

ERASMUS UNIVERSITEIT ROTTERDAM

NADRUK VERBODEN

Erasmus School of Economics

Winstbox

Een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting

Masterscriptie Fiscale Economie

Juli 2012, Leiden

Naam: Adri Schipper

Examenummer: 302994

Scriptiebegeleider: Mr. T.C. Hoogwout

Inhoudsopgave

1	Inleiding en probleemstelling	5
1.1	Inleiding.....	5
1.2	Probleemstelling.....	7
1.3	Toetsingskader.....	8
1.4	Afbakening	8
1.5	Opzet	8
2	Het plan van de overheid.....	9
2.1	Aanleiding voor de invoering van een aparte winstbox voor ondernemers	9
2.1.1	Bijzondere positie van ondernemers.....	9
2.1.2	Hoeveelheid van fiscale faciliteiten.....	10
2.1.3	Geen prikkel om te groeien	11
2.1.4	Geringe transparantie.....	11
2.2	Doelstelling voor de invoering van een aparte winstbox voor ondernemers.....	11
2.3	Eventuele inkleding van de winstbox.....	11
2.4	Huidige ontwikkelingen voor de toekomstige invoering van de winstbox	12
2.5	Deelconclusie	13
3	(Optimale) uitgangspunt van de winstbox.....	14
3.1	Het subject in de winstbox?.....	14
3.1.1	Huidige situatie in de inkomstenbelasting.....	14
3.1.2	Het subject in de winstbox	16
3.1.3	De medegerechtigden en schuldeisers.....	20
3.1.4	Het resultaat uit overige werkzaamheden.....	22
3.2	Afschaffing urencriterium	24
3.2.1	Inhoud urencriterium.....	24
3.2.2	Het urencriterium in de winstbox?	26
3.3	Het opgaan van ondernemersfaciliteiten in de MKB-winstvrijstelling	32
3.3.1	Zijn er faciliteiten nodig?	32

3.3.2	Bieden de faciliteiten het doel voor invoering destijds	33
3.3.3	Zelfstandigenaftrek.....	34
3.3.4	Afrek voor speur- en ontwikkelingswerk	36
3.3.5	Meewerkaftrek.....	37
3.3.6	Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid.....	38
3.3.7	Stakingsaftrek	38
3.3.8	Oudedagsreserve	39
3.4	Verliesverrekening	40
3.4.1	Huidige situatie.....	41
3.4.2	Verliesverrekening in de winstbox	41
3.4.3	Hypotheekrenteaf trek	44
3.4.4	Premieheffing volksverzekeringen	45
3.5	Deelconclusie	46
4	Verhouding tot VPB.....	48
4.1	Globaal evenwicht.....	48
4.2	Huidige situatie.....	49
4.2.1	Tarief	49
4.2.2	Grondslag	50
4.3	Veranderingen van het globale evenwicht bij invoering van een winstbox	52
4.3.1	Tarief	52
4.3.2	Grondslag	55
4.4	Deelconclusie	58
5	Verhouding tussen werknemer, resultaatgenieter en ondernemer	60
5.1	De belastingdruk voor werknemer in verhouding tot de ondernemer	60
5.1.2	Huidig verschil in belastingdruk	60
5.1.3	Vershil in belastingdruk in de winstbox	61
5.2	De belastingdruk voor resultaatgenieter in verhouding tot de ondernemer.....	62
5.3	Verschillen tussen werknemers en resultaatgenieter	64

5.4 Deelconclusie	64
6 Slot	65
6.1 Samenvatting	65
6.2 Conclusie	68
Literatuurlijst	71
Kamerstukken	71
Boeken	71
Artikelen	71
Jurisprudentie	72
Bijlage I Te betalen belasting in Box 1 of de winstbox	73
Bijlage II Aantal ondernemers 1884-2004	73
Bijlage III Aantal ondernemers 1999-2008	74
Bijlage IV Zelfstandigenaftrek 2011	74
Bijlage V Bijlage belastingplan 2009 Figuur 2.1	75
Bijlage VI Bijlage belastingplan 2009 Figuur 4.1	75
Bijlage VIII Speur- en ontwikkelingswerk	76
Bijlage IX Meewerkaftrek 2012	76
Bijlage X Belastingtarief inkomstenbelasting 2012	77
Bijlage XI Gemiddeld jaarinkomen	77
Bijlage XII Belastingdruk ondernemers 2012	77
Bijlage XIII Belastingdruk werknemers 2012	78
Bijlage XIV Belastingdruk resultaatgenieters 2012	78
Bijlage XV Belastingdruk ondernemers in winstbox	78

1 Inleiding en probleemstelling

1.1 Inleiding

De belasting die wordt geheven over ondernemerswinsten is mede afhankelijk van de rechtsvorm waarin de onderneming wordt gedreven. Zo wordt de behaalde winst van transparante entiteiten¹ belast bij de achterliggende participanten. Afhankelijk van de vraag of de achterliggende participant een natuurlijk persoon of een lichaam is wordt deze belast in de inkomstenbelasting resp. vennootschapsbelasting. De behaalde winst van niet-transparante entiteiten² wordt belast in de vennootschapsbelasting. Wordt bij lichamen die in de vennootschapsbelasting vallen de winst vervolgens uitgekeerd, dan wordt deze uitdeling nogmaals bij de achterliggende aandeelhouder(s) belast in box 2 van de inkomstenbelasting en met dividendbelasting³. Tevens is het mogelijk dat een natuurlijk persoon aandelen houdt in een lichaam met een belang van minder dan 5%. Dit kapitaal wordt dan belast in box 3. Bij de uitkering is wel dividendbelasting verschuldigd, maar wordt niet geheven over het reële inkomen in box 3.

Door deze verschillende fiscale behandeling van entiteiten wordt soms voor een andere rechtsvorm gekozen dan wenselijk is vanuit juridisch oogpunt. Zo behoort de besloten vennootschap (Hierna: BV) te worden gebruikt bij ondernemingen die een grotere winst behalen. De BV is namelijk juridisch gezien een op zichzelf staande onderneming. De BV zelf kan leningen en verplichtingen aangaan en ook de BV is aansprakelijk bij bijvoorbeeld faillissement en productschade. De vanuit civielrechtelijke optiek juiste keuze voor een rechtsvorm kan echter worden belemmert door fiscale impulsen. Zo kan het zijn dat fiscaal gezien de BV in een bepaalde situatie aantrekkelijker is, terwijl deze rechtsvorm vanuit juridisch opzicht niet voor deze situatie is bedoeld. Zo ligt bijvoorbeeld het genoemde omslagpunt bij een bepaalde winst, waarbij er op fiscale gronden wordt gekozen voor de BV, terwijl deze ondernemer op juridische gronden niet in de BV thuis hoort vanwege de geringe aansprakelijkheid die hij zou hebben in een eenmanszaak of VOF.

In de geschiedenis is te zien dat er altijd een speling is geweest tussen de inkomsten- en vennootschapsbelasting⁴. Er wordt gestreefd naar een “globaal evenwicht” tussen deze winstbelastingen. Dit werd – en wordt - door tariefsveranderingen of grondslagversmalling of verbreding geëffectueerd. Wanneer een globaal evenwicht ontstaat tussen de winst die wordt belast bij zelfstandige ondernemers of transparante entiteiten en niet-transparante entiteiten, kan zelfs nog een verschil ontstaan. Dit is het geval als de gehele winst in de inkomstenbelasting bij de zelfstandige

---

¹ Zoals de eenmanszaak, maatschap, vennootschap onder firma en andere personenvennootschappen.

² Zoals de BV, NV, en SE. Zie voor een verdere opsomming van de vennootschappen die onder de vennootschapsbelasting vallen art 2 Wet VPB

³ Deze dividendbelasting is wel een voorheffing op de inkomsten- of vennootschapsbelasting.

⁴ Zie voor een overzicht Es, Mr. J.A.G van., “*Afweging Bv of eenmanszaak; tendens in de tijd*”, TFO 2007/94

ondernemer en vennootschapsbelasting bij de niet-transparante entiteiten wordt belast, terwijl de vennootschapsbelasting een lager tarief heeft, maar bij de aandeelhouders bij uitdeling de inkomstenbelasting en dividendbelasting wordt geheven. Hierdoor kan de niet uitgedeelde winst bij de niet-transparante entiteiten worden gebruikt voor financiering, terwijl dit bij de ondernemer in de inkomstenbelasting niet het geval is. Dit levert een liquiditeitsvoordeel op. Hieruit blijkt dat met twee aparte systemen voor de inkomsten- en vennootschapsbelasting altijd een verschil zal blijven bestaan in belastingheffing, zelfs als er een globaal evenwicht wordt bereikt. Een aparte winstbox voor de transparante entiteiten zou een wel opstap kunnen zijn naar een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting.

In de jaren tachtig werd in de literatuur al gesproken over een rechtsvormneutrale belasting voor ondernemingen.⁵ De Tweede Kamer is hier in die tijd echter niet voor in. Ook in 1997 behoort volgens de Nota Belastingen een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting niet tot “ een optie die overwogen wordt”.⁶ Door het verlagen van het inkomstenbelastingtarief, zodat deze dichter bij het vennootschapsbelastingtarief komt te liggen zou het euvel ook voorkomen kunnen worden. Een kleine stap dichter naar de winstbox komt pas in de Nota Werken aan Winst van 29 april 2005. Hierin wordt namelijk de MKB-winstvrijstelling aangeprezen als stap in de goede richting van een winstbox welke “wellicht een brug (zou) kunnen vormen naar een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting.”⁷ In deze nota is de mogelijkheid tot een rechtsvormneutrale ondernemerswinstbelasting al verder uitgewerkt en worden de nadelen minder benadrukt dan in 1997 het geval was.

Meer recent wordt gesproken over de winstbox in het Belastingplan van 2009 en 2010. In deze plannen is een raamwerk opgesteld voor de winstbox, maar er zitten nog haken en ogen aan. “ Zo is niet onmiddellijk duidelijk wat met de (negatieve) inkomsten uit eigen woning van ondernemers moet gebeuren als de winst in een aparte box wordt belast.”⁸ Dit probleem en ook andere⁹ zouden een uitvoerings- en wettechnisch probleem vormen, waardoor de invoering van de winstbox op de korte termijn geen mogelijkheid biedt.

Door de Minister en Staatssecretaris van Financiën is daarom een Studiecommissie Belastingstelsel ingesteld bij besluit van 22 oktober 2009. Volgens het instellingsbesluit heeft de studiec commissie de taak om een voorstudie te verrichten voor een eventuele herziening van het Nederlandse Belastingstelsel. In het hieruit voortvloeiende rapport “ Continuïteit en vernieuwing” – dat is ingediend op 7 april 2010 – wordt verder onderzoek naar een winstbox afgeraden vanwege het feit

---

⁵ Zie bijvoorbeeld: J.E.A.M. van Dijk, “Belastingheffing van ondernemingen ongeacht de rechtsvorm”, WFR 1988/1661

⁶ Kamerstukken II 1997/98, 25 810, nr. 2, p. 187-188

⁷ Kamerstukken II 2004/05, 30 107, nr. 2, p. 20

⁸ Bijlage I bij het Belastingplan 2009, Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 3, p. 93

⁹ Zoals wat het subject van de winstbox is, welke ondernemingsfaciliteiten opgaan in de winstbox, wordt het urencriterium afgeschaft, is er verliesverrekening mogelijk in de winstbox en nog wat andere problemen. Deze onderwerpen zullen worden besproken in hoofdstuk 3.

dat de problemen die aan het licht zouden komen niet in verhouding staan tot het beoogde doel van de winstbox.¹⁰ In het Regeerakkoord VVD-CDA is echter aan het eind van 2010 de volgende tekst opgenomen: “ Er komt een nieuwe, geïntegreerde ondernemersfaciliteit op basis van de bestaande fiscale faciliteiten. Deze faciliteit zal gericht zijn op het bevorderen van winstgevend ondernemerschap en de belemmerende marginale druk uit de zelfstandigenaftrek wegnemen.”¹¹ In de Fiscale Agenda “ naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (hierna: Fiscale Agenda) is een invulling gegeven aan de passage uit het voornoemde Regeerakkoord.¹² De opzet voor een winstbox is gegeven en de eerste stappen naar een winstbox worden voorgesteld. Zo zouden de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling geïntegreerd worden in een lager tarief in de winstbox. Er zijn echter nog steeds haken en ogen te vinden aan de winstbox. Om hier nader op in te gaan wordt er een verkennende nota opgesteld die in de eerste helft van 2012 naar het parlement gezonden moet worden. Verder is het kabinet “ voornemens om in het Belastingplan 2012 een eerste stap te zetten in de richting van een geïntegreerde ondernemersfaciliteit die in lijn ligt met de gedachte achter een winstbox.”¹³

1.2 Probleemstelling

Nu de invoering van de winstbox mogelijk dichterbij komt wordt het interessant om te bekijken hoe deze winstbox vormgegeven dient te worden om zo dicht mogelijk te komen bij een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting. De overheid heeft een aantal doelstellingen die ze wil verwezenlijken, namelijk een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel. Mede door de invoering van een winstbox wil ze dit bereiken. In de Fiscale Agenda is een summier opzet gegeven voor de winstbox, maar blijven de vragen open die al in de jaren negentig zijn gesteld. Nu wordt het eens tijd om hier naar te kijken. In deze scriptie beoog ik een gedetailleerdere invulling te geven van een winstbox die de doelstellingen van de overheid zou bereiken.

Dit leidt tot de volgende probleemstelling:

“Hoe moet de winstbox voor ondernemers worden vormgegeven om te komen tot een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting?”

Om deze vraag te kunnen beantwoorden zullen in de komende hoofdstukken de volgende deelvragen worden beantwoord:

1. Wat zijn de doelstellingen van de overheid en hoe wil zij de winstbox vormgeven?
2. Is deze vormgeving van de overheid wenselijk vanuit fiscaal oogpunt?

---

¹⁰ Rapport “Continuïteit en vernieuwing”, p. 96-97

¹¹ Regeerakkoord VVD-CDA 2010, p. 10

¹² Fiscale Agenda “ naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (2011)

¹³ Fiscale Agenda “ naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (2011)

3. Hoe werkt deze winstbox uit voor het globale evenwicht en het streven naar een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting?
4. Hoe werkt deze winstbox uit voor de verhouding tussen de ondernemer en de werknemers en resultaatgenieters?

1.3 Toetsingskader

Aan de hand van een aantal criteria wordt de probleemstelling beantwoord. Getoetst zal worden op basis van de uitvoerbaarheid, de effectiviteit en de efficiëntie. Een goede wetgeving dient aan deze criteria te voldoen. Is namelijk een regeling onuitvoerbaar, dan biedt deze geen soelaas. Een regeling is onuitvoerbaar als deze disproportionele administratieve lasten met zich meebrengt of de regeling te onduidelijk is en meer vragen oproept dan antwoorden geeft. Een regeling is effectief als het doel waarvoor de regeling is getroffen wordt bewerkstelligd. Een regeling is efficiënt als er geen andere mogelijkheid is om het doel te bereiken met minder “kosten”. Met kosten worden andere uitwerkingen of mogelijkheden van de regeling bedoeld dan het doel waar deze voor is opgesteld. Deze uitwerkingen of mogelijkheden moeten vaak met extra regelingen bestreden worden zoals anti-misbruikbepalingen. Vervolgens zal getoetst worden aan de doelstellingen van de overheid voor de invoering van de winstbox.

1.4 Afbakening

In deze scriptie zal worden getracht door toetsing aan bovenstaande criteria om tot een “optimale winstbox” te komen. Hierbij zal geen aandacht geschonken worden aan de internationale aspecten, evenals aan een overgangsregeling. Dit vanwege de geringe ruimte in de scriptie. Uiteraard zal samenloop zijn tussen de verschillende criteria waaraan wordt getoetst. Als dit zich voordoet zullen de 3 genoemde criteria – uitvoerbaarheid, effectiviteit en efficiëntie – de doorslag geven in mijn keuze, omdat deze criteria in mijn ogen de belangrijkste criteria zijn voor een goed belastingsysteem.

1.5 Opzet

Om de probleemstelling te kunnen beantwoorden wordt in het tweede hoofdstuk het voorstel van de overheid in de Fiscale Agenda uiteengezet. Hierbij worden tevens de doelstellingen van de overheid vermeld zodat hier in het derde hoofdstuk aan getoetst kan worden. Na het vaststellen van een uitvoerbare, effectieve en efficiënte winstbox in het derde hoofdstuk wordt vervolgens in hoofdstuk vier de uitwerking voor het globale evenwicht en de weg naar een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting besproken. Moet op basis hiervan de winstbox aangepast worden? Tevens zal deze uitkomst getoetst worden aan de drie criteria. Als laatste wordt gekeken wat de uitwerking is voor de verhouding tussen werknemers en ondernemers en tussen de resultaatgenieters en ondernemers. Na al deze aanpassingen van de winstbox hoop ik de optimale variant van de winstbox te hebben gevonden. In hoofdstuk zes wordt dan ook de conclusie getrokken en een antwoord geformuleerd op de probleemstelling.

2 Het plan van de overheid

In dit hoofdstuk zal de eerste deelvraag worden beantwoord. Deze vraag luidt: “*Wat zijn de doelstellingen van de overheid en hoe wil zij de winstbox vormgeven?*” Om een antwoord te kunnen vormen op deze deelvraag wordt de Fiscale Agenda doorgenomen met de meest relevante punten. Hierbij komen eerst de aanleiding en doelstellingen aan bod. Vervolgens wordt de aankleding zoals deze is opgesteld besproken. Aan de hand van dit raamwerk kan in hoofdstuk drie op detailniveau gekeken worden naar de knelpunten die naar voren komen. Hierna worden nog de huidige stappen voor invoering besproken.

2.1 Aanleiding voor de invoering van een aparte winstbox voor ondernemers

De vele fiscale ondernemersfaciliteiten in de inkomstenbelasting leiden tot administratieve rompslomp en dienen ingeperkt te worden. Hierdoor zal het overzicht met betrekking tot de fiscale regelgeving voor de ondernemer en de Belastingdienst beter worden wat een kostenbesparende werking heeft voor beide partijen. Tevens gaat geen stimulans uit van de fiscale ondernemersfaciliteiten voor de doorgroei van de onderneming te weinig gestimuleerd. Zo heeft bijvoorbeeld de zelfstandigenaftrek zelfs een tegengestelde werking door de dalende aftrek bij een oplopende winst¹⁴. Daarom is het kabinet “van mening dat het samenstel van fiscale ondernemersfaciliteiten budgettair neutraal zou moeten worden omgevormd tot een geïntegreerde ondernemersfaciliteit [...] Vervolgens ziet het kabinet de omzetting van deze geïntegreerde ondernemersfaciliteit in een aparte winstbox als een aantrekkelijk perspectief.”¹⁵

2.1.1 Bijzondere positie van ondernemers

Ondernemers hebben een andere positie in de samenleving dan werknemers. De winst die wordt gegenereerd heeft drie functies, te weten de investeringsfunctie, de reserveringsfunctie en een consumptiefunctie.¹⁶ De investeringsfunctie van winst houdt in dat een deel van de gegenereerde winst moet worden aangewend voor de vervanging en vernieuwing van de bedrijfsmiddelen. Doordat de afschrijving niet parallel loopt met de investering kan een liquiditeitsprobleem ontstaan. Dit kan een aanleiding zijn voor het fiscaal faciliteren van ondernemerschap. De reserveringsfunctie heeft betrekking op de verzekeringen en voorzieningen die voor een werknemer worden opgelegd door de overheid.¹⁷ Een ondernemer moet met deze – waarvan sommige onvoorziene - kosten rekening houden en eventueel zelf geld opzij leggen of een verzekering afsluiten. Hetgeen overblijft van de winst is bestemd voor consumptie. Dit kan gezien worden als de overwinst. Naast het feit dat een ondernemer

---

¹⁴ Fiscale Agenda “*Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel*” (2011), p. 31

¹⁵ Ibidem

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Zoals pensioen, arbeidsongeschiktheidsverzekering en werkloosheidsverzekering.

aan andere regelingen is onderworpen waardoor fiscale facilitering gewenst zou kunnen zijn wordt ondernemerschap vaak ook gestimuleerd omdat dit de economie zou stimuleren. Ondernemerschap zou werkgelegenheid en innovatie creëren.¹⁸

2.1.2 Hoeveelheid van fiscale faciliteiten

Mede om bovengenoemde redenen heeft de overheid op dit moment al vele faciliteiten voor de ondernemer gecreëerd. Er zijn twee soorten faciliteiten te noemen, namelijk de ondernemersfaciliteiten welke alleen gelden voor de ondernemers die onder de inkomstenbelasting vallen (hierna: ib-ondernemer) en de ondernemingsfaciliteiten welke voor elke onderneming geldt – ondernemingen in de inkomsten- en vennootschapsbelasting - . De ondernemersfaciliteiten kunnen weer onderverdeeld worden in faciliteiten waarvoor aan het urencriterium moet zijn voldaan en faciliteiten waarvoor deze niet van toepassing hoeft te zijn. Het urencriterium is geregeld in art. 3.6 van de Wet op de Inkomstenbelasting 2001 (hierna: Wet IB) en houdt in dat de ondernemer in een kalenderjaar minimaal 1225 uur aan zijn onderneming moet besteden. Verder moet de ondernemer ook aan het grotendeelscriterium voldoen. Als de ondernemer tevens werknemer is, moet hij van de totale werkzaamheden meer dan de helft besteden aan zijn onderneming. Wordt niet aan het urencriterium voldaan, dan worden de faciliteiten niet verleend.

Regelingen waarvoor het urencriterium geldt zijn onder andere de zelfstandigenaftrek, startersaftrek en de oudedagsreserve (hierna: FOR).¹⁹ Voor de MKB-winstvrijstelling²⁰ en de stakingsaftrek is geen urencriterium vereist.²¹ Deze faciliteiten hebben ieder hun eigen doelstelling voor invoering. Sommige van deze doelstellingen zijn nu niet meer relevant omdat de regelingen zo zijn gevormd om het globale evenwicht tussen de inkomsten- en vennootschapsbelasting te bewaren, dat het oorspronkelijke doel waarvoor de regeling in het leven is geroepen uit het oog is verloren. Dit is mede een reden voor de overheid om deze regelingen te schrappen en één overzichtelijke regeling te treffen.

De ondernemingsfaciliteiten bestaan uit de investeringsaftrek, willekeurige afschrijving, reserves, specifieke sectoren, doorschuiffaciliteiten en de kwijtscheldingswinst.²² Op deze regelingen zal verder niet meer worden ingegaan, omdat regelingen zullen blijven bestaan naast de winstbox. Dit vanwege het feit dat deze faciliteiten gelden voor alle ondernemingen ongeacht de rechtsvorm en dus geen afbreuk doen aan het globale evenwicht.

---

¹⁸ Fiscale Agenda “*Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel*” (2011), p. 31

¹⁹ Verder vallen hier ook de aftrek voor speur&ontwikkelingswerk, meewerkaftrek, startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid en willekeurige afschrijving voor starters onder.

²⁰ Voor 2010 moest voor de MKB-winstvrijstelling wel aan het urencriterium worden voldaan.

²¹ Ook voor de stakingslijfrente en de aanloopverliesregeling hoeft niet aan het urencriterium te worden voldaan.

²² Voor een gedetailleerdere opsomming zie het overzicht van de Fiscale Agenda “*Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel*” (2011), p. 32

2.1.3 Geen prikkel om te groeien

De invulling van de zelfstandigenaftrek leidt tot een negatieve prikkel voor groei van ondernemingen. Doordat de regeling zo is vormgegeven dat bij een lagere winst de aftrek hoger is, loont het niet om een hogere winst te behalen. Daarnaast verlaagt de zelfstandigenaftrek de grondslag voor inkomensafhankelijke regelingen zoals de toeslagen waardoor ondernemers hiervoor eerder in aanmerking komen dan werknemers die hetzelfde salaris hebben. Deze opbouw van de zelfstandigenaftrek leidt tot een hoge belastingdruk bij toeslagen aan de marge. Hierdoor is het mogelijk dat voor de ondernemer weinig over blijft van zijn overwinst.²³ “Ondernemerschap is concurreren en uitdagingen aangaan. Dat wil het kabinet stimuleren en niet ontmoedigen.”²⁴

2.1.4 Geringe transparantie

Door de grote hoeveelheid aan faciliteiten, is het voor de ondernemers onduidelijk hoeveel zij precies overhouden van de winst. Aangezien sommige faciliteiten alleen fiscaal kunnen worden opgebouwd, komt dit niet naar voren in de commerciële jaarrekening. Dit kan een vertekend beeld geven. Ook maken al “deze regels de faciliteiten tijdrovend en ingewikkeld.”²⁵ Om het overzicht te bewaren wil de overheid de vele ondernemersfaciliteiten samensmelten tot één facilititeit. Ook voor de Belastingdienst zou een transparantere regeling administratief en uitvoeringstechnisch een hele verbetering zijn. Het mes snijdt dus aan twee kanten.

2.2 Doelstelling voor de invoering van een aparte winstbox voor ondernemers

Deze generieke geïntegreerde ondernemersfaciliteit moet duidelijk en robuust zijn en deze moet “ondernemers uitdagen om door te groeien, om vernieuwend te blijven en om meer winst te maken.”²⁶ Daarnaast moet deze ene facilititeit zorgen voor eenvoud en transparantie voor de ondernemer en de Belastingdienst. Ook is het de bedoeling dat het globale evenwicht wordt bewaard tussen de ib-ondernemer en de ondernemingen die belast worden in de vennootschapsbelasting (hierna: vpb-onderneming), zo niet verbeterd. Dit zijn de doelstellingen die de overheid heeft aangegeven te willen bereiken met een winstbox. Hieraan zal dan ook getoetst worden in het volgende hoofdstuk.

2.3 Eventuele inkleding van de winstbox

De overheid heeft tot nu toe slechts een raamwerk gecreëerd voor de winstbox die ingevoerd kan gaan worden. Dit ziet er als volgt uit. De ib-ondernemer krijgt een aparte box – een vierde box – en valt dus niet meer in box 1 met betrekking tot zijn onderneming. De vele faciliteiten die er nu zijn

---

²³ Fiscale Agenda “Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (2011), p. 33

²⁴ Ibidem

²⁵ Idem, p. 34

²⁶ Idem, p. 34

worden geschrapt en budgettair neutraal komt één laag proportioneel tarief.^{27 28} Verder is het de bedoeling dat als alle huidige faciliteiten opgaan in de winstbox, het urencriterium afgeschaft worden. Dit vanwege de fraudegevoeligheid van het urencriterium en uitvoeringstechnisch zal het ook een hele verbetering zijn.

Dit is het enige wat vermeld staat in de Fiscale Agenda. Hoe de winstbox er verder uit zal zien, welke faciliteiten er in op zullen gaan, welke personen er in deze “ vierde box” zullen vallen, of de gesloten boxenstructuur blijft bestaan en vele andere details is nog niet nader over nagedacht. Deze problemen worden al wel geconstateerd, maar nog niet geanalyseerd.

2.4 Huidige ontwikkelingen voor de toekomstige invoering van de winstbox

Een winstbox is niet van de ene op de andere dag in te voeren. Wel is het mogelijk om al enkele stappen te zetten in deze richting. De eerste stap die de overheid gaat zetten is het veranderen van de zelfstandigenaftrek. Omdat deze faciliteit het maken van extra winst niet stimuleert – zelfs negatief beïnvloed-, komt er een vast bedrag aan aftrek, welke onafhankelijk is van de winst die wordt gemaakt. Voor veel ondernemers is de zelfstandigenaftrek nu € 7.200, waardoor de overheid kiest om dit bedrag voor de vaste basisaftrek te gebruiken. Doordat de zelfstandigenaftrek voor een deel van de ondernemers – met name de startende ondernemers – ervoor zorgt dat geen belasting hoeft te worden betaald heeft deze regeling een grote aanzuigingskracht. Hierdoor is een toegangscriterium nodig, waardoor het urencriterium niet afgeschaft kan worden. Dit is pas mogelijk als er één winstafhankelijke ondernemersfaciliteit is. Het is de bedoeling dat deze basisaftrek bij het komende belastingplan zal worden ingevoerd.

Een volgende stap richting de winstbox is het geleidelijk laten opgaan van de andere faciliteiten in de winstafhankelijke ondernemersfaciliteit. Als eerste stap zou ervoor gekozen kunnen worden om de zelfstandigenaftrek op te laten gaan in de MKB-winstvrijstelling. Omdat de MKB-winstvrijstelling een procentuele verlaging van de winst is, kan dit gezien worden als een tariefsverlaging. Om dit te bewerkstelligen zal de zelfstandigenaftrek verdwijnen en budgettair neutraal het percentage van de MKB-winstvrijstelling stijgen.²⁹

In het eerste halfjaar van 2012 zal een verkennende nota verschijnen met betrekking tot de invulling van de winstbox en alles wat daarmee gepaard gaat, zoals het subject en object van de heffing, het tarief en de gevolgen van de afschaffing van de verschillende faciliteiten.

---

²⁷ Eventueel zouden er twee tarieven kunnen komen om het verschil met de aanmerkelijkbelanghouder en de werknemer te verkleinen. Door alleen een vlaktaks te gebruiken voor de ib-ondernemer is de kans aanwezig dat er een uitstroom uit de BV komt en veel werknemers voor zichzelf gaan beginnen.

²⁸ Fiscale Agenda “ *Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel*” (2011) , p. 34

²⁹ Fiscale Agenda “ *Naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel*” (2011) , p. 34-36

2.5 Deelconclusie

Voordat de winstbox ingevoerd zal worden moet nog veel werk gedaan worden. Zo moet grondig naar de invulling worden gekeken en wat hier allemaal bij komt kijken. In dit hoofdstuk stonden de doelstellingen van de overheid en de invulling van de winstbox centraal. De doelstellingen zijn dat deze ene faciliteit transparant, robuust, eenvoudig en daardoor overzichtelijk is. Verder is het de bedoeling dat het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en de vpb-ondernemingen niet wordt verstoord, zo niet wordt verbeterd. Over de invulling van de winstbox is nog weinig bekend er is enkel een raamwerk opgezet. Bij invoering van de winstbox worden alle huidige faciliteiten geschrapt en budgettair neutraal komt er één laag proportioneel tarief in de aparte “ vierde box” voor ib-ondernemers. Door het schrappen van de vele faciliteiten is het urencriterium niet meer nodig, waardoor deze ook uit de wet kan worden gehaald. Er is verder nog geen invulling aan gegeven. In het eerste half jaar van 2012 komt een verkennende nota met betrekking tot de verdere invulling van de winstbox en alles wat hier mee te maken heeft.

3 (Optimale) uitgangspunt van de winstbox

In dit hoofdstuk wordt de tweede deelvraag behandeld. Deze luidt: *Is deze vormgeving van de overheid wenselijk vanuit fiscaal oogpunt?* Deze vraag zal beantwoord worden aan de hand van de verschillende knelpunten die zijn behandeld in de fiscale agenda. Zo wordt het subject, het urencriterium, de ondernemersfaciliteiten die opgaan in de winstbox, de verliesverrekening tussen de verschillende boxen, de hypotheekrenteaftrek, de premies volksverzekeringen en de lijfrentepremies en uitkeringen behandeld in de komende paragrafen. Hieruit komt fiscaal technisch gezien het optimale uitgangspunt van de winstbox.

3.1 Het subject in de winstbox?

Zoals in hoofdstuk één al is aangegeven valt de eenmanszaak in de inkomstenbelasting. Voor de vennootschap onder firma (hierna: VOF), de stille en open maatschap en andere personenvennootschappen wordt gekeken naar de achterliggende vennoten. Is dit een natuurlijk persoon dan is hij belastingplichtig in box 1 van de inkomstenbelasting. Is dit een BV of NV dan is deze rechtspersoon belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De BV, NV en coöperatie vallen onder de vennootschapsbelasting.³⁰

3.1.1 Huidige situatie in de inkomstenbelasting

In art. 3.4 wet IB is het begrip ondernemer vastgelegd. Onder een ondernemer wordt verstaan:

“De belastingplichtige voor rekening van wie een onderneming wordt gedreven en die rechtstreeks wordt verbonden voor verbintenissen betreffende die onderneming.”

In de jurisprudentie wordt aan drietal criteria getoetst om te kijken of sprake is van een onderneming. Er moet sprake zijn van een duurzame organisatie van arbeid en kapitaal, deelname aan het maatschappelijke verkeer en het objectief en subjectief beogen van winst. Duurzaam houdt in dat de onderneming gericht moet zijn op continuïteit.^{31 32}

Een ander criterium dat is vereist om als ondernemer aangemerkt te worden is dat de onderneming voor rekening van de belastingplichtige moet worden gedreven. Het “voor rekening” is een begrip dat ook in de Wet op de inkomstenbelasting 1964 was opgenomen. De ondernemer moest in ieder geval de winst krijgen en hoefde niet per se te delen in de verliezen. Uit BNB 1964/259 blijkt dat hiervoor de gerechtigheid tot de stille reserves bij liquidatie van de onderneming van doorslaggevende factor is.³³ Deze rechtspraak is geweest toen de Wet op de inkomstenbelasting 1964 nog gold. Dit is niet veranderd nu de Wet IB van kracht is. Het aansprakelijkheidsaspect is ingevoerd

---

³⁰ Zie verder art. 2 wet VPB

³¹ HR 7 oktober 1981, nr. 20 733, BNB 1981/299

³² Voor verdere uitleg van deze problematiek verwijs ik naar Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studieresie, “*Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, onderdeel 3.2.2

³³ HR 1 juli 1964, nr. 15 251, BNB 1964/259

bij de Wet op de inkomstenbelasting 2001 om de commanditaire vennoot niet tot ondernemer te maken. Per 1 januari 2012 is het huwelijksvermogensrecht veranderd. Sindsdien is het mogelijk om als partner van een ondernemer gerechtigd te zijn tot de waardestijging van bijvoorbeeld een bedrijfspand wat is aangekocht door de ondernemer met financiële steun van de partner. Voorheen had de partner alleen recht op terugbetaling van de geldsom. Nu deelt de partner mee in de waardeontwikkeling van het pand in positieve en negatieve zin.³⁴ Hier is geen sprake van verkrijging van economisch eigendom. Het begrip economisch eigendom is in 1957 door de HR al vastgesteld. In BNB 1958/84 heeft de HR gezegd: ” (..), wil iemand als “economisch eigenaar” van een zaak, waarvan de eigendom naar burgerlijk recht aan een ander toebehoort, kunnen worden aangemerkt, vereist is, dat economisch het belang bij die zaak geheel aan hem toekomt, hetgeen insluit, dat het risico van de waardeveranderingen en het eventuele tenietgaan van de zaak ten volle door hem wordt gedragen;”.³⁵ De partner draagt niet het eventuele tenietgaan van de zaak, waardoor geen economisch eigendom wordt verkregen.

Het derde criterium is de rechtstreekse verbondenheid voor verbintenissen. Deze zinsnede heeft gevolgen voor de commanditaire vennoot van de besloten commanditaire vennootschap (Hierna: CV) en de stille maat van de stille maatschap. Deze personen – of entiteiten - zijn namelijk niet verbonden voor verbintenissen die zijn aangegaan door de onderneming. Als de commanditaire vennoot het beheersverbod –wat inhoudt dat de commandiet geen beheersactiviteiten mag verrichten- overtreed, wordt hij voor alle schulden en verbintenissen hoofdelijk verbonden (art. 20, tweede lid WvK). Op basis van de wettekst kwalificeert deze commanditaire vennoot vanaf dat moment als ondernemer. Volgens de Hoge Raad is er voor het ontstaan van ondernemerschap bij een commanditair vennoot derhalve niet meer nodig dan dat de commanditaire vennoot heeft gehandeld in strijd met het bedoelde beheersverbod.³⁶

De stille maat kan op twee manieren verbonden worden voor verbintenissen met betrekking tot de onderneming. Dit kan voor zover deze verbintenis wordt afgesloten door hemzelf, of als zijn maat in zijn of hun naam een verbintenis aangaat.³⁷ Er is in art. 3.4 wet IB expliciet gekozen voor *wordt* verbonden, omdat daarmee de belastingplichtige die alleen voor bestaande verbintenissen is verbonden buiten het begrip ondernemer valt. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie dat een VOF wordt omgezet in een CV waarbij een participant van de VOF een commanditaire vennoot in de CV wordt. Deze vennoot is dan niet verbonden voor verbintenissen die nog worden afgesloten. Deze commanditaire vennoot valt dan ook niet onder het begrip ondernemer.

---

³⁴ Mourik, van , huwelijksvermogensrecht, WPNR 2012/6913

³⁵ HR 24 december 1957, nr 13 378, BNB 1958/84

³⁶ HR 23 januari 2009, nr. 43 963, BNB 2009/99

³⁷ Kempen, van M.L.M., “ De fiscale behandeling van vennoten in personenvennootschappen in de Wet inkomstenbelasting 2001”, TFO 2000/51

3.1.2 Het subject in de winstbox

Voordat het subject in de winstbox wordt besproken, moet eerst bepaald worden of wordt geheven bij het object of het subject. Momenteel wordt in de inkomsten- en vennootschapsbelasting aangesloten bij het subject. Art. 1 wet op de vennootschapsbelasting 1969 (Hierna: wet VPB) bepaalt wie onder deze belasting vallen en dat wordt uitgewerkt in art. 2 en 3 wet VPB. In de inkomstenbelasting zijn deze bepalingen te vinden in art 1.1 wet IB. Vervolgens wordt het object bepaald in art. 7 e.v. wet VPB resp. art 3.2 e.v. wet IB. Wordt aangesloten bij het subject, dan hoeft de indeling van de wet niet veranderd te worden. Wordt aangesloten bij het object, dan dient de wet te beginnen met het bepalen van het object, waarna het subject wordt gedefinieerd. Als dus sprake is van een belastbaar object, wordt daarna pas gekeken of het subject onder deze belasting valt. Deze systematiek is te vinden in de wet op de omzetbelasting 1968. Aangezien de inkomstenbelasting een boxenstructuur kent, met in elke box een ander object, lijkt het me verstandig om aan te sluiten bij het subject, wat in alle boxen gelijk is, namelijk de natuurlijk persoon. Zou aangesloten worden bij het object, dan moeten de verschillende objecten opgesomd worden in het eerste artikel, waarna vervolgens het subject wordt bepaald. Vanwege het overzicht wat dan verloren gaat lijkt het mij verstandig belasting te heffen van het subject.

Om een rechtsvormneutrale ondernemingwinstbelasting te verkrijgen zijn twee mogelijkheden. De eerste manier is door de lichamen die belastingplichtig zijn voor de vennootschapsbelasting ook transparant te maken. Deze optie biedt geen soelaas omdat problemen zullen ontstaan met onder andere de beursgenoteerde ondernemingen. Iedere aandeelhouder zou op zijn beurt belastingplichtig zijn voor zijn deel van de onderneming. In de literatuur zijn vele voorstanders te vinden voor de belasting van de onderneming om een rechtsvormneutralere winstbelasting te kunnen bereiken.³⁸ Door de ib-onderneming als een zelfstandige entiteit te zien wordt het verschil in behandeling verkleind. Er zal dan een heffing plaatsvinden bij de entiteit zelf en vervolgens een aanvullende heffing bij de achterliggende participanten, net als nu bij vpb-ondernemingen het geval is. De overwegende gedachte achter deze opzet zijn de verschillende functies van winst die dan ook verschillend belast kunnen worden. In de huidige situatie wordt hier geen rekening mee gehouden. Het loon-, winst- en reserveringdeel worden allemaal op dezelfde wijze belast. Voor deze mogelijkheid bestaan drie methoden. Te weten het verrekeningssysteem, een additionele heffing zonder verrekeningssysteem en de winstsplitsing.³⁹ Bij het verrekingssstelsel wordt de gehele winst bij de onderneming –het subject- belast waarna bij uitkering van de winst aan de achterliggende participant –de huidige ib-ondernemer- inkomstenbelasting en premie

---

³⁸ Zie o.a.: Stevens, mr.W. en Leenman, mr.J.J.L., “Via een winstbox naar een meer rechtsvormneutrale winstbelasting?”, WFR 2009/627, Essers, Prof. Dr.P.H.J., “De ondernemingsfaciliteiten kunne het beste worden vervangen door een ondernemingswinstbelasting”, WFR 2009/603, Albrechtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, “Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox” WFR 2009/381

³⁹ Albrechtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, “Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox” WFR 2009/381, H4

volksverzekeringen in box 1 worden geheven. Hierdoor wordt het winst- en reserveringsgedeelte van de winst gesplitst van het loongedeelte. Het nadeel hiervan is dat een lock-in effect ontstaat. Zolang de winst niet wordt uitgekeerd aan de achterliggende participant wordt geen belasting geheven. Bij een additionele heffing wordt ook de gehele winst bij de onderneming belast en vindt bij uitkering van de winst een additionele heffing plaats. Ook hier is een lock-in effect een nadeel, maar daarnaast wordt het lastig om premie volksverzekeringen te heffen. Bij de derde methode wordt de winst gesplitst. Dit kan op basis van het fence- of het sourcemodel. Het fencemodel sluit aan bij de onttrokken en niet onttrokken winst, zoals bij de eerste twee methoden te zien is. Het source model bepaald echter welk deel van de winst is toe te rekenen aan arbeid, kapitaal en winst. Dit kan door eerst het arbeidsgedeelte te bepalen, hetgeen wat overblijft is dan kapitaalinkomen en overwinst. Of andersom door eerst het kapitaalinkomen te bepalen, waarna het residu arbeidsinkomen en overwinst is. Het voordeel van het sourcemodel is dat er geen lock-in effect is en dat de winst wordt belast naar de verschillende functies. Door te kiezen voor eerst het bepalen van het arbeidsinkomen wordt meer aangesloten bij de directeur-groootaandeelhouder (Hierna: DGA). Ik ben van mening dat als gekozen wordt om de onderneming te belasten in plaats van de ondernemer het sourcemodel de beste optie is, omdat er geen lock-ineffect bestaat en de winst wordt belast aan de hand van de verschillende functies. Bij het arbeidsinkomen kan dan ook premie volksverzekeringen worden geheven.⁴⁰

Als de onderneming zou worden belast in de winstbox, is een bepaling nodig die de begrippen zelfstandige onderneming en de achterliggende participanten definieert. Deze definitie moet worden geformuleerd voor alle ondernemingen, ongeacht of deze door een natuurlijk persoon of rechtspersoon wordt gedreven. In de huidige regeling zijn deze definities ook te vinden. Als de onderneming belast wordt in de winstbox, moet art. 1.1 wet IB worden aangepast. Het huidige art. 1.1 vermeldt dat de inkomstenbelasting geheven wordt van natuurlijke personen. Het subject van de inkomstenbelasting moet bij belasting van de onderneming worden aangepast naar de natuurlijke personen en de ib-ondernemer als niet natuurlijk persoon. Vervolgens moet in de wet een onderscheid gemaakt worden bij welke situatie de natuurlijk persoon belastingplichtig is en wanneer de onderneming belastingplichtig is. Een mogelijkheid om dit te bewerkstelligen is door in box 1 alleen het “overige belastbare inkomen uit werk en woning” te belasten. Hieronder valt de huidige box 1, exclusief de winst uit onderneming. Door een box 4 in te voeren met “winst uit onderneming” kan de splitsing gemaakt worden tussen looninkomsten en inkomen uit onderneming. Een mogelijkheid om dit te voorkomen is de derde optie voor een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting. De huidige ib-ondernemer wordt dan ondergebracht bij de vennootschapsbelasting. Dit heeft echter tot gevolg dat alle regels en faciliteiten van de wet VPB ook van toepassing zijn op de ib-ondernemer, wat nu juist nog een stap te ver is voor de huidige tijd. Tevens zullen een aantal regelingen die in de wet

---

⁴⁰ Albregtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, ” *Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox*” WFR 2009/381, H4

VPB opgenomen zijn niet van toepassing zijn op de ib-onderneming. Zo is de deelnemingvrijstelling niet mogelijk bij een eenmanszaak. De deelnemingsvrijstelling in de vennootschapsbelasting is namelijk gericht op belangen van meer dan 5% in een andere vennootschap. De eenmanszaak kan geen andere vennootschap houden als moedervenootschap zoals bij de BV. De natuurlijk persoon achter de eenmanszaak –deze zijn namelijk één en dezelfde- houdt dan de aandelen in de BV. Als de ib-ondernemer dus in de vennootschapsbelasting ondergebracht zou worden moeten deze knelpunten worden opgelost om alle ondernemingen dezelfde rechten te geven.

Een vorm van de huidige regeling met betrekking tot wie ondernemer is zal altijd blijven bestaan. Of nu voor wordt gekozen om de ondernemer of de onderneming te belasten. Wordt de onderneming belast, dan moet er een criterium zijn voor wie in box 4 (hierna: de winstbox) valt. Wordt dit niet gedaan, dan valt iedereen die zich inschrijft bij de Kamer van Koophandel (hierna: KVK) in de winstbox. Voor het opzetten van een BV, NV, stichting of vereniging⁴¹ e.a. moet men naar de notaris en statuten laten maken. In de huidige⁴² wetgeving moet voor het opzetten van een BV € 18.000 gestort worden. Dit is dus een veel grotere drempel, dan het inschrijven bij de KVK. Hierdoor ben ik van mening dat er een toegangscriterium moet gelden voor de winstbox. Wie is de ondernemer? In de huidige wet is dit vormgegeven in art. 3.4 wet IB, zoals in de vorige paragraaf uiteen is gezet. Naar mijn idee kan dit niet vereenvoudigd worden omdat met deze vormgeving – tot nu toe- alle gaten zijn gedicht en bij verandering eventueel misbruik van de regeling gemaakt kan worden. Ook bij de belasting van de onderneming zal het de bedoeling zijn dat alleen de ‘echte’ ondernemer⁴³ recht heeft op de voorrangpositie⁴⁴ die hem wordt verleend in de winstbox. Als uit wordt gegaan van de versie van de overheid zal de winstbox een lager tarief krijgen en zal een basisaftrek van toepassing zijn. Het zal dus fiscaal gezien aantrekkelijker zijn om een ondernemer te zijn dan een werknemer. Deze situatie is echter nu ook al te zien door de ondernemersfaciliteiten, evenals voorheen onder de wet IB 1964. De keuze die een natuurlijk persoon maakt tussen ondernemerschap of werknemerschap hangt echter mede af van andere omstandigheden. Zoals de werkgelegenheid, de (financiële) drempel om een onderneming te starten en de onzekerheid van de markt waarin de onderneming zich zal gaan bevinden. Fiscaal gezien zal er een aanzuigende kracht blijven naar het ondernemerschap, zodat een toelatingscriterium nodig is om het kaf van het koren te scheiden. Zonder kwalificatiedrempels zou iedereen die een onderneming drijft in welke vorm dan ook in de winstbox vallen met het voordelige tarief, wat naar mijn mening niet gewenst is. De winstbox moet alleen toegankelijk zijn voor de “echte” ondernemers.

---

⁴¹ Dit geldt niet voor de informele vereniging.

⁴² Bij invoering van de flex-BV per 1 oktober 2012 wordt dit vereiste geschrapt. Daarnaast heeft minister Verhagen in de zomer van 2011 gezegd dat hij de notariële acte voor de oprichting van de BV wil afschaffen.

⁴³ In paragraaf 3.2 zal dit begrip verder worden uitgewerkt.

⁴⁴ Hoe deze situatie zich verhoudt tot het gelijkheidsbeginsel wordt in hoofdstuk vijf nader uitgewerkt.

Verder ben ik van mening dat een ib-onderneming wel degelijk verschilt van een vpb-onderneming. Vanwege het feit dat doorgaans een ib-onderneming daadwerkelijk gedreven wordt door de ondernemer zelf, daar waar de vpb-onderneming doorgaans wordt gedreven door managers en bedrijfsleiders vanwege de grootte van het bedrijf. Natuurlijk blijven uitzonderingen bestaan; daar waar een eenmanszaak veel personeel in dienst heeft en tot een grote onderneming is uitgegroeid en daar waar sprake is van een BV met één aandeelhouder en tevens directeur. Daarnaast is juridisch gezien de BV een op zichzelf staande entiteit. De BV wordt eventueel aansprakelijk gesteld bij (financiële) schade en niet de bestuurders, behalve in de situatie van bestuurdersaansprakelijkheid.⁴⁵ De aandeelhouders kunnen niet aansprakelijk gesteld worden bij (financiële) schade.⁴⁶ Tenzij sprake is van verkoop van de onderneming en in de voorgaande 5 jaren en 3 jaren na de verkoop anders dan in een normale bedrijfsuitoefening het vermogen is verminderd. De verkoper is dan aansprakelijk voor de vennootschapsbelasting die wordt geheven over de stille en fiscale reserves.⁴⁷ Tevens kan de directeur/aandeelhouder aansprakelijk worden ingesteld in geval van faillissement en onbehoorlijk bestuur. De ib-ondernemers zijn daarentegen zelf aansprakelijk. Deze verschillen in civiele benadering van de ib- en vpb-ondernemer is ook terug te vinden in de belastingwetten. De ib-ondernemer is namelijk belast als de onderneming voor zijn *rekening en risico* wordt gedreven. Uitgangspunt is een heffing naar draagkracht. Doordat de BV vaak als rechtsvorm wordt gebruikt voor de meer vermogende ondernemingen ben ik van mening dat er een onderscheid gemaakt moet worden in heffing tussen de vpb-ondernemer en de ib-ondernemer. Op basis van deze paragraaf ben ik van mening dat de ib-onderneming terecht wordt belast bij de achterliggende participanten en de vpb-onderneming als zelfstandige entiteit wordt belast, wat ook aansluit bij het civiele recht.

Van hieruit bezien beschouw ik de administratieve lasten van het omzetten van het huidige systeem naar een systeem waar de onderneming wordt belast groter dan de opbrengsten die het meeneemt, namelijk een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting en een belasting naar de verschillende functies van de winst. De effectiviteit van het huidige systeem is goed, omdat het bewerkstelligd waarvoor de regeling bedoeld is, alleen de ‘echte’ ondernemer wordt belast in box 1 en heeft recht op de ondernemersfaciliteiten. De toelatingscriteria zijn helder en zijn niet toegankelijk voor misbruik. De keuze voor het belasten van de ondernemer is gemaakt met het oog op de toelatingscriteria voor het ondernemerschap. Deze criteria zullen niet veranderen als wordt gekozen voor het belasten van de onderneming. Daarom is het voordeliger om de huidige regeling te behouden, zodat niets aangepast hoeft te worden. De afweging tussen de kosten enerzijds en de opbrengsten anderzijds is niet van kwantificeerbare waarde. De administratieve lasten moeten aan beide kanten

---

⁴⁵ Vaak stellen banken wel een borgstelling van persoonlijke eigendommen bij het verstrekken van een lening. Is er dan sprake van faillissement dan wordt op deze eigendommen beslag gelegd. Ook bij aantoning van onbehoorlijk bestuur door de curator kan het bestuur alsnog aansprakelijk worden gesteld. Er is sprake van kennelijk onbehoorlijk bestuur volgens de invorderingswet als niet tijdig betalingsonmacht gemeld is.

⁴⁶ De waarde van hun aandeel kan hierdoor wel dalen, waardoor ze een verlies lijden

⁴⁷ Artikel 40 invorderingswet 1990

worden gemaakt. Door de wetgever met betrekking tot het aanpassen van de wetteksten – wat überhaupt moet gebeuren bij het invoeren van de winstbox- en het uitvoeringstechnisch mogelijk maken voor de Belastingdienst om van andere belastingplichtigen te heffen. De ondernemers –of met name de belastingadviseurs- dienen de aangifte(programma's) aan te passen en zij zullen bijgeschoold dienen te worden. De voordelen daarentegen zijn dat de verschillende functies van de winst specifiek kunnen worden belast. Daarnaast wordt de keuze voor rechtsvorm minder fiscaal beïnvloed. Van hieruit bezien kies ik eveneens voor het belasten van de ondernemer, omdat hierdoor de administratieve lasten aan beide kanten kleiner zijn. Doordat de kosten en de opbrengsten naar mijn idee niet veel van elkaar verschillen kom ik eventueel nog terug op deze keuze als blijkt dat het belasten van de onderneming vanuit een ander oogpunt wel voordeliger is.

3.1.3 De medegerechtigden en schuldeisers

In art 3.3 lid 1 onderdeel a, komt de medegerechtigde aan bod. Het begrip belastbare winst wordt uitgebreid met winst die behaald wordt - anders dan door ondernemers of aandeelhouders – als medegerechtigde. Hierbij hoeft de medegerechtigde zich niet uit te strekken tot het eventuele liquidatiesaldo volgens het tweede lid van de bepaling. Deze medegerechtigde heeft geen recht op de ondernemersaftrek, FOR en de MKB-winstvrijstelling. Uit de geschiedenis⁴⁸ blijkt dat deze bepaling is opgenomen voor belastingplichtigen die deelnemen aan het vermogen van de onderneming, maar niet aansprakelijk zijn voor de ondernemingsschulden. Hierbij kan gedacht worden aan de commanditaire vennoot, de erfgenamen van de ondernemer⁴⁹ en de verhuurder en huurverkoper van een onderneming.⁵⁰

In onderdeel b wordt vervolgens gesproken over de schuldeisers. Hierbij gaat het om vorderingen die als zodanig functioneren als eigen vermogen en vergoedingen op de vorderingen die afhankelijk zijn van de winst. Deze bepaling voorkomt dat door het aanpassen van de voorwaarden van de lening het eigen vermogen omgevormd kan worden tot vreemd vermogen. Door de verschillende behandeling in de inkomstenbelasting (Box 1 of Box 2) zou de belastingplichtige hier voordeel op kunnen behalen. Deze regeling is niet van toepassing als de vordering tevens als resultaat uit overige werkzaamheden kan worden gezien.

Nu is het de vraag of deze scheiding aangehouden dient te worden in de winstbox. Het onderscheid tussen ondernemers en medegerechtigden/schuldeisers (in het vervolg zal ik deze groep aanduiden als medegerechtigden) is gemaakt om deze personen geen recht te geven op de ondernemersfaciliteiten omdat men van mening was dat geen sprake was van “echt” ondernemerschap bij deze groep. Het is echter de bedoeling dat deze faciliteiten komen te vervallen in de winstbox,

---

⁴⁸ Zie bijvoorbeeld Barbizon Palace affaire

⁴⁹ Tijdens de onverdeeldheid van de boedel van de erfgenaam.

⁵⁰ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studieresie, “*Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, onderdeel 3.2.4

waardoor men zou denken dat het begrip medegerechtigden komt te vervallen. Ik ben van mening dat als de ondernemersfaciliteiten in worden geruild voor een basisaftrek en een lager tarief de medegerechtigden alsnog niet thuishoren in de winstbox. Hiervoor dient een aparte regeling getroffen te worden. De medegerechtigden hebben nu namelijk wel recht op de investeringsgerelateerde ondernemingsfaciliteiten⁵¹, welk recht naar mijn mening niet verloren mag gaan door het invoeren van de winstbox. Ik ben van mening dat de medegerechtigden gezien kunnen worden als een soort semiondernemers, waardoor de winst moet worden berekend volgens de grondslagen van de winstbox, maar ze geen recht hebben op het lagere tarief en de basisaftrek van de winstbox. Om dit te bewerkstelligen kunnen de medegerechtigden in box 1 belast worden met een oplopend tarief. Een alternatief is dat ze wel vallen onder de winstbox, maar voor hun een ander tarief geldt. Mijns inziens is de tweede regeling de beste. Bij de eerste optie moet namelijk in box 1 een regeling opgenomen worden dat de winst met betrekking tot de medegerechtigden wordt bepaald volgens de regelgeving van de winstbox.⁵² De medegerechtigde wordt nu bij de werknemer geplaatst. Als semiondernemer zijnde past hij beter in de winstbox, maar met een ander tarief. Dit tarief hoeft niet gelijk te zijn aan die van box 1. Om dit tarief te bepalen moet worden gekeken naar wat de medegerechtigde mist aan aftrekposten die momenteel bestaan. Dit moet worden omgezet in een tariefsverhoging boven het winstbox tarief. Deze zal wel lager uitkomen dan het huidige tarief van box 1. Voor nu is dit een proportioneel tarief. In hoofdstuk 4 wordt beoordeeld of een vlaktaks effectief is. Een andere mogelijkheid zou zijn om de ‘echte’ ondernemers een extra aftrekpost te geven, zoals nu de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Hierdoor worden echter weer faciliteiten in het leven geroepen, welke juist geminimaliseerd worden om duidelijkheid te creëren en het overzicht te behouden. Een tariefsdifferentiatie zorgt natuurlijk ook voor minder duidelijkheid en overzicht, maar door de ‘andere heffing’ bij de kleinste groep neer te leggen – de medegerechtigden- blijft het voor de grootste groep eenvoudig. Door deze invulling maken de medegerechtigden geen gebruik van het lagere tarief van de winstbox die alleen is bedoeld voor ondernemers, maar krijgen ze wel de ondernemersfaciliteiten bij de winstbepaling.

Een andere mogelijkheid is om de medegerechtigden onder te brengen in box 3. Er wordt dan effectief 1.2% belasting betaald over de vermogenstoename in een kalenderjaar. Tevens is er een heffingsvrij vermogen van € 21 139. Dit zou betekenen dat een heel ander systeem van heffing plaats zal vinden bij de medegerechtigden. Over het algemeen zullen de medegerechtigden minder belasting verschuldigd zijn als ze in box 3 ondergebracht worden. Doordat belast wordt naar de vermogenstoename wordt het ondernemerskarakter geëlimineerd en worden de medegerechtigden belast als beleggers. Grotendeels vanwege het grote ondernemerskarakter van de commandiet, verhuurder en huurverkoper en het antimisbruik karakter van de schuldeisers ben ik van mening dat de

---

⁵² Een dergelijke bepaling is nu ook opgenomen in art. 8 van de Wet VPB.

eerste optie de beste is. Deze personen kunnen niet gelijkgesteld worden met beleggers. Beide categorieën dienen in de winstbox te vallen onder een hoger tarief, zodat wel het karakter van een onderneming wordt vastgehouden -de bepaling van de bron en de aftrekposten-, maar ze niet als een volwaardige ondernemer worden beschouwd. Hierop is één uitzondering. De commandiet in een gesloten scheepvaart CV heeft geen groot ondernemerskarakter. Deze investeringen kunnen wel onder de beleggingen geschaard worden, omdat doorgaans deze particulieren geen enkele affiniteit hebben met de zeescheepvaart en alleen geld investeren als belegging. Deze personen vallen nu onder de medegerechtigden en kunnen gebruik maken van de tonnage regeling. Deze houdt in dat een forfaitair bedrag wordt betaald aan de hand van de tonnage van het schip. Hierdoor is de te betalen belasting drastisch lager dan wanneer de werkelijke winst zou worden belast.⁵³ Desondanks dat deze commandiet in de scheepvaart CV zulke grote overeenkomsten heeft met de normale belegger, lijkt het mij verstandig en overzichtelijk om deze groep in de winstbox te belasten tegen het hogere tarief op basis van het tonnage. Als deze particulieren in box 3 belast zouden worden tegen de waarde op de peildatum, dan gaan deze commandieten veel meer belasting betalen. Omdat ik dit niet wenselijk en nodig acht, ben ik van mening dat deze tonnage regeling gehandhaafd dient te worden onder de winstbox. De commandiet in een scheepvaart CV wordt dan net als de andere medegerechtigden belast tegen het hogere tarief, omdat ze geen “echte” ondernemer zijn.

3.1.4 Het resultaat uit overige werkzaamheden

In afdeling 3.4 van de Wet IB wordt het resultaat uit overige werkzaamheden behandeld. Onder deze “restcategorie” valt “enige vorm van arbeid in het economische verkeer, die is gericht op het behalen van een geldelijk voordeel en niet is aan te merken als winst uit onderneming of als loon uit dienstbetrekking”.⁵⁴ Dit is terug te vinden in art. 3.90 van de Wet IB. Als voorbeelden worden in een besluit genoemd; “alfahulpen, gastouders, hulpen van persoonsgebonden budgethouders, overblijfmoeder, geestelijken, gekozen politieke functionarissen, freelancers en beeldend kunstenaars”.⁵⁵ Deze personen hebben als gemeenschappelijke factor dat ze arbeid verrichten waarbij ze subjectief een geldelijk voordeel beogen en dat ze deze vergoeding ook objectief kunnen verwachten.⁵⁶ Vervolgens zijn in art. 3.91 en 3.92 van de wet IB de terbeschikkingstellingregelingen opgenomen. Grofweg komt het erop neer dat als een natuurlijk persoon vermogensbestanddelen aan een verbonden persoon, zijn onderneming of vennootschap ter beschikking stelt, deze vermogensbestanddelen in box 1 vallen. Zou deze regeling er niet zijn, dan vallen deze vermogensbestanddelen in box 3 en wordt hier effectief maar 1,2% belasting over geheven. Daarnaast konden de kosten in box 1 worden afgetrokken tegen destijds maximaal 52%. Deze anti-

---

⁵³ Zie art 3.22 t/m 3.24 wet IB

⁵⁴ MvT, Kamerstukken II 1998/1999, 26 727, nr.3, p. 132

⁵⁵ Besluit van 6 maart 2003, nr. CPP2003/490M

⁵⁶ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studieresie, “*Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, onderdeel 3.4.1.A

misbruikregeling is dus opgenomen zodat door te kiezen om vermogensbestanddelen door een verbonden persoon ter beschikking te laten stellen er geen tariefsvoordeel behaald kan worden.

Wederom dient nu de vraag gesteld te worden of het resultaat uit overige werkzaamheden in de winstbox dient te vallen. Vanwege de vele karakters van het resultaat uit overige werkzaamheden is het een grote opgave om hier een eenduidig antwoord op te geven. De definitie van het begrip onderneming en ondernemer is hier van groot belang. Er zullen personen tussen zitten die erg dicht tegen het ondernemerschap aan liggen, die naar mijn mening anders behandeld mogen worden. Hier valt te denken aan hybride of deeltijd ondernemers. Daarnaast bestaat de andere categorie, zoals bijvoorbeeld een overblijfmoeder, dominee of een alfahulp. Deze personen hebben weliswaar geen dienstbetrekking en werken voor zichzelf, maar verrichten doorgaans geen ondernemersactiviteiten. Bij deze tweede categorie personen betreffen het veelal enkele opdrachtnemers. Intuïtief valt de eerste categorie –hybride en deeltijdondernemers- bij de medegerechtigden –wel in de winstbox, maar tegen een hoger tarief- en de tweede categorie –overige groep- in box 1 naast het loon uit dienstbetrekking. Hier zou dan een subcategorie naast loon uit dienstbetrekking gemaakt moeten worden. Het is echter moeilijk een scheidslijn te trekken om te bepalen of men onder de eerste of tweede categorie valt. Er zit namelijk met betrekking tot de fiscale behandeling een groot verschil. Werknemers kunnen geen kosten aftrekken, eventueel alleen de reisaf trek volgens art. 3.87 wet IB. Belastingplichtigen die nu onder het resultaat uit overige werkzaamheden vallen hebben wel de mogelijkheid tot aftrekken van kosten, mits het de uitgezonderde of beperktaftrekbare kosten zijn. Dit verschil wordt alleen bepaald op grond van het bestaan van een dienstbetrekking. Wordt echter het urencriterium niet ingevoerd in de winstbox, dan vervalt de eerste categorie en blijft alleen de tweede bestaan, welke naast het loon uit dienstbetrekking kan bestaan. Hiervoor zal een artikel toegevoegd moeten worden waarin een niet limitatieve opsomming wordt gegeven van personen die een fictieve dienstbetrekking hebben. Hierdoor wordt gewoon loon genoten en valt men in box 1. Voor het overzicht is het verstandig om het resultaat uit overige werkzaamheden te laten bestaan. De tweede “overige” groep wordt dan op dezelfde manier belast als in het huidige systeem. Alleen door het eventueel afschaffen van het urencriterium vallen de hybride en deeltijd ondernemers per definitie niet meer onder het resultaat uit overige werkzaamheden. De scheiding tussen categorie één en twee wordt dan gemaakt door het begrip ondernemer. Deze belastingplichtigen liggen dan zo dicht bij het ondernemerschap dat zij recht hebben op deze aftrekmogelijkheid. Komt in paragraaf 3.2 naar voren dat het urencriterium niet afgeschaft moet worden, dan zal hier nogmaals naar gekeken worden.

Hiernaast bestaat nog een derde categorie in resultaat uit over overige werkzaamheden, namelijk de terbeschikkingstellingregeling. Echter met oog op het antimisbruik karakter van de terbeschikkingstellingregeling komt deze regeling mijns inziens in de winstbox vallen. Doordat de onderneming waaraan het vermogensbestanddeel ter beschikking wordt gesteld de kosten af kan trekken tegen het tarief in de winstbox en bij de ondernemer – voorheen resultaat uit overige

werkzaamheden- de opbrengsten van het vermogensbestanddeel ook worden belast tegen het tarief in de winstbox is er geen voordeel te behalen. Plaatsing onder het hogere tarief dat geldt voor de medegerechtigden zou zorgen voor een extra straf en heeft tot gevolg dat de financieringskeuze van de ondernemer wordt beïnvloed.

3.2 Afschaffing urencriterium

Sommige ondernemingsfaciliteiten zijn volgens de wetgever alleen bestemd voor “echte” ondernemers. Dit zijn personen die werkelijk een onderneming drijven en een groot deel van hun tijd hieraan besteden. Het urencriterium kwam voor de Wet IB ook al in een eenvoudigere vorm voor in de zelfstandigenaftrek van art. 44m Wet IB 1964.⁵⁷ Het doel van de invoering van het urencriterium in de Wet IB is dat alleen die personen die genoeg tijd steken in de onderneming gebruiken mogen maken van de fiscale faciliteiten, zoals de zelfstandigenaftrek, startersaftrek, startersaftrek voor arbeidsongeschikten⁵⁸, oudedagsreserve, aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk en de stakingsaftrek.

3.2.1 Inhoud urencriterium

Het urencriterium is geregeld in art 3.6 van de Wet IB. Aan het urencriterium zit een absolute en een relatieve norm. De absolute norm is geregeld in lid 1 van het artikel en vermeldt dat een ondernemer in een kalenderjaar ten minste 1225 uren aan werkzaamheden moet besteden aan zijn onderneming waaruit hij winst geniet.⁵⁹ De relatieve norm komt vervolgens in onderdeel a aan bod; van de totale tijd die wordt besteed aan de onderneming en overige arbeid, moet grotendeels – meer dan de helft- besteed worden aan de onderneming. Dit grotendeelscriterium is ingevoerd met het oog op de werknemer die naast zijn dienstbetrekking ook een onderneming start als nevenactiviteit, ook al wordt meer dan 1225 uur aan de onderneming besteed. De wetgever vond het ongewenst dat deze ondernemer ook in aanmerking zou komen voor de ondernemersfaciliteiten.⁶⁰

Nu is natuurlijk de vraag welke uren onder het urencriterium vallen. Hoe moet “werkzaamheden voor één of meer ondernemingen” worden uitgelegd? In 1998 is al beslist⁶¹ dat aan de hand van de omvang van de omzet en de winst aannemelijk kan worden gemaakt dat aan het urencriterium is voldaan. In BNB 2003/201⁶² is vervolgens gewezen dat de werkzaamheden verricht moeten worden met het oog op de zakelijke belangen van de onderneming. Nu de ondernemer bepaalt wat de wijze is waarop de onderneming wordt gedreven, moet hij zelf ook bepalen of de

---

⁵⁷ Sillevis, Mr.L.W. e.a., *Cursus Belastingrecht, inkomstenbelasting*, Studenteneditie 2008-2009, Kluwer, Deventer, 2008, onderdeel 3.2.5.A.a

⁵⁸ Voor de startersaftrek voor arbeidsongeschikten geldt een verlaagd urencriterium van 800 uur.

⁵⁹ Per 1 januari 2002 geldt voor zwangere vrouwen een versoepelde regeling. Worden de werkzaamheden onderbroken door zwangerschap, dan geldt voor deze periode die gelijk is aan de zwangerschapsverlof voor werkneemsters dat het aantal gewerkte uren geacht wordt niet te zijn onderbroken.

⁶⁰ Sillevis, Mr.L.W. e.a., *Cursus Belastingrecht, inkomstenbelasting*, Studenteneditie 2008-2009, Kluwer, Deventer, 2008, onderdeel 3.2.5.A.b

⁶¹ HR 25 maart 1998, nr 33 420

⁶² HR 14 maart 2003, nr 37 975

werkzaamheden in het zakelijke belang zijn van de onderneming. Alleen particuliere behoeften blijven buiten aanmerking volgens BNB 1998/159⁶³.

In onderdeel b van art. 3.6 Wet IB wordt vervolgens een uitzondering gemaakt voor de startende ondernemer, omdat deze niet altijd aan het urencriterium kan voldoen vanwege het feit dat de startende ondernemer vaak ook de bestaande dienstbetrekking (gedeeltelijk) behoudt. Daarom hoeft de ondernemer die een of meer van de vijf voorgaande kalenderjaren geen ondernemer was niet aan het grotendeelscriterium te voldoen.⁶⁴

In lid 2 van art. 3.6 Wet IB is een anti-misbruikregeling opgenomen.⁶⁵ De wetgever was bang dat door met familierelatie een samenwerkingsverband aan te gaan, degene die ondergeschikte werkzaamheden hier binnen verrichten te gemakkelijk toegang zouden krijgen tot de oudedagafrek en de ondernemersaftrek. In lid 2 is namelijk opgenomen dat de volgende werkzaamheden niet meetellen voor het urencriterium:

- a. Werkzaamheden die worden verricht door de belastingplichtige ten behoeve van het samenwerkingsverband met een of meer verbonden personen, zijn hoofdzakelijk van ondersteunende aard en dit samenwerkingsverband is ongebruikelijk tussen niet-verbonden personen.
- b. De ondernemer maakt deel uit van samenwerkingsverband met een of meer verbonden personen. Dit samenwerkingsverband houdt verband met een onderneming waaruit een met de belastingplichtige verbonden persoon als ondernemer winst geniet, maar de belastingplichtige zelf niet.

In onderdeel a is het gebruikelijkheidscriterium uitgelicht. Als eerste moet worden beoordeeld of de werkzaamheden die worden verricht hoofdzakelijk – voor meer dan 70% - van ondersteunende aard zijn. Wordt hier aan voldaan, dan moet het samenwerkingsverband onder de loep worden genomen. Is het samenwerkingsverband dat is aangegaan ook ongebruikelijk tussen derden? Gaat een chirurg een samenwerkingsverband aan met zijn echtgenote die alleen de administratie verzorgt, dan wordt voldaan aan het ongebruikelijkheidscriterium. Een chirurg gaat immers met derden slechts een samenwerkingsverband aan, als zij ook kwalificeren als chirurg. Wordt aan beide voorwaarden

---

⁶³ HR 18 maart 1998, nr 33 178

⁶⁴ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studietoets, “ *Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, onderdeel 3.2.5.a

⁶⁵ Achtergrond zijn de arresten in de jaren '90 over tandartsen die met hun echtgenote (assistente) een maatschap aangingen. Volgens de HR kon dat als deze praktijk ook voor hun rekening en risico werden gedreven, zodat de fiscus slechts de zakelijkheid van de winstverdeling ter discussie konden stellen. In BNB 1995/212 van 28 juni 1995 is de grondslag gelegd van het gebruikelijkheidscriterium. Andere zaken zijn Hof Arnhem 2 november 2004, nr. 04/00095 en Hof Leeuwarden 19 november 2004, nr. 03/0876.

voldaan, dan tellen alle uren gemaakt door de echtgenote van de chirurg, die niet zelf als zodanig kwalificeert niet mee voor het urencriterium.⁶⁶

Bij onderdeel b is te zien dat wordt bedoeld op de zogenoemde ondermaatschap die regelmatig voorkomt tussen echtgenoten. De gesloten ondermaatschap is gericht op het verzorgen van de administratieve werkzaamheden ten behoeve van de chirurg - de bovenmaatschap-. Hierdoor is dit samenwerkingsverband niet ongebruikelijk binnen de ondermaatschap waarvoor de echtgenote administratieve werkzaamheden verricht, maar feitelijk verricht ze deze werkzaamheden voor de bovenmaatschap. Onderdeel b zorgt ervoor dat het tussenschuiven van een ondermaatschap niet het urencriterium kan oprekken. De uren verricht door de echtgenote – degene die niet in de bovenmaatschap zit – worden niet meegerekend voor het urencriterium.⁶⁷

Met betrekking tot lid 2 is het de vraag wat wordt verstaan onder verbonden personen. Lid 3 is hier op gericht. Volgens dit lid zijn verbonden personen, personen die tot het huishouden van de belastingplichtige behoren en bloed- of aanverwanten in de rechte lijn of personen die behoren tot hun huishouden. Het gaat dus om huisgenoten of familie in de rechte lijn en hun huisgenoten. Als hiermee een samenwerkingsverband wordt aangegaan, dan moet ook getoetst worden aan lid 2 of ze voldoen aan het urencriterium.

In lid 4 is vervolgens opgenomen dat deze bepaling met betrekking tot de samenwerkingsverbanden ook wordt bedoeld samenwerkingsverbanden met een rechtspersoon waarin de belastingplichtige of een verbonden persoon een aanmerkelijk belang heeft⁶⁸. Hierdoor kan ook het urencriterium niet worden opgerekt door het aangaan van een samenwerkingsverband met een BV of NV.

3.2.2 Het urencriterium in de winstbox?

Zoals in bovenstaande paragraaf is te lezen is het urencriterium een ingewikkelde regeling die is getroffen zodat niet alle personen die als ondernemer kwalificeren zich kunnen beroepen op de verschillende faciliteiten. Door de complexiteit van deze regeling is de overheid voornemens om deze regeling te laten vervallen in de winstbox. In het Belastingplan van 2009 heeft de overheid verschillende mogelijkheden voor het urencriterium besproken.⁶⁹ Zo werd overwogen of het urencriterium afgeschaft, verlaagd of gedifferentieerd moest worden.

Wordt het urencriterium afgeschaft, dan mogen alle ondernemers die voldoen aan art. 3.4 Wet IB gebruik maken van de ondernemersfaciliteiten. Ondernemers die naast hun onderneming ook nog

---

⁶⁶ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studietoets, “ *Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, Onderdeel 3.2.5.c

⁶⁷ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studietoets, “ *Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, Onderdeel 3.2.5.d

⁶⁸ Een aanmerkelijk belang in de zin van afdeling 4.3 van de Wet IB

⁶⁹ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 97-100

in dienstverband werkzaam zijn (de zogenoemde hybride ondernemers) en ondernemers die deeltijd een onderneming drijven mogen dan gebruik maken van de ondernemersfaciliteiten. Bij afschaffing van het urencriterium heeft dit een budgettaire derving van ca. € 700 miljoen. Dit heeft hoofdzakelijk twee oorzaken. Voor een groot aantal deeltijdondernemers die geen zelfstandigenaftrek toepassen ongeveer € 11 000. Door het urencriterium af te schaffen komen zij in aanmerking voor de zelfstandigenaftrek en eventueel startersaftrek, waardoor de belastbare winst doorgaans nihil wordt.⁷⁰ Voor hybride ondernemers heeft dit extra effect, omdat de winst uit onderneming wordt opgeteld bij het loon. Hierdoor komen zij in een hogere marginaal tarief. Doordat de zelfstandigenaftrek bij afschaffing van het urencriterium ook van toepassing wordt op de hybride ondernemers daalt hun winst uit onderneming tot maximaal nihil.⁷¹ Hierdoor kan extra profijt uit de zelfstandigenaftrek worden behaald, doordat een verschil in marginaal tarief kan ontstaan door de lagere winst uit onderneming.⁷² Ook zal meer discussie ontstaan over het karakter van het inkomen, resultaat of winst. Is het inkomen resultaat, dan is er geen recht op ondernemersfaciliteiten of het lage tarief van de winstbox bij invoering, terwijl bij winst dit wel het geval is.⁷³ Deze discussie is nu ook gaande. Wordt echter het urencriterium afgeschaft dan hebben meer ondernemers recht op de ondernemersfaciliteiten of het lage tarief van de winstbox bij invoering. Hierdoor zal de grens tussen resultaatgenieter⁷⁴ en ondernemer dunner zijn. Het lage tarief hangt dan namelijk af van het ondernemerschap. Als het urencriterium wordt gehandhaafd aan het aantal uren dat een ondernemer maakt. Een extra toelatingscriterium wordt dan afgeschaft.

Het verlagen van het urencriterium was een tweede optie die de overheid heeft aangedragen in het Belastingplan van 2009. Het aantal uren dat per kalenderjaar gewerkt moet worden om aan het urencriterium te kunnen voldoen wordt dan verlaagd naar bijvoorbeeld 600 uur. Er zullen meer hybride- en deeltijdondernemers in aanmerking komen voor de ondernemersfaciliteiten, zodat de budgettaire derving rond de € 300 miljoen komt te liggen. Omdat het aantal uren wordt verlaagd en er verder niets aan het urencriterium verandert heeft deze optie weinig voordelen. Een voordeel kan zijn dat het ondernemerschap wordt gestimuleerd doordat meer mensen een onderneming starten omdat ze in aanmerking komen voor aftrekposten. Hierdoor is echter de kans ook groter op schijnondernemers. Personen die een onderneming opstarten om gebruik te kunnen maken van de faciliteiten. Volgens het Belastingplan 2009 wordt de uitvoeringslast zelfs zwaarder, omdat meer ondernemers claimen aan de lagere eis te voldoen.⁷⁵

---

⁷⁰ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 97

⁷¹ Zie art. 3.76 lid 5 wet IB

⁷² Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 97

⁷³ Ibidem

⁷⁴ Hiermee wordt de groep medegerechtigden bedoeld en de personen die onder de terbeschikkingstellingregeling vallen.

⁷⁵ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 98

De derde optie in het Belastingplan 2009 is een glijdende schaal voor het uren criterium. Dit houdt in dat de overgang van deeltijdondernemer naar een “voltijd” ondernemer geleidelijker is met betrekking tot de ondernemersfaciliteiten. Bijvoorbeeld bij een besteding tot 300 uur komt de ondernemer in aanmerking voor 25% van de ondernemersfaciliteiten, tussen 300 en 900 uur 50% van de faciliteiten, tussen 900 en 1225 uur 75% van de faciliteiten en ten slotte bij ten minste 1225 uur worden de volledige ondernemersfaciliteiten in aanmerking genomen. De derde optie heeft een budgettaire derving van ongeveer € 350 miljoen.⁷⁶ Deze variant bij toepassing in de winstbox de toedeling van het aantal gewerkte uren niet op de ondernemersfaciliteiten wordt toegepast, maar op het tarief. Dit zou betekenen dat het tarief daalt naarmate het aantal gewerkte uren stijgt. Deze variant geeft mede hierdoor nog zwaardere uitvoeringslasten dan het huidige uren criterium. Hiernaast zijn in de situatie vier ijkpunten, dus ook vier discussiepunten. Ook zal deze variant leiden tot zwaardere administratieve lasten, omdat in dat geval ook aan moet worden gecontroleerd door de Belastingdienst hoeveel uur besteed wordt aan de onderneming om te kunnen beoordelen in welke schaal de ondernemer valt. Ook deze variant valt dus af.

In het rapport van de SER is commentaar gegeven op de verschillende opties die aan bod zijn gekomen in het Belastingplan 2009. Zo vond de SER het opvallend dat als uitgangspunt het aantal gewerkte uren werd genomen, terwijl ook kan worden gekeken naar de hoogte van de winst of de omzet.⁷⁷ Deze gegevens heeft de Belastingdienst namelijk wel. De optie van de SER om te kijken naar de winst, vind ik vreemd. Het feit of winst wordt gemaakt zou dan bepalen of de ondernemer recht heeft op ondernemersfaciliteiten.⁷⁸ Naar mijn idee heeft de hoogte van de winst niets te maken met de gerechtigheid tot ondernemersfaciliteiten.⁷⁹ In slechte tijden maken ook de beste ondernemers verlies. De omzet zou dan nog een betere maatstaf zijn in hoeverre iemand een “echte” ondernemer is. Echter zijn er beroepen te bedenken waarbij een hoge omzet behaald kan worden zonder daar relatief veel werk voor te verrichten. Daarnaast is de hoogte van de omzet brancheafhankelijk. Er zijn branches waar de omzetten hoog zijn, maar de marges erg laag, zoals een supermarkt. Daarnaast zijn er branches waar bijna de gehele omzet winst is, zoals kenniswerkers. Daarom is ook de omzet geen goede maatstaf. Daarnaast wordt ook nu al gekeken naar de omzet en winst om te bepalen of aan het uren criterium wordt voldaan. Blijkbaar bied deze regeling geen soelaas, anders zou er niet zoveel discussie plaatsvinden. Daarnaast kennen we ook het draagkrachtbeginsel, wat inhoudt dat ieder persoon naar zijn vermogen moet bijdragen aan de schatkist om collectieve uitgaven mee te

---

⁷⁶ Ibidem

⁷⁷ SER-advies, “Zzp’ers in beeld, een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel”, advies 10/04, oktober 2010, p. 66

⁷⁸ In het artikel van de SER is geen verdere uitleg gegeven over hoe deze winst- of omzetcriterium zou worden vormgegeven. Ik ga er hier van uit dat de hoogte van de winst of omzet bepaald of er sprake is van ondernemerschap. Dit kan een andere uitleg zijn dan de SER heeft bedoeld.

⁷⁹ De MKB-wistvrijstelling werkt echter twee kanten op. Als er sprake is van verlies zorgt deze regeling voor een lager verlies en heeft dus een andere werking dan de andere ondernemersfaciliteiten. Als fiscaal echter sprake is van een verlies kan deze verrekend worden met winsten uit bepaalde andere jaren. Wat tot gevolg kan hebben dat de over dat jaar betaalde belasting (gedeeltelijk) terug wordt ontvangen.

bekostigen. Door aan te sluiten bij de behaalde winst, wordt een tegengestelde werking van het draagkrachtbeginsel gecreëerd. Als namelijk de winst hoger is, wordt voldaan aan het urencriterium en heeft een persoon recht op aftrekposten of een lager belastingtarief in de winstbox. Wordt de winst dus hoger, dan wordt de te betalen belasting lager, wat haaks staat op het draagkrachtbeginsel. Door aan te sluiten bij het aantal uren wordt de winst buiten schot gelaten en alleen degenen die veel uren stoppen in de onderneming fiscaal gefaciliteerd. Dit sluit naar mijn mening beter aan bij het draagkrachtbeginsel.

In het Belastingplan 2009 wordt ook gesproken over de afschaffing van het urencriterium voor de MKB-winstvrijstelling⁸⁰ en tegelijkertijd het omzetten van de zelfstandigenaftrek in de MKB-winstvrijstelling. Deze optie komt het dichtste bij de variant van de winstbox. Het budget dat vrijkomt door het afschaffen van de zelfstandigenaftrek komt ten goede aan het percentage van de MKB-winstvrijstelling. Deze komt dan rond de 26% te liggen.⁸¹ Door het afschaffen van de zelfstandigenaftrek wordt het maken van winst gestimuleerd, wat nu juist wordt ontmoedigd. Vanwege de afschaffing van het urencriterium voor de MKB-winstvrijstelling en het feit dat de zelfstandigenaftrek wordt afgeschaft, zal het urencriterium van minder belang worden.⁸² Dit zou kunnen leiden tot minder conflicten tussen de Belastingdienst en de belastingplichtige die zich als ondernemer afficheren. De ondernemers met een lage winst zijn van deze regeling de dupe. In het huidige systeem betalen zij geen tot nauwelijks belasting vanwege de zelfstandigenaftrek. Bij invoering van dit systeem betalen ze de facto over 74% van de winst belasting.⁸³ Door de ingrijpende verdelingseffecten is de omzetting van de zelfstandigenaftrek in de MKB-winstvrijstelling ineens volgens de overheid niet wenselijk. Echter het geleidelijk toepassen van deze regeling – eerst het urencriterium afschaffen voor de MKB-winstvrijstelling en vervolgens de zelfstandigenaftrek afbouwen – wordt als de beste optie gezien en dit is dan ook toegepast.⁸⁴ Per 1 januari 2012 is de zelfstandigenaftrek namelijk omgezet in een basisaftrek van € 7 280 per jaar mits aan het urencriterium wordt voldaan. Het is de bedoeling dat deze basisaftrek meegenomen gaat worden naar de winstbox als overgangsmaatregel, waarna deze na enige tijd wordt afgeschaft.⁸⁵ Het invoeren van een basisaftrek lijkt mij een goed begin voor de overgang naar de winstbox. Door de veranderingen in belastingheffing jaarlijks minimaal te houden, zijn de verschillen in winst na belasting voor de ondernemer niet zo groot. Door eerst een basisaftrek toe te passen is de stap naar afschaffing van de

---

⁸⁰ Het afschaffen van het urencriterium voor de MKB-winstvrijstelling is ingevoerd per 1 januari 2010

⁸¹ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 99-100. Doordat de huidige MKB-winstvrijstelling 12% bedraagt in plaats van 10% zal het percentage van de winstbox ook 2 procent hoger liggen.

⁸² Volgens het belastingplan 2009 zal het urencriterium blijven gelden voor de oudedagsreserve, startersaftrek, startersaftrek voor arbeidsongeschikten, aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk en de meewerkaftrek. Tot op heden is de zelfstandigenaftrek echt niet afgeschaft

⁸³ Voor een overzicht van de te betalen belasting in box 1 en in de winstbox zie Bijlage 1

⁸⁴ Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2, p. 100-101

⁸⁵ Zie hoofdstuk 2

zelfstandigenaftrek minimaal. Als uiteindelijk over wordt gegaan op de winstbox, zullen de verschillen in bruto- en nettowinst niet meer zo groot zijn.

Nu het uren criterium voor de MKB-winstvrijstelling is afgeschaft per 1 januari 2010 blijft het uren criterium relevant voor de vorming van de zelfstandigenaftrek, oudedagsreserve, startersaftrek (voor arbeidsongeschikten), aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk en de meewerkaftrek⁸⁶. Wordt het uren criterium ook voor deze regelingen afgeschaft dan komen de problemen naar voren die hierboven zijn besproken.⁸⁷ Het uren criterium kan dus pas afgeschaft worden als deze regelingen opgaan in de MKB-winstvrijstelling. De vraag die dan opkomt is of een toegangscriterium nodig is als alleen de MKB-winstvrijstelling bestaat. Mogen alle ondernemers onder deze regeling vallen? Met betrekking tot de conclusie in paragraaf één van dit hoofdstuk - de medegerechtigde en de personen die onder de terbeschikkingstellingregeling vallen met een ander tarief belast zijn, en de overigen in overige resultaat uit overige werkzaamheden— zie ik niet in waarom er een uren criterium moet zijn. Het uren criterium is dan alleen van toepassing voor de hybride- en deeltijd ondernemers. Een criterium aan de hand van de gemaakte uren is slecht controleerbaar voor sommige sectoren en zorgt voor grote administratieve lasten voor de ondernemer. Voor winkeliers of horecagelegenheden kan aan de hand van de openingstijden berekend worden of een ondernemer aan het aantal uren komt. Er worden echter ook altijd uren gemaakt buiten de openingstijden van de winkel, zoals voor het inkopen van de voorraad en uren die aan de administratie worden besteed. Verder zijn sectoren te bedenken waar het aantal werkuren lastiger te achterhalen is, zoals de componist of kunstenaar.

De vraag die naar boven komt is of het gelijkheidsbeginsel hier wordt geschaad. Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat rechtens en feitelijk gelijke gevallen ook gelijk behandeld dienen te worden. Als bij gelijke gevallen sprake is van begunstiging in afwijking van de wet, dan een zelfde gunstige behandeling worden gegeven aan het gelijke geval. Het materiële gelijkheidsbeginsel ziet op de inhoud van de regels. De ene belastingplichtige valt wel onder de wettelijke regeling, terwijl vergelijkbare gevallen onder de begunstigde regeling vallen.⁸⁸ In uitspraken van de Hoge Raad (hierna: HR) wordt het gelijkheidsbeginsel niet vaak ingeroepen. De belastingplichtige zal eerst aan de hand van de feiten kenbaar moeten maken dat sprake is van een begunstiging. Eveneens moet sprake zijn van *rechtens en feitelijk* gelijke gevallen. Hier is niet snel sprake van.⁸⁹ In dit geval gaat het om het vormen van wetgeving, waarin gelijke gevallen gelijk moeten worden behandeld. De wet mag onderscheidt maken in bepaalde gevallen, echter moet hier naar mijn mening wel een rechtvaardiging

---

⁸⁶ In paragraaf 3.3 worden deze faciliteiten besproken en overwogen of ze afgeschaft kunnen worden.

⁸⁷ Dit geldt niet voor de oudedagsreserve in verband met de lijfrentefaciliteit. Het verschil is dat de lijfrente moet worden afgestort bij een verzekeringsmaatschappij en de oudedagsreserve op de balans staat en als financiering van de onderneming kan worden gebruikt. Hierin zit dus juist ook een risico in m.b.t. de opbouw van de toekomstvoorziening. Als het slecht gaat met de onderneming is er mogelijk niets meer.

⁸⁸ C.M. Bergman, Het gelijkheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur, NTFR Beschouwingen 2010/39, nr. 11, p. 2

⁸⁹ Zie bijvoorbeeld HR 26 februari 2010 nr. 43.270, 43.475 en 44.064 en HR 10 juni 2005, nr. 38 600

voor zijn. Moeten ondernemers die 1000 uur in de onderneming werken anders worden behandeld dan ondernemers die 1225 uur voor de onderneming werkzaam zijn? Uit het perspectief dat alleen de “echte” ondernemers recht hebben op ondernemersfaciliteiten is het aantal uren werk voor de onderneming een rechtvaardigingsgrond. De vraag komt echter naar boven waar de scheidslijn getrokken dient te worden. Bij een harde norm, zullen altijd belastingplichtigen net buiten de boot vallen. In BNB 1999/122 en 123 is door de HR gewezen dat het niet gerechtvaardigd is als de wetgever een bepaalde groep belastingplichtigen bevoordeeld, terwijl een gelijke belastingplichtigen dit voordeel niet krijgen.⁹⁰ Redenen van doelmatigheid of uitvoerbaarheid werden getoetst door de HR naar de omstandigheden. De wetgever mag dus wel onderscheid maken op basis van een bepaald beleid.⁹¹ Het beleid wat hier gevoerd wordt is dat alleen “echte” ondernemers recht op ondernemersfaciliteiten hebben en naar mijn mening gerechtvaardigd, tevens op basis van dit arrest.

Ik ben van mening dat de hybride en de deeltijd ondernemers ook ondernemers zijn en daarom ook recht hebben op de ondernemersfaciliteiten. De hoge derving van belastinginkomen zal bij invoering van de winstbox meevallen. Dit is uiteraard ook afhankelijk van het tarief dat in de winstbox gehanteerd gaat worden. Het probleem dat de winst van de deeltijdondernemer niet hoger zou zijn dan de zelfstandigenaftrek is dan van de baan. Ondanks het lagere tarief zal er bij winst altijd belasting worden geheven. Als de basisaftrek wordt ingevoerd, moet de winst natuurlijk wel hoger zijn dan deze aftrek, voordat belasting geïnd kan worden. Als het gedeelte van het inkomen van de hybride ondernemer dat wordt verdiend bij de werkgever in box 1 valt, is de derving hiervan ook lager. Het loon gedeelte wordt net als bij iedere andere werknemer belast tegen het progressieve tarief in box 1 en het ondernemingsgedeelte valt in de winstbox tegen een verlaagd tarief. Het andere argument dat werd aangedragen tegen het afschaffen van het uren criterium was het volgende. Bij aanpassing zou meer discussie kunnen ontstaan over het karakter van het inkomen. Omdat het resultaat uit overige werkzaamheden niet komt te vervallen blijft deze spanning bestaan. Wat daarnaast ook blijft is het feit dat mensen sneller geneigd zullen zijn om een onderneming op te zetten om onder het lagere tarief te kunnen vallen. Er komt vaak echter meer bij kijken om een onderneming op te starten dan alleen fiscale aspecten, waardoor ik denk dat dit geen grote derving voor de belastingopbrengsten met zich mee zal brengen. Daarom vind ik het verstandig om het uren criterium af te schaffen in de winstbox. Eventueel kan gekozen worden om het grotendeels criterium te blijven handhaven. Als deze zo wordt vormgegeven dat alleen de hybride ondernemers die niet meer dan 16 uur per week⁹² bij een werkgever in dienst zijn als ondernemer in aanmerking komen, levert dit geen grote administratieve lasten op en kan niet zomaar iedereen als ondernemer aangewezen worden. Voor de deeltijd ondernemer geldt dat deze moet voldoen aan het ondernemerschap. Hiervoor moet sprake zijn van een

---

⁹⁰ HR 17 augustus 1998, 33 078 en 33 079, BNB 1999/122 en 123

⁹¹ Ruesink Msc, S.J. “*Het nondiscriminatiebeginsel en derde landen*”, NOB, Kluwer, Deventer 2008, p. 80

⁹² Als de huidige 1225 uur wordt omgerekend, dan komt dit erop neer dat ongeveer 3 volle werkdagen aan de onderneming moet worden besteed.

objectieve winstverwachting. Over het algemeen als iemand maar één dag in de week of minder in een onderneming werkt, zal weinig tot geen winst gemaakt worden.

De antimisbruik bepalingen van lid 2 van art. 3.6 wet IB moeten naar mijn mening wel gehandhaafd worden. Deze regeling is namelijk goed controleerbaar en uitvoerbaar, en zorgt ervoor dat geen misbruik van het ondernemerschap gemaakt kan worden. Net als het huidige systeem heeft degene die de ondergeschikte werkzaamheden verricht in een ongebruikelijk samenwerkingsverband geen recht op de ondernemingsfaciliteiten. Als dit wordt doorgetrokken naar de winstbox, wordt deze persoon dus niet in de winstbox belast, maar gewoon in box 1.

3.3 Het opgaan van ondernemersfaciliteiten in de MKB-winstvrijstelling

In de voorgaande paragrafen is er vanuit gegaan dat alle ondernemersfaciliteiten op zullen gaan in een lager tarief in de winstbox. In deze paragraaf zal beantwoord worden of al deze faciliteiten op moeten gaan in het lagere tarief van de winstbox. Er zijn in totaal zes ondernemersfaciliteiten die stuk voor stuk aan de orde zullen komen. Is de uitkomst dat niet alle faciliteiten dienen op te gaan, dan dienen de conclusies van de voorgaande paragrafen te worden herzien. Allereerst zal de vraag worden beantwoord of faciliteiten überhaupt nodig zijn, en zo ja moet dit ingevuld worden door verschillende specifieke faciliteiten of door een lager tarief. Vervolgens zullen de functies van de faciliteiten in het algemeen worden besproken en of met de invoering van deze faciliteiten het doel dat de wetgever hier voor ogen had wel wordt behaald.

3.3.1 Zijn er faciliteiten nodig?

De huidige ondernemersfaciliteiten worden gerechtvaardigd doordat het winstinkomen dat ondernemers genieten verschillende functies heeft, zoals consumeren, reserveren en investeren. Sommige van deze functies zorgen voor liquiditeitsproblemen, zoals de reserveringsfunctie. Boekhoudkundig wordt dan namelijk een deel van de winst gereserveerd voor onvoorziene uitgaven, maar dit betekent nog niet dat er daadwerkelijk geld op de bankrekening beschikbaar is. Tegenover de reservering kan aan de activazijde namelijk ook activa opgenomen zijn die niet per direct opneembaar is, zoals bedrijfsmiddelen of een belegging die voor een aantal jaren vaststaat. Vanwege de verschillende functies van de winst zijn specifieke faciliteiten in het leven geroepen, zoals bijvoorbeeld de FOR. Deze faciliteit zorgt ervoor dat deze extra kostenposten voor de ondernemer worden geneutraliseerd en er dus meer evenwicht komt met een belastingplichtige die in dienstbetrekking werkzaam is. Andere specifieke faciliteiten stimuleren het ondernemerschap van de belastingplichtige zoals bijvoorbeeld de speur en ontwikkelingsaftrek. De overheid wil ondernemerschap stimuleren omdat ondernemerschap kan leiden tot innovatie en economische groei, wat goed is voor de economie. Al deze verschillende specifieke regelingen kunnen ook geïntegreerd worden in een lager tarief. Hierdoor wordt minder specifiek een bepaalde belemmering voor ondernemers aangepakt, maar het doel blijft hetzelfde. Daarnaast hollen de vele faciliteiten de

belastinggrondslag uit en geeft het een wirwar van faciliteiten waarbij het overzicht ontbreekt. Daarom ben ik van mening dat het onnodig is om de huidige ondernemersfaciliteiten te handhaven en om te zetten in een lager tarief vanuit deze benadering.

3.3.2 Bieden de faciliteiten het doel voor invoering destijds

Op grond van de instrumentele functie zijn faciliteiten voor ondernemers in de inkomstenbelasting opgenomen. Hiermee wilde de wetgever het ondernemerschap stimuleren om zo de economie en werkgelegenheid op peil te houden.⁹³ Het is nu echter de vraag of door het invoeren van deze faciliteiten het doel van de wetgever behaald is. In de jaren tachtig is de permanente zelfstandigenaftrek in de wet IB 1964 gekomen, om tegemoet te komen aan de specifieke functies van winst.^{94 95} Daarna is deze vele malen veranderd en verhoogd op grond van verschillende motieven, zoals inkomenspolitieke doelstellingen en het creëren van een betere globaal evenwicht.⁹⁶ De meewerkaftrek is daarentegen al veel ouder – rond de jaren dertig - en is de laatste jaren niet meer veranderd. Voor de aftrek speur- en ontwikkelingswerk geldt ook dat deze uit de vorige eeuw stamt, maar deze faciliteit wordt wel met regelmaat geïndexeerd. De nieuwere faciliteiten zijn de startersaftrek voor arbeidsongeschiktheid en de MKB-winstvrijstelling. Beide zijn van kracht sinds 2007. De startersaftrek voor arbeidsongeschikten is sinds die tijd niet meer veranderd. De MKB-winstvrijstelling is in 2007 op een percentage van 10% opgenomen en is tegenwoordig 12% van de winst na ondernemersaftrek. Een andere verandering is dat sinds 2010 het niet meer verplicht is om aan het urencriterium te voldoen om gebruik te maken van deze faciliteit. Uit deze opsomming valt op te maken dat sommige faciliteiten aan veranderingen onderhevig zijn, terwijl anderen niet of nauwelijks veranderen.

In 2005 is door EIM een evaluatie opgemaakt over verschillende faciliteiten. Bekeken is of deze voldoen aan het hoofddoel “het bevorderen van ondernemerschap” en de doelstelling waarvoor de specifieke faciliteit in het leven is geroepen. Deze doelstelling is volgens het EIM slechts in zeer beperkte mate omschreven, waardoor hieraan bijna niet getoetst kan worden.⁹⁷ Uit dit onderzoek blijkt dat de zelfstandigenaftrek een positieve bijdrage levert aan het aantal ondernemers en investeringen. De meewerkaftrek wordt nog steeds gebruikt, – ondanks dat deze uit de jaren dertig stamt en niet veelvuldig is aangepast - met name door zelfstandigen die een “modale” winst behalen. De startersaftrek heeft net als de zelfstandigenaftrek een positief effect op het aantal ondernemers en op het “totale macro-economische niveau van bedrijfsinvesteringen”. Ook gaat de overlevingskans van de

---

⁹³ EIM, “Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap”, Zoetermeer 31 augustus 2005, p. 7

⁹⁴ Es, Mr. J.A.G van., “Afweging Bv of eenmanszaak; tendens in de tijd”, TFO 2007/94

⁹⁵ Kamerstukken I 1982/83, 17 943, nr. 84

⁹⁶ Es, Mr. J.A.G van., “Afweging Bv of eenmanszaak; tendens in de tijd”, TFO 2007/94

⁹⁷ EIM, “Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap”, Zoetermeer 31 augustus 2005, p. 7

starters omhoog, welke stopt na 3,5 jaar. Omdat het bedrag van de startersaftrek relatief laag is meent het EIM dat de effecten bij voorbaat twijfelachtig zijn. Ook externe adviseurs claimen dat de startersaftrek geen rol speelt in de beslissing om een onderneming te starten. De rol van de startersaftrek komt dus uit op neutraal.⁹⁸ Een overzicht van het aantal ondernemers in de tijd is te vinden in Bijlage II. Uiteraard moet bij deze evaluatie de kanttekening geplaatst worden dat deze is opgemaakt in 2005. Sinds die tijd is de zelfstandigenaftrek nog gestegen met € 1 500 voor de hoogste winstgroep. Tevens zijn de MKB-winstvrijstelling en de startersaftrek voor arbeidsongeschikten erbij gekomen, die eventueel ook nog verandering konden brengen in het aantal ondernemers. Dit is te zien in Bijlage III. Hieruit valt op te maken dat over het geheel het aantal zelfstandigen is gestegen, met een dip rond 2004. Dit is door te trekken naar het aantal zelfstandigen in de inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting en voor de hybride zelfstandigen. Het is moeilijk te onderbouwen dat dit te maken heeft met veranderingen in de fiscale wetgeving. Ik denk dat deze fluctuatie te maken heeft met de conjunctuur, maar ook deze theorie is moeilijk te onderbouwen. Dit komt doordat schommeling van de economische welvaart van vele verschillende ontwikkelingen afhangt, zoals bijvoorbeeld de micro- en de macro-economie, de investeringen, de innovatie en de wereldeconomie.

3.3.3 Zelfstandigenaftrek

Om voor de zelfstandigenaftrek van 2011 in aanmerking te komen moet voldaan zijn aan het urencriterium en het ondernemerschap. Daarnaast mag de belastingplichtige aan het begin van het kalenderjaar nog geen 65 jaar oud zijn.⁹⁹ Naarmate de winst hoger wordt, wordt de zelfstandige aftrek lager zoals te zien is in lid 2 van art. 3.76 wet IB.¹⁰⁰ Deze opbouw geeft geen impuls om te streven naar het maken van meer winst. Voor de starter die de afgelopen één of meer van de vijf kalenderjaren geen ondernemer was en die niet meer dan twee maal de zelfstandigenaftrek heeft toegepast, wordt een extra aftrek van € 2.123 verleend, de zogenoemde startersaftrek. Het vierde lid vermeld vervolgens dat de zelfstandigenaftrek niet hoger is dan de behaalde winst, tenzij de belastingplichtige een starter is. Wordt de zelfstandigenaftrek hierdoor lager, dan wordt dit deel verrekend met de zelfstandigenaftrek in de komende negen jaar tot maximaal het bedrag dat niet in aanmerking is gekomen.

De zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling hebben een tegengestelde werking. Zo wordt er bij de zelfstandigenaftrek bij een hogere winst een lagere aftrek genoten. De MKB-winstvrijstelling geeft daarentegen absoluut gezien een hogere aftrek naarmate de winst stijgt. Hier komt weer het draagkrachtbeginsel om de hoek kijken. Doordat de ‘sterkste schouders de zwaarste

---

⁹⁸ EIM, “Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap”, Zoetermeer 31 augustus 2005, p. 8-11

⁹⁹ Is de belastingplichtige 65 jaar of ouder, dan bedraagt de zelfstandigenaftrek 50% van de normale aftrek volgens lid 3 van art. 3.76 wet IB.

¹⁰⁰ In bijlage IV zijn de bedragen van de zelfstandigenaftrek per 1 januari 2011 opgenomen. In 2012 is de zelfstandigenaftrek een vast bedrag van € 7.280 onafhankelijk van de winst.

lasten dienen te dragen' moeten de ondernemers die veel winst maken ook meer belasting afdragen. Als wordt gekeken naar de MKB-winstvrijstelling dan zien we een tegengestelde werking met betrekking tot het draagkrachtbeginsel. Een hogere winst zorgt voor meer aftrek. Op basis van het draagkrachtbeginsel zal deze faciliteit afgeschaft moeten worden.

Alhoewel het EIM een positieve invloed heeft bevonden van de zelfstandigenaftrek op het aantal ondernemers en investeringen denk ik dat dit meer zal groeien als de MKB-winstvrijstelling en de zelfstandigenaftrek beide dezelfde kant op werken. Naarmate de winst hoger wordt, wordt een hogere aftrek verleend. Door de zelfstandigenaftrek om te zetten in een lager tarief in de winstbox –of zo men wil een verhoging van de MKB-winstvrijstelling- wordt dit effect geëlimineerd. Ook hebben de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling een groot effect op de marginale belastingdruk. Dit is te zien in de bijlage van het Belastingplan van 2009 welke is opgenomen in Bijlage V. Tot een winst van ongeveer € 20.000 wordt geen belasting betaald. Daarna stijgt de belastingdruk geleidelijk tot 35%. Uit de grafiek valt op te maken dat de zelfstandigenaftrek het grootste effect heeft op de belastingdruk tussen een winst van € 20.000 en € 40.000. Daarna wordt het effect minder. De MKB-winstvrijstelling heeft echter een kleinere invloed, maar deze invloed wordt groter naarmate de winst hoger wordt. In figuur 4.1 van de bijlage van het Belastingplan van 2009 (Bijlage V) is te zien dat als de zelfstandigenaftrek wordt omgezet in een hogere MKB-winstvrijstelling de belastingdruk over het algemeen daalt.¹⁰¹ De hybride- en deeltijdondernemers krijgen recht op de verhoogde MKB-winstvrijstelling – ongeveer 26% - terwijl deze nu geen recht hebben op de zelfstandigenaftrek vanwege het urencriterium. Ook de hogere inkomens gaan er op vooruit. Echter de lagere inkomens tussen de € 10.000 en € 20.000 gaan erop achteruit. Hiervoor zou een overgangsregeling getroffen kunnen worden. Door de te betalen belasting voor deze groep geleidelijk aan op te schroeven zal de klap minder groot zijn en het uitvalpercentage lager. Hier moeten echter wel budgettaire middelen voor zijn. Deze regeling is naar mijn mening in strijd met het draagkrachtbeginsel. Doordat de overheid onrendabele onderneming via een faciliteit ondersteund, moet begrotingstechnisch ergens anders meer belasting geheven worden. Het draagkrachtbeginsel houdt in dat ieder individu naar zijn vermogen moet bijdragen aan de schatkist, waar collectieve voorzieningen uit worden betaald. Door de belastingdruk over iedereen te verdelen wordt dit bereikt. De onrendabele onderneming worden dan gefaciliteerd in plaats van belast naar hun vermogen. Nu wordt dit vaker gedaan, als steuntje in de rug. Ik ben van mening dat het afschaffen van de zelfstandigenaftrek en een verlaging van het tarief in de winstbox een positieve invloed zal hebben, mits overgangsregelingen getroffen worden.

De startersaftrek heeft nog een extra verlagende invloed op de te betalen belasting. Deze verlaging is welkom en zorgt voor een lager uitvalpercentage volgens het EIM.¹⁰² Ik ben van mening

---

¹⁰¹ Zie bijlage VI

¹⁰² EIM, "Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap", Zoetermeer 31 augustus 2005, p. 10

dat starters ook in de winstbox ondersteund moeten worden bij het opzetten van hun onderneming. Vanwege de omzetting van de zelfstandigenaftrek in een verlaging van het tarief in de winstbox wordt deze groep extra geraakt, omdat starters vaak geen hoge winsten behalen. Uit Bijlage V valt op te maken dat alleen de belastingplichtigen die tot € 10.000 winst genieten geen tot weinig belasting betalen. Daarna stijgt de marginale belastingdruk heel snel. Het is daardoor voor starters niet aantrekkelijk om boven deze grens uit te komen. Echter is deze ontwikkeling van de marginale belastingdruk ook te zien in het huidige systeem rond de € 20.000 winst. Deze stijging verschuift alleen naar de lagere winsten. Hetgeen uit de evaluatie van het EIM kwam met betrekking tot de startersaftrek was dat het bedrag zodanig laag is dat de effecten twijfelachtig zijn. Ook schijnt de overlevingskans alleen de eerste drie jaren te stijgen. Met deze kennis ben ik van mening dat ook de startersaftrek omgezet moet worden in een lager tarief in de winstbox. Eventueel kan in de winstbox een ander soort faciliteit opgezet worden om de starters te ondersteunen.

In 2012 is echter de zelfstandigenaftrek omgezet naar een basisaftrek. De startersaftrek blijft wel bestaan. Sinds 2012 krijgt iedere ondernemer die aan het urencriterium voldoet en nog geen 65 jaar is een aftrek van € 7.280. Hiermee is het tegengestelde karakter van de MKB-winstvrijstelling enigszins verkleind. Hoe hoog de winst ook is, iedere ondernemer krijgt deze aftrek. Dit zorgt voor een extra verlaging van het belastbaar bedrag en werkt dus in dezelfde richting als de MKB-winstvrijstelling. De effectieve verlaging van het belastbaar bedrag is echter afhankelijk van de hoogte van de winst. De winsten tot aan € 7.280 hebben een effectieve belastingdruk van nihil. Hoe hoger de winst wordt, hoe hoger de effectieve belastingdruk. Het plan was om deze basisaftrek mee te nemen in de winstbox en deze vervolgens geleidelijk af te bouwen. Op basis van het voorgaande blijf ik bij het standpunt om de zelfstandigenaftrek af te schaffen met eventueel een overgangsregeling voor de winsten onder de € 10.000.

3.3.4 Afrek voor speur- en ontwikkelingswerk

Voor deze faciliteit dient de belastingplichtige eveneens een ondernemer te zijn die voldoet aan het urencriterium. Als er minimaal 500 uur is besteed aan speur- en ontwikkelingswerk (hierna: S&O) in de zin van de Wet vermindering afdracht loonbelasting en premie voor de volksverzekeringen wordt een aftrek van € 12.310 verleend. Voor de starter die de afgelopen één of meer van de vijf kalenderjaren geen ondernemer was en maximaal twee S&O verklaringen heeft gekregen, wordt een extra aftrek van € 6.157 verleend.

De aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk wordt met name gebruikt door de grotere ondernemingen in met name de vennootschapsbelasting, maar ook inkomstenbelasting. Een kleine onderneming zal niet snel de middelen hebben om een grote investering te doen voor speur- en ontwikkelingswerk. Daarnaast zijn de investeringen doorgaans van die grote, dat de aftrek die wordt verleend in de schaduw hiervan verdwijnt. Zoals te zien is in bijlage VIII wordt een aantal ton per

onderneming geïnvesteerd. Hiertegenover staat de € 12.310 aftrek in het niets. Hierdoor zal een onderneming zijn innovaties niet staken als de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk wordt afgeschaft. De winsten die worden behaald als een patent aangevraagd kan worden op een bepaalde innovatie zijn vaak gigantisch, waardoor het interessant blijft om te innoveren. Hierdoor kan ook de aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk omgezet worden in een lager tarief in de winstbox.

3.3.5 Meewerkaftrek

Ook voor deze aftrekpost dient de belastingplichtige een ondernemer te zijn die aan het urencriterium voldoet en waarvan de partner geen vergoeding ontvangt voor het werk dat wordt verricht in de onderneming van de belastingplichtige. Op basis van het aantal uren wordt een aftrek verleend naar een percentage van de winst.¹⁰³ Tot deze winst behoren niet de winsten behaald met het staken van – een gedeelte van - de onderneming of behaald door het overbrengen van vermogensbestanddelen naar het buitenland. Wordt door de partner een vergoeding van € 5.000 of meer ontvangen, dan mag deze vergoeding als aftrekpost van de winst worden gebracht volgens art. 3.16 lid 4. Het recht op de meewerkaftrek vervalt dan.

Naar aanleiding van het verschenen rapport “Ondernemen makkelijker en leuker, evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap” heeft de overheid overwogen om de meewerkaftrek af te schaffen.¹⁰⁴ Met name omdat deze niet vaak gebruikt wordt. Omdat er alternatieven zijn –het werken in een man-vrouw firma of toepassing van art. 3.16 lid 4 wet IB - zou de meewerkaftrek afgeschaft kunnen worden.¹⁰⁵ Dit is echter nooit gebeurt. Ook blijkt dat het soms lastig is voor ondernemers om te bepalen of een reële arbeidsbeloning of de meewerkaftrek voordeliger uitpakt in hun specifieke situatie.¹⁰⁶

Met name de kleine ondernemingen die niet veel winst maken zullen gebruik maken van de meewerkaftrek. Als namelijk een reële arbeidsvergoeding zou worden verleend, kan de winst zodanig dalen dat het niet meer rendabel is om de onderneming voort te zetten. Indien de meewerkaftrek zou worden afgeschaft zal nog steeds geen reële arbeidsvergoeding worden verleend aan de meewerkende partner. Ook hier is te zien dat de faciliteit onrendabele ondernemingen in stand houdt wat naar mijn mening in strijd is met het draagkrachtbeginsel. Daarnaast is het bijzonder dat de inkomstenbelasting met betrekking tot arbeidsinkomsten uitgaat van het individu, terwijl hier een partner onder de vleugels van een ondernemer wordt geschoven. Om deze redenen ben ik van mening dat de meewerkaftrek afgeschaft kan worden en omgezet dient te worden in een lager tarief in de winstbox.

---

¹⁰³ In bijlage V zijn de uren en percentages van de meewerkaftrek per 1 januari 2012 opgenomen.

¹⁰⁴ Sillevius, Mr.L.W. e.a., *Cursus Belastingrecht, inkomstenbelasting*, Studenteneditie 2008-2009, Kluwer, Deventer, 2008, onderdeel 3.2.5.A.a

¹⁰⁵ Kamerstukken II 2005/06, 29 949, nr 56

¹⁰⁶ Eijdsden, Mr. J.A.R. van, “FOR, zelfstandigenaftrek, meewerkaftrek en Tante Agaath-lening”, TFO 2008/164

3.3.6 Startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid

Voor toepassing van de startersaftrek bij arbeidsongeschiktheid moet de belastingplichtige een ondernemer zijn die in één of meer van de vijf voorgaande jaren geen ondernemer was, nog geen 65 jaar is en voldoet aan het verlaagde urencriterium van 800 uur. Daarnaast moet de belastingplichtige recht hebben op een arbeidsongeschiktheidsuitkering¹⁰⁷ of arbeidsondersteuning¹⁰⁸. De aftrek bedraagt dan € 12.000 als de belastingplichtige deze aftrek de afgelopen vijf kalenderjaren niet heeft genoten en anders € 8.000 als deze eenmaal is genoten of € 4.000 als deze tweemaal is genoten de afgelopen vijf kalenderjaren. De aftrek bedraagt niet meer dan de behaalde winst.

Arbeidsongeschikten die een onderneming wilden starten voldeden vaak niet aan het normale urencriterium, waardoor ze geen recht hadden op de ondernemersfaciliteiten. Daarom is een verlaagd urencriterium ingevoerd. Nu het urencriterium wordt afgeschaft in de winstbox, is dit verlaagde urencriterium niet meer van belang. De arbeidsongeschikten vallen net als alle andere ondernemers in de winstbox mits ze voldoen aan het ondernemerschap. Daarom ben ik van mening dat deze faciliteit ook op kan gaan in een lager tarief in de winstbox.

3.3.7 Stakingsaftrek

De ondernemer die in een kalenderjaar zijn gehele onderneming staakt heeft recht op stakingsaftrek.¹⁰⁹ Het betreft hier een fiscale staking van de onderneming. Dit kan dus ook het geval zijn als de onderneming in het buitenland wordt voortgezet, of bijvoorbeeld als niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden voor ondernemer. De aftrek bedraagt € 3.630 voor zover de winst dit toelaat en wordt één maal per leven verleend.

De stakingsaftrek is van dien geringe omvang dat hij weinig soelaas biedt tegenover de hoge stakingswinsten die doorgaans genoten worden bij staking. De faciliteit was in het leven geroepen om de progressie te matigen bij het vrijvallen van stille en fiscale reserves en goodwill. Deze reserves zijn doorgaans in een lange periode gevormd en worden in één keer belast. Als de waarde aangroei die leidt tot stille en fiscale reserves jaarlijks zou worden belast dan bestaat de mogelijkheid dat het marginale tarief lager uitvalt vanwege de lagere waarde. De belastingbetaling wordt echter naar voren gehaald, waardoor het tijdsvoordeel wegvalt. Omdat doorgaans geld in de toekomst minder waard is dan in het heden kan het voordelig zijn om belasting uit te stellen.¹¹⁰ Het lagere marginale tarief en het tijdsaspect werken tegen elkaar in waardoor het tariefsvoordeel kan worden uitgevlakt. Dit is

---

¹⁰⁷ Op grond van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen, de Wet op arbeidsongeschiktheidsverzekering, de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen, de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten of een zelfde soort buitenlandse wettelijke regeling als de voorgaande vier wetten.

¹⁰⁸ Op grond van de Wet arbeidsondersteuning jonggehandicapten.

¹⁰⁹ Dit is alleen van toepassing als de onderneming ten minste drie jaren is voortgezet bij art. 3.59 lid 2, art. 3.62 en art. 3.63 wet IB.

¹¹⁰ Dit is echter wel afhankelijk van op sprake is van inflatie of deflatie. In de economische theorieën wordt doorgaans inflatie gebruikt, waardoor geld in de toekomst minder waard is.

afhankelijk van het aantal jaren waarmee de te betalen belasting naar voren wordt gehaald. Ik ben van mening dat het hogere marginale tarief een tegenhanger is van het uitstellen van de belastingheffing. Als ieder jaar de aangroei van de reserves en goodwill wordt belast, moet op dat moment al belasting betaald worden. Door het uitstellen van de heffing naar het stakingsmoment is een tijdsvoordeel behaald. Naar mijn mening is het daardoor ook rechtvaardig om het daarvoor geldende marginale tarief toe te passen. De stakingsaftrek biedt hiervoor een kleine verzachting, maar zal niet in het licht staan van het verschil in het marginale tarief. Doordat het uitstel van betaling naar mijn idee al een faciliteit op zich is en de stakingsaftrek van dien geringe omvang is ben ik van mening dat deze faciliteit dient te vervallen en omgezet kan worden in een lager tarief in de winstbox. Daarnaast kunnen doorschuiffaciliteiten bij staking van toepassing zijn zorgen dat geen of weinig belasting betaald hoeft te worden.¹¹¹ De stakingsaftrek is echter een faciliteit die van toepassing is bij afrekening. De genoemde doorschuiffaciliteiten zorgen voor het doorschuiven van de claim op de stille reserves en goodwill naar de overnemer of nabestaande.

3.3.8 Oudedagsreserve

De oudedagsreserve (Hierna: FOR) is op het moment een fiscale regeling waarbij de te betalen belasting wordt uitgesteld naar de toekomst. Jaarlijks kan een reserve gevormd worden voor de oude dag. De toevoeging bedraagt per kalenderjaar 12% van de winst, maar niet meer dan € 9.542. Dit bedrag wordt eventueel verminderd met ten laste van de winst gekomen premies en andere bijdragen vanwege pensioenregelingen. Daarnaast dient het ondernemingsvermogen met het bedrag van de toevoeging groter te zijn dan de bestaande FOR volgens lid 2 van art. 3.68 wet IB. Het komt er dus op neer dat de FOR niet boven het ondernemingsvermogen uit mag stijgen. Een misvatting van veel ondernemers is dat deze reserve een uitkering betreft bij het bereiken van de 65 jarige leeftijd. Het is een fiscale faciliteit die er voor zorgt dat belastingvrij gedurende de jaren dat de belastingplichtige ondernemer is een reserve kan worden gevormd en dus de te belasten winst kan worden gedrukt. Bij (fictieve) staking van de onderneming valt deze reserve vrij en wordt op basis van de totaalwinst belast. De te betalen belasting wordt dus naar de toekomst verschoven, wat niet veel ondernemers door hebben. Als de ondernemer zich wil voorzien van inkomen na zijn 65^e, dient hij zelf een product af te sluiten bij een verzekeraar. Het is echter wel mogelijk om de FOR geheel of gedeeltelijk om te zetten in een lijfrente bij staking. Door dit te doen valt de FOR in de winst¹¹², maar de premie die wordt betaald voor de lijfrente is aftrekbaar als uitgaven voor inkomensvoorziening, waardoor per saldo er geen effect is op het belastbaar inkomen in box 1.¹¹³ Vanwege het feit dat de ondernemer niet altijd inziet hoe de FOR werkt en hier vervelende situaties door kunnen ontstaan op het moment dat de ondernemer 65 wordt ben ik van mening dat deze faciliteit aangepast dient te worden. Voor

---

¹¹¹ Zoals art. 3.58, 3.59, 3.62, 3.63 en 3.64 wet IB

¹¹² Alleen voor dat gedeelte dat wordt omgezet in een lijfrente, zie art. 3.128 wet IB

¹¹³ Als de stakende ondernemer recht heeft op andere ondernemersfaciliteiten verlagen deze de (stakings)winst, waardoor er een negatief resultaat in box 1 kan ontstaan.

ondernemers die hun onderneming drijven met behulp van een BV is het mogelijk om een pensioen op te bouwen in eigen beheer. Daarom ben ik van mening dat ook een ib-ondernemer deze mogelijkheid dient te hebben. Op grond van de huidige regelgeving is dit echter niet mogelijk. Doordat de ib-ondernemer geen werknemer is, waar de DGA-ondernemer dit wel is, kan de eerste geen pensioen opbouwen in eigen beheer. De DGA-ondernemer is geheel zelf verantwoordelijk voor het verzorgen van de oude dag en wordt minder betutteld door regelgeving. De daadwerkelijke pensioenopbouw in eigen beheer is wel wettelijk vastgesteld. Het is raar dat deze regeling niet is opgenomen voor de ib-ondernemer. Een mogelijkheid is om een oudedagsaftrek in te voeren. Een dergelijke regeling wordt geopperd door *Stevens*.¹¹⁴ Hij pleit voor een aftrek in plaats van voor een voorziening. Er wordt een gedeelte van de (referentie)winst in aftrek genomen, waardoor direct een fiscaal voordeel ontstaat. Deze oudedagsvoorziening heeft de vorm van een heffingskorting waardoor een belastingkorting wordt gecreëerd. *Stevens* pleit voor een aftrek “ ter grootte van het uitstelvoordeel van de huidige oudedagsreserve”. Naarmate de ondernemer dichterbij de 65 komt wordt zijn aftrek kleiner. Naar berekening van *Stevens* komt dit bij een belastinguitstel van 35 jaar en een rekenrente van 4% uit op een korting van 75% per euro belastinguitstel. Als ik hem goed begrijp betekent dit het volgende. Bij een winst van € 60.000 mag nu € 7.200 aan de FOR worden gedoteerd als aan alle voorwaarden wordt voldaan. Bij invoering van een oudedagsaftrek wordt 75% van € 7.200 ad € 5.400 als belastingkorting gegeven. Dit betekent dat de winst na oudedagsaftrek € 54.600 bedraagt. *Albregtse* en *de Vries*¹¹⁵ opperen in hun artikel om een voorwaarde te stellen dat dit voordeel wat wordt behaald door de belastingplichtige verplicht besteed moet worden aan de vorming van een oudedagsvoorziening. Een probleem bij dit systeem is dat er liquiditeitsproblemen kunnen ontstaan. De belastingkorting zorgt namelijk voor een lager belastbaar bedrag, waardoor de te betalen inkomstenbelasting lager is. Als het verplicht wordt om deze belastingkorting te storten bij een professionele verzekeringsmaatschappij, dan moet ter hoogte van deze belastingkorting liquide middelen aanwezig zijn om dit te kunnen storten. Deze heffingskorting is eenvoudiger dan de vorming van een reserve op de balans. Nu zijn er namelijk vele regels omtrent de dotatie aan de reserve en de eventuele afname als het eigen vermogen (te) laag is. Hierdoor wil ik meegaan in het idee van *Stevens* om te kiezen voor een heffingskorting zonder een verplichte vorming van een oudedagsvoorziening bij een professionele verzekeringsmaatschappij.

3.4 Verliesverrekening

Het is nu duidelijk wie in de winstbox vallen onder welke condities en dat alle huidige ondernemersfaciliteiten zullen worden afgeschaft – op de FOR na die wordt aangepast tot een oudedagsaftrek- waardoor een lager tarief in de winstbox mogelijk wordt. Dan blijft nog de vraag of

---

¹¹⁴ Stevens, L.G.M., *Evaluatie Wet IB 2001 in de winstfeer*”, Fiscale brandnetels, Kluwer, Deventer, 2004, p. 88-89

¹¹⁵ Albregtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, “ *Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox*” WFR 2009/381, H6.2

verliesverrekening plaats moet kunnen vinden tussen de winstbox en de andere boxen en voorwaarts en achterwaarts. En zo ja, hoe dit vormgegeven dient te worden. Dit zal worden besproken in deze paragraaf.

3.4.1 Huidige situatie

Op dit moment is een verlies uit werk en woning te verrekenen met de inkomens uit werk en woning van de drie afgelopen kalenderjaren en de komende negen kalenderjaren volgens art. 3.150 wet IB. Vervolgens vermeld lid 5 dat de verrekening plaatsvindt in de volgorde waarin de verliezen zijn ontstaan en de inkomens zijn genoten. Het inkomen uit werk en woning bevat ook het verlies uit onderneming, waardoor de verliezen van de onderneming verrekend worden met de inkomsten uit werk en woning. Het is onder het huidige systeem alleen mogelijk om verliezen van box 1 te verrekenen met verliezen van box 1. Er bestaat dus een gesloten boxenstructuur. Het is onder omstandigheden echter mogelijk een verlies uit box 2 te verrekenen via een belastingkorting met de verschuldigde belastingheffing en premie volksverzekeringen in box 1. Dit is het geval als de belastingplichtige en zijn partner in dit en het voorgaande kalenderjaar geen aanmerkelijk belang meer hebben. In dat geval kan het verlies door middel van een korting in box 1 in mindering worden gebracht voor de komende zeven jaren. Deze korting bedraagt 25% van het te verrekenen verlies.¹¹⁶ Deze regeling voorkomt verliesverdamping. Daarnaast wordt de gesloten boxenstructuur ook aangetast door de persoonsgebonden aftrek en de heffingskortingen die niet aan één box gekoppeld zijn. Er is dus een aantal inbreuken op de gesloten boxenstructuur waar soms zo krachtig aan wordt vastgehouden.

3.4.2 Verliesverrekening in de winstbox

Als er onder het regime van de winstbox verliesverrekening plaats moet vinden met het inkomen uit werk en woning, moet box 4 verrekenbaar zijn met het inkomen uit box 1. Hierdoor wordt de gesloten boxenstructuur losgelaten. Nu de hybride ondernemer ook onder de winstbox gaat vallen, is het naar mijn mening niet meer dan billijk dat deze regeling van verliesverrekening tussen de boxen mogelijk wordt. Anders kan de situatie zich voordoen dat een positief inkomen uit werk en woning bestaat in verband met de dienstbetrekking van de hybride ondernemer en een verlies uit de winstbox. Als het verlies niet verrekenbaar is en pas verrekend kan worden met toekomstige winsten uit onderneming, terwijl wel belasting betaald moet worden over het arbeidsinkomen, wordt het draagkracht beginsel aangetast in het verliesjaar. Per saldo heeft deze hybride ondernemer namelijk een lager inkomen (zijn box 4 en box 1 inkomen gesaldeerd) in het verliesjaar, dan het inkomen dat wordt belast (zijn box 1 inkomen). Dit betekent dat hij zwaarder wordt belast dan zijn draagkracht toelaat. Nu het draagkrachtbeginsel een van de grondbeginselen van de belastingheffing is en ik aan dit beginsel ook in het nieuwe systeem vast wil houden, is het naar mijn mening niet geoorloofd om deze situatie toe te staan. Een mogelijkheid is om een belastingkorting uit box 4 in mindering te

---

¹¹⁶ Art 4.53 wet IB

brengen in de verschuldigde belasting en premie volksverzekeringen in box 1. Als deze belastingkorting net zo wordt ingevuld als de belastingkorting van box 2, worden de verliezen uit box 4 pas verrekend als er geen sprake meer is van ondernemerschap. Dit leidt tot de situatie dat jaarlijks het arbeidsinkomen van de hybride ondernemer wordt belast terwijl zijn draagkracht dit niet toelaat. Pas als zijn ondernemerschap eindigt kan zijn verschuldigde belasting en premie volksverzekeringen in box 1 door middel van de belastingkorting worden verminderd. Wordt de regel dat alleen een belastingkorting wordt verleend als het ondernemerschap eindigt losgelaten, dan ontstaat de situatie dat feitelijk verrekening plaatsvindt tussen box 1 en box 4. Hierdoor wordt een extra inbreuk gepleegd op de gesloten boxenstructuur dan met de huidige belastingkorting van artikel 4.53 wet IB, wat naar mijn mening niet gewenst is. De gesloten boxenstructuur wordt dan steeds verder uitgehold en het aantal regels met betrekking tot de gesloten boxenstructuur zal toenemen. In het kader van de transparantie die de wetgever beoogd is een andere oplossing naar mijn mening gewenst.

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk is gekozen voor het belasten van de ondernemer. Als deze keuze wordt herzien en de onderneming wordt belast, wordt het probleem van de verliesverrekening eenvoudiger. Op basis van de source methode wordt eerst bekeken wat het arbeidsinkomen is. Het residu is dan het kapitaalinkomen en winst. Op basis hiervan kan het arbeidsinkomen belast worden in box 1. Het kapitaalinkomen en de winst worden belast naar het lagere tarief in de winstbox. Door het arbeidsinkomen te belasten in box 1 is het mogelijk om dit inkomen te verrekenen met het ander box 1 inkomen, zoals de hypotheekrenteaftrek, het eigenwoning forfait, lijfrente premies en uitkeringen en eventueel inkomen uit loondienst, evenals dit nu het geval is. Ook is het dan mogelijk om over dit inkomen premie volksverzekeringen te heffen, zodat geen problemen ontstaan met de winstbox. De premie volksverzekeringen wordt dan alleen geheven over het arbeidsgedeelte van de winst. Hierdoor wordt in vergelijking met het huidige systeem de premiegrondslag lager. Om dit te compenseren dient ergens anders op bezuinigd te worden om tot een budgettair neutrale wijziging te komen. Ik ben van mening dat deze compensatie binnen de winstbox dient te blijven, omdat de ondernemers in de winstbox alleen over hun arbeidsinkomen premie volksverzekeringen gaan betalen. De meest voor de hand liggende oplossing is om dit te verrekenen met het vast te stellen tarief. Dit geeft de situatie dat ondernemers in de winstbox alleen over hun arbeidsinkomen premie volksverzekeringen betalen (evenals de werknemer) en het tarief in de winstbox stijgt. Op basis van het bovenstaande wil ik terugkomen op de keuze die ik heb gemaakt in de eerste paragraaf en uitgaan van het belasten van de onderneming.

De keuze voor het afschaffen van het urencriterium en alle ondernemersfaciliteiten zal niet veranderen door het kiezen voor het belasten van de onderneming. Deze keuze staat namelijk los van het recht op ondernemersfaciliteiten.

Door het belasten van de onderneming in plaats van de ondernemer dienen een aantal wetteksten aangepast te worden. Zo wordt bijvoorbeeld bij art. 3.58 wet IB verwezen naar het overlijden van de belastingplichtige. Dit komt doordat nu wordt aangesloten bij een ander subject. Nu de onderneming niet kan overlijden. Hetzelfde geldt voor art. 3.59 wet IB. Hier wordt verwezen naar de ontbinding van de huwelijksgemeenschap van de belastingplichtige. Ook dit is niet mogelijk voor een onderneming. De veranderingen in de winstbox ten opzichte van het huidige system hebben geen invloed op de huwelijkse staat van de ondernemer. Doordat het ondernemerscriterium blijft bestaan als toegangscriterium voor het ondernemerschap wordt de echtgeno(o)t(e) die in gemeenschap van goederen is getrouwd met de ondernemer niet eveneens als ondernemer aangemerkt vanwege de huwelijkse staat. Het gevaar dat ondernemingsvermogen via de echtgeno(o)t(e) onbelast overgaat is in de winstbox niet van toepassing. In alle wetsartikelen waar wordt verwezen naar de belastingplichtige als natuurlijk persoon moeten worden herschreven naar de achterliggende natuurlijk persoon van de belastingplichtige. De ratio van de artikelen kunnen echter wel hetzelfde blijven. Als men deze lasten te zwaar vindt wegen ten opzichte van het voordeel dat wordt behaald – geen open boxen structuur, het eenvoudiger kunnen heffen van premie volksverzekeringen alleen over het arbeidsinkomen en het belasten naar de verschillende functies van de winst - zal verrekening mogelijk moeten zijn tussen box 4 en box 1 inkomen. Naar mijn mening wegen de voordelen zwaarder, dan de lasten. De lasten van het aanpassen van de wet zijn namelijk eenmalig en van geringe aard. Als eenmaal vaststaat wat aangepast moet worden is het een kwestie doorvoeren. De voordelen zijn echter van structurele aard en zorgen voor verlichting van de administratieve lasten en overzicht.

Met betrekking tot de staking van de onderneming dient het onderscheid van arbeids- en kapitaalinkomen niet te worden gehandhaafd. De stakingswinst is namelijk alleen opgebouwd uit kapitaalinkomen. Tot de stakingswinst behoren de fiscale reserves en de stille reserves welke opgebouwd zijn door het afschrijven op de bedrijfsmiddelen en de hogere –of lagere- economische waarde op de balansposten. Deze vermogensvermeerdering is niet het product van arbeidsinspanning. Daarom ben ik van mening dat de stakingswinst in zijn geheel in de winstbox dient te vallen tegen het daar geldende tarief.

Om de arbeidsbeloning te bepalen kan een soort van art. 12a Wet op de Loonbelasting 1964 (Hierna: wet LB) worden opgenomen. Dit gebruikelijk loon wordt onder de huidige wetgeving op € 41.000 gesteld, tenzij aannemelijk is dat voor een soortgelijke dienstbetrekking zonder aanmerkelijk belang een lager of hoger loon gebruikelijk is. Dan wordt het fictief loon gesteld op dat bedrag. Is het loon op basis hiervan niet hoger dan € 5.000, dan is art. 12a wet LB niet van toepassing. In plaats van te kijken naar een soortgelijke dienstbetrekking kan ook gekeken worden naar de opbrengsten van de onderneming en welke salarisschaal hierbij past. Deze afroommethode wordt doorgaans gebruikt bij beroepen waar de persoonlijke kwaliteiten van de ondernemer doorslaggevend zijn voor de hoogte van de winst. Deze methode wordt dan ook met name toegepast bij de vrije beroepsbeoefenaren. De

gebruikelijk loon regeling kan ook van toepassing worden voor ondernemers in de winstbox. Dit arbeidsinkomen wordt dan in box 1 belast tegen het progressieve tarief en verrekenbaar met ander box 1 inkomen. Art. 3.1 lid 2 onderdeel a wet IB wordt dan herschreven naar “belastbaar arbeidsinkomen uit onderneming”. In een in te voegen artikel kan een verwijzing worden opgenomen naar art. 12a wet LB.¹¹⁷ Wel moet worden toegegeven dat deze regeling gezien de jurisprudentie niet altijd even eenvoudig is. Een ander nadeel is dat in verliessituaties ook art. 12a wet LB wordt toegepast in de huidige wetgeving. Als dit wordt doorgetrokken naar de winstbox, betekend dit een inbreuk om het draagkrachtbeginsel. Als er een lage winst of zelfs verlies wordt behaald, dan dient er eveneens € 42.000 als looninkomsten te worden opgenomen. Dit verlaagd de winst en hierover is loonbelasting verschuldigd. Deze loonbelasting fungeert dan als eindheffing. Dit zorgt voor eenzelfde probleem als hiervoor met betrekking tot de verliesverrekening. Daarom ben ik van mening dat art. 12a wet LB in de winstbox niet van toepassing dient te zijn in de winstbox. Een andere mogelijkheid is om het arbeidsgedeelte te bepalen op basis van de privéopnames die worden gedaan door de ib-ondernemer uit de onderneming. Doorgaans zijn de grootste opnamen loon. Deze methode werkt echter in de hand dat de ondernemer geen tot weinig privéopnames doet, waardoor het loon laag is. Dit heeft een soort van lock-in effect tot gevolg. Ook deze methode valt dus af. Een derde mogelijkheid is om het arbeidsgedeelte te bepalen op basis van de hoogte van de winst. Er is dan in verliessituaties geen sprake van arbeidsinkomen. Naarmate de winst hoger wordt, wordt het arbeidsgedeelte ook hoger. Dit zou een procentuele verhoging kunnen zijn. Ik ben van mening dat het maximale arbeidsgedeelte gesteld moet worden op € 42.000, waarmee wordt aangesloten aan art. 12a wet LB. Als namelijk een winst zou worden gemaakt van € 150.000 dan zou het arbeidsinkomen heel hoog kunnen zijn als voor een vast percentage wordt gekozen. Door een maximum te stellen aan het arbeidsinkomen wordt dit voorkomen. Hierna zal worden gesproken over fictief arbeidsinkomen om verwarring te voorkomen.

Het kapitaalinkomen en de winst blijft dan over na de aftrek van het fictieve arbeidsinkomen van de jaarwinst. Dit inkomen wordt dan belast in de winstbox tegen het verlaagde tarief. *Albregtse en de Vries* menen dat dit kapitaal inkomen belast moet worden tegen 30% evenals het andere kapitaalinkomen dat belast wordt in box 3 tegen 30%. Wel moet worden belast naar het feitelijke bedrag en niet tegen een forfaitair bepaald tarief.¹¹⁸ Ik ben echter van mening dat het tarief van de winstbox aangehouden moet worden. Hier zal ik in hoofdstuk vier verder op ingaan.

3.4.3 Hypotheekrenteaftrek

Doordat het fictief arbeidsinkomen in het nieuwe systeem wordt belast in box 1 kan de hypotheekrenteaftrek hiermee worden verrekend. Dit is echter wel anders dan in het huidige systeem.

---

¹¹⁷ Albregtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, "Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox" WFR 2009/381, H5

¹¹⁸ Albregtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, "Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox" WFR 2009/381, H5

Nu wordt namelijk het gehele inkomen uit onderneming in box 1 belast, terwijl straks bij invoering van de winstbox alleen het arbeidsinkomen in box 1 wordt belast. Dit kan voordelig en nadelig uitpakken. Bij winst uit onderneming, zal het huidige box 1 inkomen hoger zijn, dan onder de winstbox. Afhankelijk van de schaal waarin men zich bevindt kan dit voordelig of nadelig uitpakken ten opzichte van een aparte belasting in de winstbox. Ten opzichte van jaren met hoge winst zal dit in beginsel nadelig uitpakken en bij lage winst voordelig. De winst moet echter wel gering zijn ten opzichte van het fictief arbeidsinkomen om ook in het nieuwe systeem de hypotheekrenteaftrek tegen hetzelfde marginale tarief te laten plaatsvinden. Als sprake is van verlies dan wordt in het huidige systeem het verlies in box 1 lager door de hypotheekrente aftrek. In de winstbox wordt alleen het fictief arbeidsinkomen meegenomen in box 1 welke op nihil wordt gesteld in verliessituaties. Hierdoor blijft het verlies in box 4 en is er een verlies in box 1 vanwege de hypotheekrenteaftrek. Hierdoor is het verlies in box 1 lager dan in de huidige situatie en zal de (in de toekomst) te betalen belasting in box 1 hoger zijn. Het verlies in box 4 is verrekenbaar met positieve inkomsten uit box 4.

3.4.4 Premieheffing volksverzekeringen

Hetzelfde geldt voor de premieheffing volksverzekeringen. Ook hier wordt alleen over het fictief arbeidsinkomen premie volksverzekeringen geheven in plaats van over de gehele winst uit onderneming. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen de hybride ondernemer en de “fulltime” ondernemer. Ook dit kan voordelig of nadelig uitpakken. Wordt een verlies uit onderneming geleden, dan wordt in de situatie van de winstbox meer premie betaald dan voorheen. Dit verlies kwam immers ten laste van het inkomen in box 1 waarover de premie werd berekend. Bij het behalen van winst ontstaat een voordeel voor de belastingplichtige, omdat alleen over het fictief arbeidsinkomen premieheffing wordt betaald.

Budgettair zal moeten worden bekeken wat de invloed hiervan is. Dit voordeel of nadeel kan verdisconteerd worden in het tarief van de winstbox. Het tarief van de winstbox zal stijgen, omdat alleen over het fictief arbeidsinkomen premievolsverzekeringen wordt betaald. Deze invloed op de premieheffing heeft als oorzaak namelijk de invoering van de winstbox. Doordat het fictief arbeidsinkomen wordt gesplitst van het kapitaalinkomen en de winst verandert de opbrengst van de premieheffing. Dit is afhankelijk van de hoogte van het arbeidsinkomen en de heffingsgrens van de premieheffing volksverzekeringen. Momenteel wordt slechts bij de eerste twee schijven premieheffing volksverzekeringen geheven, dus dat zou de grens moeten zijn van het fictief arbeidsinkomen. Dit verschil moet dan ook bij het tarief in de winstbox worden opgeteld of afgetrokken. Valt de premieheffing lager uit, dan moet de opbrengst die gehaald wordt uit een hoger tarief in de winstbox ten bate komen aan de Algemene nabestaandenwet (Anw), Algemene ouderdomswet (AOW) en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).

Dit is naar mijn idee de optimale uitvoering van de winstbox. Er dient nog getoetst te worden aan de drie gestelde criteria; effectiviteit, efficiëntie en uitvoerbaarheid. De effectiviteit is ook hoog omdat alle doelstellingen worden behaald. Hiervoor zijn de doelstellingen van de overheid genomen, welke een eenvoudiger, fraudebestendiger en meer solide wetgeving waren. De regeling is duidelijker en eenvoudiger geworden. Door het afschaffen van het urencriterium en de vele ondernemersfaciliteiten zijn veel regels vervallen. Hiervoor in de plaats komt een aparte box voor ondernemers die aan het ondernemersbegrip voldoen. Verder zal de onderneming belast worden in plaats van de ondernemer wat leidt tot overeenkomsten met de vennootschapsbelasting, wat ook eenvoud tot gevolg heeft. De transparantie van het systeem is ook verbeterd en blijven er minder twistpunten over. Zo is de FOR, waarbij ondernemers niet altijd begrijpen dat het een financieringsfaciliteit is, veranderd in een belastingkorting. Doordat het urencriterium wordt afgeschaft zijn er minder twistpunten. Het enige punt dat blijft gelden is of sprake is van ondernemerschap. Daarnaast wordt een fictief arbeidsinkomen ook toegepast op ib-ondernemers. Ook de stimulans om door te groeien is verbeterd door het vervallen van de zelfstandigenaftrek. Door het proportionele tarief in de winstbox wordt ook een hogere winst niet bestraft met een hoger marginaal tarief. Daarnaast dient de efficiëntie getoetst te worden. De “kosten” waarover werd gesproken in hoofdstuk één zijn laag, omdat naar mijn idee geen misbruik gemaakt kan worden van de omstandigheden, waardoor geen anti-misbruikbepalingen nodig zijn. Daarnaast is het lastig om de efficiëntie te toetsen, omdat ik naar mijn mening de beste mogelijkheid heb gekozen. Hierdoor wordt automatisch de efficiëntie hoog naar mijn mening. Er kan dus alleen getoetst worden op de “kosten”. De uitvoerbaarheid is verbeterd ten opzichte van het huidige systeem vanwege bovenstaande punten. De transparantie is verbeterd en het systeem is eenvoudiger. Wel zal sprake kunnen zijn van grote administratieve lasten voor de Belastingdienst en de overheid bij het invoeren van dit regime. Er kan niet ontkomen worden aan een overgangsregime, omdat nadelige gevolgen kunnen ontstaan voor sommige belastingplichtigen. Deze zullen meer belasting moeten betalen, omdat ze geen recht meer hebben op faciliteiten of een andere “hokje” worden geplaatst. Eveneens zal een groot deel van de wetten in de inkomstenbelasting aangepast moeten worden omdat de onderneming belast gaat worden. Daarnaast dienen de systemen van de Belastingdienst aangepast te worden om deze verandering door te kunnen voeren. De belastingplichtige zal weinig extra lasten krijgen door deze wetswijziging. De belastingplichtige of zijn belastingadviseur zal zich alleen moeten inlezen in de nieuwe wet(ten) en op basis hiervan misschien herstructurerings doorvoeren.

3.5 Deelconclusie

Om tot een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting te komen zijn drie mogelijkheden. De vpb-onderneming transparant maken, de onderneming van de ib-ondernemer belastingplichtig laten zijn en in de winstbox te belasten, of de ib-ondernemer in de vennootschapsbelasting te belasten. Deze laatste variant is ongewenst omdat de

vennootschapsbelasting is geschreven voor niet-transparante entiteiten. De eerste variant biedt geen soelaas omdat problemen zullen ontstaan met onder andere de beursgenoteerde ondernemingen. Dan blijft de tweede variant over. De tweede variant zou er als volgt uit zien. Het arbeidsdeel van de jaarwinst wordt belast in box 1. Het residu is het kapitaalinkomen en de winst, welke worden belast in de winstbox (box 4). Hierdoor worden de verschillende functies van de winst naar hun eigen oorsprong belast. Het nadeel hiervan is dat een groot deel van de wet omgegooid moet worden, daarom wordt gekozen voor het huidige systeem. De medegerechtigden vallen ook in de winstbox, maar worden belast tegen een hoger tarief. De belastingplichtigen die momenteel onder “resultaat uit overige werkzaamheden” vallen zijn op te splitsen in twee groepen. De terbeschikkingstellingregeling en de overige groep – alfahulp, gastouder, dominee e.d. -. Groep één valt onder de winstbox en groep twee blijft in box 1 onder het resultaat uit overige werkzaamheden vallen. Het urencriterium is dan alleen nog van belang voor de deeltijd en hybride ondernemer. Door het grotendeelscritrium aan te houden wordt de discussie over wie ondernemer is en wie niet kleiner. Ook moet nog voldaan zijn aan het ondernemersbegrip. Hierdoor is het urencriterium ook niet meer van belang voor de deeltijd en hybride ondernemer en kan het urencriterium afgeschaft worden. Alle ondernemersfaciliteiten gaan op in een lager tarief in de winstbox op de FOR na. Sommige faciliteiten zijn erg laag of worden weinig gebruikt, zoals de startersaftrek, stakingsaftrek en de meewerkaftrek. De zelfstandigenaftrek heeft een negatieve invloed op de doorgroei van de onderneming en kan daardoor ook beter worden geschrapt. Omdat het urencriterium is geschrapt is ook het verlaagde urencriterium niet meer nodig voor arbeidsongeschikten. De aftrek voor spur- en ontwikkelingswerk heeft geen invloed op het aantal innovaties en de investeringen die hiervoor worden gedaan. De FOR wordt omgezet in een oudedagaftek, waardoor er een aftrek wordt verleend in plaats van een reserve.

Het probleem van de verliesverrekening tussen de winstbox en box 1 heeft geleid tot herziening van de keuze om de ondernemer te belasten. Door de onderneming in de winstbox te belasten en het arbeidsinkomen in box 1 kan dit inkomen worden verrekend met het andere box 1 inkomen. Daarnaast is het eenvoudiger om alleen over het arbeidsinkomen premie volksverzekeringen te heffen. Zou de ondernemer belast worden, dan moet box 4 inkomen verrekenbaar zijn met box 1 inkomen. Hierdoor zou een open boxen structuur ontstaan wat complexiteit met zich mee brengt. Daarom is ervoor gekozen om de onderneming te belasten in plaats van de ondernemer.

4 Verhouding tot VPB

In dit hoofdstuk wordt de derde deelvraag beantwoord. Deze luidt: hoe werkt deze winstbox uit voor het globale evenwicht en het streven naar een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting? Om deze vraag te beantwoorden zal eerst het globale evenwicht worden besproken en de huidige situatie worden geschetst. Daarna zullen de veranderingen voor het globale evenwicht worden besproken door de invoering van de winstbox zoals deze is vormgegeven in hoofdstuk drie. Eventueel moeten bepaalde elementen van de winstbox nog aangepast worden om deze doelstelling van de overheid te waarborgen.

4.1 Globaal evenwicht

Het globale evenwicht is een term die wordt gebruikt voor het evenwicht tussen de belastingdruk voor ib-ondernemers en vpb-ondernemers. De komst hiervan stamt uit de Tweede Wereldoorlog, waar de Duitsers een aanmerkelijkbelang regeling (Hierna: ab-regeling) hebben ingevoerd. Bepaalde aandeelhouders hadden de mogelijkheid om belastingheffing over dividenduitkeringen te voorkomen. Door geen dividend uit te keren maar op te potten en vervolgens de aandelen te verkopen kon belastingheffing voorkomen worden, aangezien destijds de vervreemdingswinst onbelast genoten kon worden. Deze manipulatie werd door de wetgever ongewenst geacht en daarom heeft hij de door de Duitsers ingevoerde ab-regeling gehandhaafd in de wet IB 1964. De wetgever heeft wel het ab-criterium aangepast naar 33,33% van het nominaal gestorte aandelenkapitaal. De ab-heffing was 20% en werd gezien als een voorschotheffing op de inkomsten uit vermogen. Door deze heffing werd de ab-houder als een pseudo-ondernemer gezien. Hiertegenover stond de ondernemer die belast was in de inkomstenbelasting. Deze ondernemersgedachte is in 1997 aangezet, waardoor een heel nieuw systeem ontstond. Een ab-criterium van 5% en een ab-tarief van 25%. De ab-heffing is een zelfstandige heffing geworden in plaats van een voorschotheffing.¹¹⁹

Door deze ontwikkelingen is het globale evenwicht ontstaan. In de geschiedenis is te zien dat de overheid het onwenselijk vond dat er grote verschillen in belastingdruk ontstond tussen ondernemer en de ab-houder. Het streven van de overheid is nu om de belastingdruk voor ib-ondernemers en vpb-ondernemers ongeveer hetzelfde te houden. Hierdoor hoopt de overheid dat de keuze voor een ib-onderneming of een vpb-onderneming niet fiscaal wordt gestuurd. Dit heeft echter met meer te maken dan alleen het belastingtarief. Ook de grondslag kan hier invloed op uitoefenen. Wordt namelijk voor ib-ondernemers een ander belastingobject gebruikt dan voor de vpb-ondernemer, dan kan dit van invloed zijn op de keuze voor de rechtsvorm. Ook kunnen bepaalde aftrekposten of antimisbruik regelingen hiervoor zorgen.

---

¹¹⁹ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studie serie, “*Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, Onderdeel 4.1.2

4.2 Huidige situatie

De wetgever heeft de huidige belastingdruk zo vormgegeven dat het globale evenwicht tussen de ib-ondernemer en de vpb-ondernemer niet geheel gelijk is. De tarieven liggen ongeveer 2 tot 6 procentpunten uit elkaar.¹²⁰ Daarnaast is de grondslag waarover de belasting wordt geheven niet geheel gelijk en zijn voor de ib-ondernemer andere aftrekposten aanwezig dan voor de vpb-ondernemer en andersom.

4.2.1 Tarief

Om een vergelijking in het tarief te kunnen maken wordt gekeken naar de BV met een natuurlijk persoon als aandeelhouder tegenover een eenmanszaak. De inkomstenbelasting kent een progressief tarief. In bijlage X zijn de tarieven van 2012 te vinden. Hoe hoger het box 1 inkomen is hoe hoger het tarief. Voor de vennootschapsbelasting gelden andere tarieven. Ieder persoon die 5% of meer van de aandelen van het nominaal gestorte aandelenkapitaal heeft, heeft een ab. De vennootschappen die onder de vennootschapsbelasting vallen worden voor de eerste € 200.000 winst met 20% belast. Van het meerdere wordt 25% geheven. Vervolgens wordt bij uitdeling dividendbelasting geheven. Omdat de dividendbelasting geheven wordt over de winst, na heffing van vennootschapsbelasting zou sprake kunnen zijn van dubbele belastingheffing. Om dit te voorkomen kan in sommige gevallen de betaalde dividendbelasting als voorheffing worden gezien op de betaalde vennootschapsbelasting. Wordt er geen vennootschapsbelasting geheven, dan is alleen dividendbelasting verschuldigd en is de dividendbelasting eindheffing. Het gecombineerde tarief in de vennootschapsbelasting bij een winst onder de € 200.000 en gehele uitkering aan de ab-houder komt neer op 40%.¹²¹ Wordt de winst niet uitgekeerd, dan wordt alleen 20% vennootschapsbelasting geheven. Hiernaast heeft de ab-houder een fictief loon volgens art 12a wet LB. Dit loon wordt ten minste gesteld op € 42.000 maar kan lager of hoger worden vastgesteld zoals vermeld is in het voorgaande hoofdstuk. Over dit fictieve loon wordt loonbelasting en eventueel nog inkomstenbelasting geheven – de loonbelasting dient als voorheffing voor de inkomstenbelasting -. Door dit fictieve loon wordt echter ook de winst van de vennootschap lager, waardoor de te betalen vennootschapsbelasting lager wordt. Het gecombineerde tarief voor vennootschappen zal dus enigszins stijgen. Deze stijging is afhankelijk van de hoogte van de winst.

Als het gecombineerde vennootschapsbelastingtarief naast het inkomstenbelastingtarief wordt gelegd, valt na toepassing van de MKB-winstvrijstelling nog een verschil te zien van 6%. Ongeveer

---

¹²⁰ Voor de ib-ondernemer geldt een tarief van 52%. Van de winst gaat er 12% MKB-winstvrijstelling af. De berekening van het tarief is dus als volgt: $52\% * (1-0,12) = 45,76\%$ voor de ib-ondernemer. Het tarief in de vennootschapsbelasting bij een winst onder 200.000 is 20%. Bij een winst van € 100 wordt € 20 VPB geheven. Van deze winst blijft er dan € 80 over. Als de winst geheel wordt uitgekeerd, dan wordt deze dividenuitkering belast met 25% inkomstenbelasting. 25% van € 80 is € 20. De totale belastingdruk van de winst van 100 bedraagt dan € 20+€ 20 = € 40, wat gelijk is aan 40%. Het verschil bedraagt dan bijna 6%. Bij winsten boven de € 200.000 is het tarief 25%, dus $25\% * 75\% = 18,75\%$. $18,75\% + 25\% = 43,75\%$. Dan is het verschil 2,01%.

¹²¹ Zie noot 120

40% ten opzichte van 45.76%¹²² procent in de inkomstenbelasting. Bij winsten boven € 200.000 is het verschil kleiner, namelijk 2.01%.¹²³ Er valt duidelijk te zien dat het globale evenwicht mede door de MKB-winstvrijstelling wordt bereikt. Ik ben echter van mening dat een verschil van bijna zes procentpunten te veel is. De daling van het vennootschapsbelastingtarief om te kunnen concurreren met Europa heeft het globale evenwicht van de Nederlandse winstbelasting enigszins verstoord. Stevens heeft berekend dat als het vennootschapsbelastingtarief verhoogt wordt naar 27.5% een gecombineerd tarief in box 2 wordt gecreëerd van 45.625% wat nagenoeg gelijk is aan het effectieve toptarief in de inkomstenbelasting.¹²⁴ Daarnaast is de 40% belastingdruk voor de vpb-ondernemer berekend op basis van gehele uitkering van de winst. In de praktijk gebeurt dit niet vaak. De winst wordt opgepot voor investeringen, pensioen of blijft gewoon in de onderneming – eventueel om een antimisbruik bepaling als de thincap regeling te ontduiken -. Wordt geen winst uitgekeerd, dan blijft het tarief hangen bij de vennootschapsbelasting van 20% of 25%. De mogelijkheid heeft de ib-ondernemer niet omdat de ondernemer zelf wordt belast.

4.2.2 Grondslag

De grondslag is grotendeels hetzelfde onder de inkomsten- en vennootschapsbelasting. In art. 8 lid 1 wet VPB wordt een parallel getrokken naar een gedeelte van de wet IB. Als daar op wordt ingezoomd, zien we dat niet de gehele winstbepaling van de wet IB van toepassing is voor de wet VPB. Zo vallen de bepalingen met betrekking tot de medegerechtigden niet onder de wet VPB en zijn ook bepaalde kosten wel aftrekbaar van de winst in de wet VPB waar deze in de wet IB niet aftrekbaar zijn. Ook zijn de ondernemersfaciliteiten en doorschuifbepalingen in de wet IB niet van toepassing op de wet VPB. Andersom heeft de wet VPB ook bepalingen en faciliteiten die niet toegankelijk zijn voor ib-ondernemers, zoals de fusiefaciliteiten en de mogelijkheid tot de fiscale eenheid. Deze verschillen bestaan met name vanwege het feit dat de wet IB en VPB een ander subject belasten. Naar mijn mening is het vreemd dat een vergelijkbaar persoon, die alleen zijn bedrijf uitoefent via een BV geen recht heeft op bijvoorbeeld zelfstandigenaftrek en meewerkaftrek. Het feit dat een ander subject wordt belast zou geen onderscheid moeten geven. Een ondernemer is naar mijn idee een ondernemer, in welke rechtsvorm hij zijn onderneming ook drijft.

Daarnaast zijn in de wet VPB aanvullende regelingen opgenomen met betrekking tot transacties tussen deelnemingen. Zo geldt de deelnemingsvrijstelling alleen voor rechtspersonen. Een overeenkomst is dat transacties tussen ib-ondernemingen en tussen vpb-ondernemingen gebeuren op basis van het at arms length beginsel. Deze transacties dienen in de administratie verwerkt te worden. Er zijn specifieke antimisbruik bepalingen opgenomen in de wet VPB die alleen van toepassing zijn op vennootschappen. Zo zijn bijvoorbeeld verschillende rente aftrekbepalende bepalingen die niet

---

¹²² Stevens, L.G.M, prof. dr., “*Globaal evenwicht gewenst*”, WFR 2010/1200 Fiscale Beleidsnotities

¹²³ Zie noot 120

¹²⁴ Stevens, L.G.M, prof. dr., “*Globaal evenwicht gewenst*”, WFR 2010/1200 Fiscale Beleidsnotities

gelden voor de wet IB. Bij sommige van deze regelingen hiervan zijn naar mijn mening onderscheiden gemaakt, die niet gemaakt mogen worden. Het feit dat de renteaftrekbeperking alleen van toepassing is op vennootschappen, komt doordat alleen misbruik gemaakt kan worden met vennootschappen. Door veel leningen af te sluiten tussen gelieerde maatschappijen kan aftrek geclaimd worden door de ontvangende partij. Deze leningen fungeren vaak als eigen vermogen, waardoor de vergoeding hierop niet aftrekbaar zou zijn als het niet in de vorm van een lening gegoten wordt. Deze constructie is voor een eenmanszaak over het algemeen niet van toepassing. Een eenmanszaak kan alleen een lening krijgen van een bank of van de eigenaar zelf. Echter kan een ondernemer geen lening met zichzelf (de onderneming) afsluiten, waardoor deze situatie niet van toepassing is. Naar mijn mening zijn sommige verschillen strijdig op basis van het gelijkheidsbeginsel. De dga-ondernemer kan naar mijn mening materieel gezien vaak gelijkgesteld worden met de ib-ondernemer.¹²⁵ Dezelfde situaties dienen op dezelfde manier belast te worden. Het enige verschil is dat de onderneming in een andere vorm wordt gedreven, waar de ondernemer zelf voor kan kiezen. Het is echter zoals hierboven al uiteen is gezet lastig voor een belastingplichtige om op basis van het gelijkheidsbeginsel bij de HR gelijk te krijgen. Dit komt met name door het feit dat geen sprake is van gelijke gevallen volgens de HR. Het is gerechtvaardigd volgens de HR dat een vpb-ondernemer anders wordt behandeld dan een IB-ondernemer.¹²⁶ Tevens dient de grondslag –grotendeels- hetzelfde te zijn willen het globale evenwicht tot stand komen.

Door art. 8 lid 1 wet VPB zijn de grondslagen van beide belastingen grotendeels hetzelfde- dit artikel verwijst naar de wet IB-, maar zijn er ook verschillen te zien. Deze verschillen zijn met name vanwege het feit dat de wet IB en VPB een ander subject belasten. Een aantal verschillen is echter ongegrond, zoals de verschillen in aftrekbare kosten en doorschuiffaciliteiten. Deze verschillen komen het globale evenwicht niet ten goede. Tevens is het tarief verschillend. Hierdoor bestaat een omslag punt. Op basis van de winst die een onderneming maakt, de transacties die worden gedaan, de grote van het eigen vermogen en andere feitelijkheden kan berekend worden welke rechtsvorm fiscaal gezien het voordeligste is. Dit omslagpunt dient er niet te zijn in een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting. De keuze voor een rechtsvorm dient niet gemaakt te worden op basis van fiscale gronden.

---

¹²⁵ Materieel gezien voeren beide ondernemers dezelfde taken uit. De taken van een dga zijn –afhankelijk van de grote van de onderneming- soms meer van sturende aard, terwijl de ib-ondernemer doorgaans zelf de activiteiten uitvoert. Echter wordt hier een kleinere BV vergeleken met de ib-ondernemer, waardoor beide meer met elkaar vergeleken kunnen worden. Wordt gekeken naar de grotere BV's dan is er minder sprake van gelijkheid van de dga. Daarbij zijn de aandeelhouders van de werk BV doorgaans holdings met daarachter de natuurlijk persoon aandeelhouder.

¹²⁶ Als we alleen al kijken naar recente jurisprudentie of de boetes met betrekking tot het te laat indienen van de aangifte. Voor de vpb-ondernemer geldt een standaard bedrag van € 2.460 terwijl dit voor de ib-ondernemer maar € 226 bedraagt. Dit verschil is geoorloofd. Zie onder andere Rechtbank Haarlem 1 februari 2012, nr. 11/3404

4.3 Veranderingen van het globale evenwicht bij invoering van een winstbox

De winstbox wordt in deze paragraaf beoordeeld op zijn invloed op het globale evenwicht. Hiervoor dient het tarief te worden vastgesteld en moet de grondslag worden bekeken.

4.3.1 Tarief

Het tarief zoals de overheid het in de Fiscale Agenda heeft genoemd komt rond de 28,5% te liggen.¹²⁷ De opzet is om een vlaktaks in te voeren, waardoor iedere belastingplichtige hetzelfde marginale tarief heeft. Ook zorgt dit ervoor dat geen rem op doorgroei ontstaat, doordat het maken van meer winst betekend dat marginaal meer belasting betaald moet worden. Naast deze heffing van 28.5% op de winst, wordt in box 1 nog het arbeidsinkomen belast tegen een proportioneel tarief van maximaal 52%. Dit betekend dat het gecombineerde tarief afhankelijk is van de bepaling op basis van het sourcemodel wat het arbeidsdeel is. In hoofdstuk drie is besproken om dit fictieve arbeidsdeel te bepalen naar rato van de behaalde winst met een maximum van € 42.000 naar art 12a wet LB. Als dezelfde rekensom wordt gemaakt als voor het gecombineerde vpb-tarief en uitgaan wordt van een fictief arbeidsloon, komt hieruit het volgende tarief. Als uitgangspunt wordt een winst van € 100.000 genomen, waarvan € 42.000 als fictief arbeidsloon wordt gezien en dus € 58.000 winst. Deze € 42.000 wordt belast tegen een progressief tarief in box 1. Het gemiddelde tarief is ongeveer 42%,¹²⁸ waardoor over het loon € 17.460 wordt geheven. In box 4 wordt over de € 58.000 winst 28.5% belasting geheven wat uitkomt op € 16.530. Totaal wordt € 34.170 belasting geheven van de € 100.000 winst, wat uitkomt op een gecombineerd tarief van 34.17%. Dit is beduidend lager dan het huidige gecombineerde vpb-tarief van 40%. Met *Stevens* ben ik daarom van mening het tarief van de vennootschapsbelasting te verhogen naar 27.5% en het tarief in de winstbox hier ook naartoe te brengen. Door de vennootschapsbelastingheffing zo in te richten als in de winstbox wordt dichterbij een rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting gekomen. Door de winst die een BV maakt op te splitsen op basis van het sourcemodel in een winst en kapitaal gedeelte en een loon gedeelte is het lock-in effect weg, wat bij het huidige verrekeningssysteem wel aanwezig is. De uitkering van de winst die dan wordt gedaan door de BV aan de aandeelhouder is niet meer belast. Deze constructie zorgt in de vennootschapsbelasting niet voor een andere grondslag, maar alleen voor een andere vorm van heffing. Door het lock-in effect te elimineren is het voor de vpb-ondernemers niet meer mogelijk om de heffing uit te stellen. De winstbestemming kan daarentegen wel nog worden gebruikt voor dezelfde doeleinden als voorheen. Het fictief arbeidsloon zal hetzelfde berekend worden als in de winstbox . Het winstgedeelte en arbeidsgedeelte wordt dan belast zoals dat in de winstbox zou gebeuren. Nu zowel de inkomsten- als de vennootschapsbelasting op eenzelfde wijze worden belast is het mogelijk alle ondernemers en vennootschappen onder één belasting onder te brengen. Het probleem is echter dat bij vennootschappen met een in aandelen verdeeld kapitaal andere constructies

¹²⁷ Fiscale Agenda “naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (2011), p. 35

¹²⁸ Afhankelijk van de hoogte van het inkomen wordt het gemiddelde tarief ook hoger.

kunnen ontstaan dan bij een eenmanszaak. Hierdoor zullen er aparte regelingen getroffen moeten worden voor de vennootschappen met een in aandelen verdeeld kapitaal, zoals dat nu in de vennootschapsbelasting wordt gedaan. Ook zal de hele structuur van de wet IB of de wet VPB moeten veranderen als de wetten worden samengevoegd. Door alle ondernemers onder één belasting onder te brengen ontstaan te veel verschillen in grondslag en benadering dat het overzicht en de transparantie van deze samengevoegde wet zoek raakt. Het voordeel van deze samenvoeging is naar mijn idee klein, zodat dit geen optie is voor de toekomst.

Nu rest nog de vraag of een vlaktaks toegepast moet worden in de winstbox. De argumentatie is dat er geen rem op doorgroei ontstaat. Als echter gekeken wordt naar de optimale belastingtheorie, dan komt naar voren dat differentiatie in de tarieven voor arbeid zorgt voor een hogere welvaart. Het meest optimale zou zijn om voor iedere euro arbeidsinkomen een apart marginaal tarief te hebben. Nu dit niet uitvoerbaar is komt *Jacobs*¹²⁹ met een algemene tariefscurve. De effectieve marginale druk heeft een U-vorm. De tarieven aan de onderkant bedragen tussen de 70% en 80%, richting het modale inkomen dalen de tarieven, waarna ze weer stijgen naar ongeveer 50% richting de topinkomens. Deze stijging hangt af van politieke voorkeuren. Voor de vennootschapsbelasting vind *Jacobs* op basis van de welvaartstheorie dat een vlaktaks ingevoerd dient te worden van 25,5%.^{130 131} Allereerst zullen de tarieven op het arbeidsinkomen veranderd moeten worden op basis van deze theorie. In de essay wordt aangegeven dat de tarieven aan de onderkant tussen de 70% en 80% dienen te zijn. Dit komt doordat er relatief gezien veel belastingplichtigen een hoger inkomen hebben, waardoor het herverdelingsmotief groot is.¹³² Ethisch gezien lijkt het mij echt niet mogelijk om de tarieven meer dan te verdubbelen – van 32% naar minimaal 70% -, waardoor deze optie vervalt. Het is echter wel verstandig om op basis van de welvaartstheorie de tarieven aan de onderkant hoger te maken, waarna ze dalen bij de middeninkomens. De tarieven moeten aan de onderkant het laagste zijn omdat hier relatief gezien de meeste belastingplichtigen zitten en het geen zin heeft om te herverdelen.¹³³ De huidige tariefschijven zullen omgedraaid kunnen worden om een U-vormige effectieve marginale tarieven curve te krijgen. Het toptarief kan hetzelfde blijven. Uiteindelijk komt de tariefsdifferentiatie er dan als volgt uit te zien: De belastingplichtigen met een lage inkomens hebben een marginaal tarief van 42%, de middeninkomens van 32% en de hoge inkomens een toptarief van 52%. Nu rest nog de vraag wat een laag, midden en hoog inkomen is. Op basis van het model van *Jacobs* gaat het erom dat

---

¹²⁹ Jacobs, B., *Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studiecommissie belastingstelsel*” 4 oktober 2010, p. 1-2

¹³⁰ Jacobs, B., *Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studiecommissie belastingstelsel*” 4 oktober 2010, p. 11-13 en 33-36

¹³¹ Deze theorieën zijn gebaseerd op aannamen welke in de praktijk niet haalbaar zijn. Hierdoor zal niet de exacte uitkomst in de praktijk nodig zijn. Het model kan echter wel helpen om een beeld te scheppen.

¹³² Jacobs, B., *Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studiecommissie belastingstelsel*” 4 oktober 2010, p. 11-13

¹³³ Ibidem

de middenklasse de meeste belastingplichtigen telt. Volgens het CPB ligt het modale¹³⁴ inkomen rond de € 32.500 per jaar in 2010. De huidige belastingschijven zijn weergegeven in Bijlage X, waar te zien is dat de belastingplichtigen met lage inkomens tot ongeveer € 19.000 33% betalen. Daarna volgt een groep met een inkomen tot € 34.000 en € 56.500 die rond de 42% betalen. De belastingplichtigen met een inkomen hoger dan € 56.500 betalen 52% over het meerdere. Hier is te zien dat de middeninkomens tussen de € 19.000 en € 56.500 wordt genomen, welke het middelste tarief betalen. Op basis van het modale inkomen berekend door het CPB ben ik van mening dat de eerste schijf rond de € 30.000 moet liggen en hiervoor geldt een tarief van 42%. De belastingplichtigen met inkomens tot € 56.500 betalen 32% en alle belastingplichtigen met een hoger inkomen dan € 56.500 betalen 52%.¹³⁵

Ten tweede het vennootschapsbelasting- en inkomstenbelastingtarief. In de essay van *Jacobs* is over het inkomstenbelastingtarief voor ondernemers niets geschreven. Dit komt doordat in het huidige systeem de ib-ondernemer belastingplichtig is en deze in box 1 valt. Als de winstbox wordt ingevoerd wordt de onderneming belastingplichtig en kan deze voor de welvaartstheorie onder de vennootschapsbelasting worden geschaard. Volgens *Jacobs* mag er eigenlijk geheel geen heffing plaatsvinden op vennootschappen. Omdat kapitaal volledig mobiel is kan een vennootschap alles doorbelasten aan de afnemer. Deze indirecte belasting zorgt voor extra kosten, waardoor het voordeliger is om de afnemer zelf te belasten in plaats van de vennootschap. Echter is de veronderstelling dat kapitaal volledig mobiel is niet geheel juist in de praktijk. Dit is een aanname van het model van *Jacobs* om makkelijker een uitspraak te kunnen doen. Daarom stelt *Jacobs* voor om een vlaktaks voor de vennootschapsbelasting te gebruiken met een tarief van 25.5%.¹³⁶ Mede gezien de mening van *Stevens* uiteengezet in paragraaf 4.2.1 lijkt dit een schappelijk tarief.

In de winstbox geldt nog een hoger tarief voor de medegerechtigde. De medegerechtigde wordt niet als ondernemer aangemerkt en dient naar mijn mening tegen een hoger tarief belast te worden. In het huidige systeem wordt de medegerechtigde belast in box 1 tegen het proportionele tarief en heeft geen recht op de ondernemersfaciliteiten, de FOR en de MKB-winstvrijstelling, waardoor het effectieve tarief hoger ligt dan die van de ondernemer die wel en niet aan het urencriterium voldoet. Ze worden eigenlijk belast als een belastingplichtige die in dienstbetrekking loon geniet. Ze dienen het resultaat echter te bepalen op basis van goedkoopmansgebruik en hebben ze recht op aftrek van kosten.¹³⁷ Ze liggen dus dicht bij de werknemer dan bij de ondernemers in de

---

¹³⁴ Modaal betekend hier dat het inkomen van € 32.500 het meest voorkomende inkomen is. Het gemiddelde inkomen ligt namelijk rond de € 22.000 per jaar, zie Bijlage XI.

¹³⁵ Deze constructie wordt politiek gezien echter niet ingevoerd, omdat het niet te verkopen is dat de lagere inkomens marginaal meer belasting moeten betalen. Echter gaat het hier niet om de politieke uitvoerbaarheid, maar de economische welvaart.

¹³⁶ *Jacobs, B. , Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studievergadering "belastingstelsel" 4 oktober 2010 , p. 33-36*

¹³⁷ Met uitzondering van de kosten die genoemd zijn in art. 3.14 tot en met art. 3.17 wet IB.

huidige wetgeving. Naar mijn mening is dit erg zwaar gestraft. Voorbeelden van medegerechtigden zijn de commanditaire vennoot, de erfgenamen van de ondernemer¹³⁸ en de verhuurder en huurverkoper van een onderneming.¹³⁹ Deze personen hebben doorgaans wel met de onderneming te maken, maar voeren niet daadwerkelijk de leiding van de onderneming en dragen niet de financiële lasten –of tot een bepaalde hoogte- bij liquidatie of faillissement van de onderneming. Als we kijken naar het huidig verschil in belastingdruk tussen de resultaatgenieter en de werknemer in Bijlage XIII en XIV, dan is te zien dat er bijna geen verschil zit in de belastingdruk.¹⁴⁰ Omdat de medegerechtigte grotendeels hetzelfde belast wordt als het resultaat uit overige werkzaamheden ben ik van mening dat de medegerechtigden belast dienen te worden in box 1 volgens de regels van de winstbepaling van de winstbox. De terbeschikkingstellingsregeling is in het leven geroepen om te voorkomen dat de belastingplichtige die vermogensbestanddelen aan een verbonden persoon, onderneming of vennootschap ter beschikking stelt, de opbrengsten belast ziet tegen effectief 1,2%, terwijl de ondernemer de kosten kan aftrekken in box 1 tegen het proportionele tarief van maximaal 52%. Door deze belastingplichtige in box 1 onder te brengen worden ook de opbrengsten in box 1 belast tegen het proportionele tarief. Nu de kosten afgetrokken worden in de winstbox tegen 25.5% is het ook billik om de opbrengsten tegen dit tarief te belasten. De terbeschikkingsteller valt dus gewoon onder het normale tarief in de winstbox. Er geldt dus alleen een verhoogd tarief voor de medegerechtigde.

De meest voorkomende medegerechtigde is de commanditaire vennoot. Deze belastingplichtige heeft kapitaal in een onderneming geïnvesteerd en is alleen voor dat gedeelte aansprakelijk als de onderneming failliet gaat. De commandiet mag geen beheersactiviteiten verrichten, waardoor hij niet als ondernemer wordt aangemerkt. Dit is de reden dat ik van mening ben dat hij niet mag profiteren van het lagere tarief in de winstbox. De commandiet loopt echter wel risico (tot het gedeelte van zijn kapitaalstorting) en kan dus gezien worden als een soort belegger. In paragraaf 3.1.3 is al uiteengezet waarom deze belastingplichtige niet in box 3 dient te worden belast.

4.3.2 Grondslag

Met betrekking tot de grondslag zal veel veranderd moeten worden om tot een globaal evenwicht te kunnen komen. Zoals vermeld in de voorgaande paragraaf is de grondslag van de winst grotendeels hetzelfde, maar zijn in beide wetten afwijkende regels opgenomen die alleen voor die wet gelden. Dit dient zo veel mogelijk aan elkaar te worden aangepast. Door de ondernemersfaciliteiten te schrappen wordt dit al rechtgetrokken.

Box 2 heft over uitgekeerde dividenden en de verkoopwinst op aandelen. Nu de uitgekeerde dividenden niet meer apart worden belast in box 2 – de totale winst wordt namelijk opgedeeld in een

---

¹³⁸ Tijdens de onverdeeldheid van de boedel van de erfgenaam.

¹³⁹ Prof.dr.E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studieresie, “*Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007, onderdeel 3.2.4

¹⁴⁰ Dit is een vergelijking voor art. 3.90 IB. Hieronder valt dus niet de terbeschikkingstellingsregeling.

winst-, kapitaal- en arbeidsgedeelte en naar deze functie belast -, blijven alleen nog de vervreemdingsvoordelen in box 2 belast. Deze kapitaalstijging – of daling - wordt voor de ib-ondernemers belast in de winstbox tegen dat tarief. Het huidige tarief van box 2 ligt lager dan het tarief in de winstbox. Naar mijn mening moet het tarief van box 2 ook aangepast worden naar het winstbox tarief zodat vervreemdingswinsten gelijk belast worden. Met betrekking tot vervreemding zijn in box 2 en box 1 verschillende regelingen opgenomen. Dit heeft met name te maken met het feit dat abhouders aandelen bezitten van een vennootschap en hier verschillende transacties het mogelijk maken om zonder deze regelingen niet belast te worden voor een vorm van vervreemding. Zo is bijvoorbeeld in artikel 4.16 wet IB een aantal fictieve vervreemdingen opgenomen. In box 1 is dit niet mogelijk, omdat een eenmanszaak geen in aandelen verdeeld kapitaal heeft. Wel zorgt veelal de overgang van het ondernemingsvermogen naar het privévermogen voor realisatie van stille reserves waarover afgerekend dient te worden. Dit is echter ook van toepassing bij een onderneming in de vennootschapsbelasting. Deze verschillen dienen dus te blijven bestaan. Beide boxen kennen grotendeels vergelijkbare faciliteiten met betrekking tot overgang krachtens erfrecht en huwelijksvermogensrecht. Box 1 heeft daarnaast nog een mogelijkheid om de onderneming door te schuiven naar een ondernemer of werknemer onder bepaalde voorwaarden volgens artikel 3.63 wet IB. Box 2 heeft faciliteiten met betrekking tot overgang krachtens schenking volgens artikel 4.17c wet IB. Ik ben van mening dat artikel 3.63 wet IB ook mogelijk gemaakt moet worden voor de box 2 en artikel 4.17c wet IB voor box 1. Op basis van de rechtsvormneutraliteit is het niet geoorloofd om dit onderscheid te maken. Het is niet toegestaan om de ene ondernemer wel een faciliteit toe te kennen en de andere niet op basis van de rechtsvormkeuze.

In de vennootschapsbelasting zijn verschillende regelingen opgenomen om de financiering met vreemd vermogen te beperken. De vergoeding op vreemd vermogen is namelijk fiscaal aftrekbaar, terwijl de vergoeding op eigen vermogen niet aftrekbaar is. *Jacobs* beargumenteert in zijn essay hij dat dit onderscheid verstoring werkt op grond van de welvaartstheorie. Het verstoort namelijk de investeringsbeslissing. Door beide vergoedingen gedeeltelijk aftrekbaar te maken wordt deze verstoring opgeheven. Het zorgt ervoor dat de verplaatsing van bedrijven in winsten wordt tegengegaan, evenals het overfinancieren met vreemd vermogen.¹⁴¹ Ik ben van mening dat dit een betere manier is van het heffen over vermogen. Er is geen fiscale prikkel meer om een onderneming over te financieren met vreemd vermogen. In deze crisistijd zou het een goede maatregel zijn om in te voeren. In de inkomstenbelasting zou deze regelingen ook toegepast moeten worden op basis van de rechtsvormneutraliteit. Het eigen vermogen van een eenmanszaak of een VOF is namelijk vergelijkbaar opgebouwd als dat van een BV. Bij een BV bestaat doorgaans het eigen vermogen uit het gestorte kapitaal en de gecumuleerde winsten minus dividenduitkeringen. Bij een VOF bestaat het

---

¹⁴¹ Jacobs, B. , *Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studiecommissie belastingstelsel*” 4 oktober 2010 , p. 33

eigen vermogen uit het kapitaalvermogen van de vennoten. Dit bestaat uit het ingebrachte kapitaal met de gecumuleerde winsten minus de opgenomen gelden uit de VOF. Dit komt dus op hetzelfde neer als bij de BV. Daarom zie ik niet in waarom de gedeeltelijke aftrekbaarheid van én het eigen vermogen én het vreemd vermogen niet toegepast kan worden in de inkomstenbelasting. Bij toepassing in de vennootschapsbelasting zijn de verschillende renteaftrekbeperkingen van minder belang als de vormen van financiering gelijk worden behandeld. Deze regelingen kunnen echter wel blijven bestaan, maar het zal voor ondernemingen minder aantrekkelijk zijn om te financieren met veel vreemd vermogen ten opzichte van het eigen vermogen, waardoor ook minder snel toe wordt gekomen aan de renteaftrekbeperkingen. Daarnaast ben ik van mening dat deze renteaftrekbeperkingen ook dienen te gelden voor ondernemingen in de ib-sfeer. Wederom op basis van het gelijkheidsbeginsel is het ongeoorloofd om op basis van de rechtspersoon een aftrekbeperking wel of niet toe te staan. Daarom meen ik dat deze regelingen ook getroffen dienen te worden voor de ib-ondernemer in de winstbox. Art. 10a wet VPB hoeft hierin niet meegenomen te worden, omdat deze regeling alleen kan gelden voor ondernemingen met een in aandelen verdeeld kapitaal. Ook art. 10d wet VPB dient niet meegenomen te worden, omdat dit alleen geldt voor een groep in de zin van art. 24b van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Deze groep is niet mogelijk voor ondernemingen zonder een in aandelen verdeeld kapitaal. De enige regeling die dan van toepassing blijft is art. 10b. Deze dient ook van toepassing te zijn op ib-ondernemingen.

De mogelijkheid tot fiscale eenheid is ook alleen van toepassing op ondernemingen met een in aandelen verdeeld kapitaal. Een dochtervennootschap kan een fiscale eenheid aangaan met de moedermaatschappij onder voorwaarden. Bij een fiscale eenheid worden beide lichamen gezien als één en wordt gezamenlijk aangifte gedaan. Hierdoor is het mogelijk om een verlies van de dochter te verrekenen met een winst van de moeder. Aangezien een ib-onderneming niet de mogelijkheid heeft om een dochteronderneming te hebben, is het ook niet mogelijk en nodig om een fiscale eenheid in de winstbox toe te staan. Daarnaast is het zo dat de resultaten van een ib-ondernemer die verschillende ondernemingen heeft al wordt gesaldeerd in zijn winst uit onderneming. Ook is het zo dat als vermogensbestanddelen over zouden gaan van de ene naar de andere vennootschap hierover geen inkomstenbelasting verschuldigd is omdat wordt gekeken naar de ib-ondernemer en niet naar de twee ondernemingen apart. De voordelen van een fiscale eenheid in de vennootschapsbelasting zijn dus al aanwezig in de inkomstenbelasting vanwege het subject.

Deze nieuwe aanpassingen dienen nog getoetst te worden aan de drie criteria: effectiviteit, efficiëntie en uitvoerbaarheid. Met betrekking tot de effectiviteit en de efficiëntie van de aanpassingen zal weinig veranderen met betrekking tot de conclusie in hoofdstuk drie. Omdat het tarief en de grondslag zo worden aangepast dat een betere verhouding ontstaat met betrekking tot het globaal evenwicht zou gesproken kunnen worden over een hogere effectiviteit en efficiëntie. De uitvoerbaarheid verandert niet door de aanpassingen in het tarief. Met betrekking tot de grondslag

worden een aantal regelingen geschrapt en toegevoegd waardoor de uitvoerbaarheid kan verslechteren. De doorschuivingsfaciliteit naar een ondernemer of werknemer volgens artikel 3.63 wet IB wordt ook ingevoerd voor box 2, wat zorgt voor een verzwaring van de uitvoerbaarheid. Wel zorgt dit voor meer overzicht omdat deze regeling voor de ib-ondernemer en de vpb-ondernemer geldt. Dit geldt ook voor artikel 4.17c wet IB welke wordt ingevoerd in box 1. Deze aanpassingen zorgen voor een beter globaal evenwicht. Doordat de regeling al in box 1 mogelijk is ben ik van mening dat deze verzwaring van de uitvoerbaarheid niet groot zal zijn. De wijziging in renteaftrek, aftrek op de vergoeding van het eigen vermogen en toevoeging van art. 10b wet VPB voor de ib-onderneming zorgen ook voor een verzwaring in de uitvoerbaarheid. Echter de voordelen die worden behaald met het deels aftrekbaar maken van beide vergoedingen op vermogen – het niet meer overfinancieren met vreemd vermogen en de opening voor arbitrage - zorgt waarschijnlijk in de praktijk voor een verlichting van de uitvoerbaarheid. Zoals eerder genoemd zullen de aftrekbeperkingen minder vaak van toepassing zijn, welke regelingen vaak ingewikkeld in elkaar steken. Naar mijn mening zorgen de veranderingen van het tarief en de grondslag voor een verbetering van de effectiviteit, efficiëntie en voor een gedeelte ook van de uitvoerbaarheid. Tevens worden de doelstellingen van de overheid ook behaald. Hierdoor zie ik geen reden om deze aanpassingen te veranderen.

4.4 Deelconclusie

De verhouding tussen de belastingdruk voor ib-ondernemers en vpb-ondernemers wordt aangeduid als het globale evenwicht. Het huidige globale evenwicht is weer redelijk tot stand gekomen na invoering van de MKB-winstvrijstelling. Dit leidde tot een effectieve belastingdruk voor ib-ondernemers van 45.76% en voor vpb-ondernemers met een winst hoger dan € 200.000 waarbij de gehele winst wordt uitgekeerd aan de aandeelhouder de gecombineerde belastingdruk 43.75% is, zodat het verschil 2.01% is. In het geval de winst lager is dan € 200.000 is sprake van een gecombineerde belastingdruk van 40%, zodat het verschil bijna 6% is. Hierbij is te zien dat de effectieve belastingdruk van lichamen in de vennootschapsbelasting afhangt van de uitkering van de winst. Wordt de winst namelijk niet uitgekeerd, dan bedraagt de belastingdruk alleen het vennootschapsbelastingtarief, terwijl als de winst wel wordt uitgekeerd ook nog in box 2 wordt geheven. Door de winst van vennootschappen op dezelfde manier te bepalen als de winst in de inkomstenbelasting – door middel van de source methode - wordt dit lock-in effect geëlimineerd. Dit zorgt voor een beter globaal evenwicht en minder mogelijkheden tot uitstel van belastingbetaling. Het globale evenwicht bevat echter meer dan alleen het tarief, ook de grondslag dient in acht genomen te worden. Bij nader inzicht blijkt dat de grondslag grotendeels overeenkomt, maar ook op een groot aantal punten nog verschilt. Veel van deze verschillen hebben te maken met het feit dat vpb-ondernemingen doorgaans een in aandelen verdeeld kapitaal hebben. Door het belastingtarief in de winstbox te verlagen naar ongeveer 25.5% en het vennootschapsbelastingtarief te verhogen naar dit percentage is het tarief gelijk. De terbeschikkingstellingsregeling valt in de winstbox onder het zelfde tarief als de ondernemers, zodat

de kosten en de opbrengsten van de terbeschikkingstelling tegen hetzelfde tarief belast zijn. Als daarnaast doorschuifmogelijkheden die in box 1 worden geboden ook mogelijk worden gemaakt voor box 2 en de renteaftrekbeperking van art. 10b wet VPB ook van toepassing worden in de winstbox komt de grondslag meer overeen. Daarnaast dienen de vergoedingen op vreemd en eigen vermogen gelijk behandeld te worden, zodat beide gedeeltelijk aftrekbaar zijn. Dit moet gelden voor zowel de inkomstenbelasting als voor de vennootschapsbelasting in het kader van de rechtsvormneutraliteit. Hierdoor zal ook minder vaak toegekomen worden aan de renteaftrekbeperkingen in de vennootschapsbelasting.

5 Verhouding tussen werknemer, resultaatgenieter en ondernemer

In hoofdstuk vijf staat de volgende deelvraag centraal: Hoe werkt deze winstbox uit voor de verhouding tussen de ondernemer en de werknemer en resultaatgenieter? Om deze deelvraag te beantwoorden zullen de verschillende verhoudingen besproken worden. Op basis van onder andere het gelijkheidsbeginsel zal gezocht worden naar een rechtvaardiging voor de eventuele verschillen. Is deze rechtvaardiging niet aanwezig, dan zal aanpassing van de winstbox volgen.

5.1 De belastingdruk voor werknemer in verhouding tot de ondernemer

De wetgever streeft al jaren naar een globaal evenwicht tussen de belastingdruk van de ib-ondernemer en de vpb-ondernemer. In dit kader wil het globale evenwicht tussen de werknemer en de ondernemer nog wel eens uit het oog verloren raken. De laatste jaren is een spurt te zien richting het ondernemerschap. Met name is de groei van het aantal zelfstandigen zonder personeel (de zogenoemde ZZP-er) flink gestegen.¹⁴² Deze groei heeft waarschijnlijk tevens zijn oorsprong in de fiscale faciliteiten die het ondernemerschap biedt. De verschillen in belastingdruk tussen de werknemer en de ondernemer dient dan ook onder de loep genomen te worden.

5.1.2 Huidig verschil in belastingdruk

Het verschil in belastingdruk tussen de werknemer en ondernemer wordt vaak gerechtvaardigd door het feit dat de ondernemer zelf moet zorgen voor onder andere verzekeringen en de oudedagsvoorziening. Daarnaast dient een gedeelte van de winst gereserveerd te worden voor investeringen en vervanging. Zelfstandigen dienen hier dan wel zelf zorg voor te dragen, de zelfstandigheid neemt ook voordelen met zich mee. De eigen planning van de tijd en een bedrijf inrichten naar eigen inzicht wordt vaak gezien als groot voordeel. Voor werknemers geldt dat men vast zit aan bepaalde werktijden en het werk moet verrichten naar de wensen van de werkgever, ook als de werknemer het hier niet meer eens is. De werknemer is echter tot op zekere hoogte verzekerd van een vast inkomen¹⁴³, terwijl de ondernemer meer zelfstandigheid ondervindt in het zorgen voor brood op de plank.

Ondernemers kunnen naast de arbeidskorting waar de werknemers ook recht op hebben ook hun zakelijke kosten aftrekken van de gemaakte winst. Daarnaast hebben ondernemers de gelegenheid om gebruik te maken van verschillende faciliteiten om de winst te drukken. Deze faciliteiten zijn opgesomd en uitgewerkt in hoofdstuk drie. In bijlage XII is een berekening gemaakt van de belastingdruk van een ib-ondernemer en in Bijlage XIV een werknemer. Hierbij is voor de ib-ondernemer als uitgangspunt gekozen voor een maximale dotatie aan de FOR van 12% en toepassing van de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling. Uiteraard zijn er nog talloze andere

---

¹⁴² Kam, de Prof. dr. C.A., “Belastingdruk van zelfstandigen en werknemers: globaal evenwicht?” WFR 2009/640

¹⁴³ Tegenwoordig gaat dit echter met de slecht draaiende economie en de flexibele contracten niet altijd op. Werknemers kunnen sneller ontslagen worden en komen vervolgens minder snel aan een (gelijkwaardige) baan.

faciliteiten die van toepassing kunnen zijn, maar voor de eenvoud en het overzicht zijn de belangrijkste faciliteiten in acht genomen. Beide belastingplichtigen hebben recht op de algemene heffingskorting en de arbeidskorting. Na berekening is te zien dat de verschillen in belastingdruk nogal groot zijn, met name bij hogere winsten. Dit komt door de dotatie aan de FOR, welke een percentage is van de winst uit onderneming en de MKB-winstvrijstelling welke ook een vast percentage van de winst na aftrek van de ondernemersfaciliteiten betreft. De verschillen lopen op tot bijna 17% bij een winst uit onderneming c.q. inkomen van € 32.100. Naast deze verschillen zorgt een lager verzamelinkomen er voor dat aanspraak kan worden gemaakt op hogere inkomensafhankelijke toeslagen zoals de zorgtoeslag. In zijn artikel in het Weekblad Fiscaal Recht illustreert *Kam* dat in 2009 het verschil tussen de zorgtoeslag voor een modale werknemer en ondernemer € 650 bedraagt.¹⁴⁴ De ondernemer wordt hierdoor nog extra gefaciliteerd, terwijl de opbrengst even hoog is als van de werknemer. Deze verschillen vallen naar mijn mening niet meer te rechtvaardigen door het feit dat ondernemers zelf zorg moeten dragen voor verzekeringen, ouderdomsvoorziening en reserveringen voor investeringen en vernieuwing. Daarom moet het anders in de winstbox. Allereerst dient daarvoor bekeken te worden hoe de verschillen in belastingdruk er voor staan bij invoering van de winstbox.

5.1.3 Verschil in belastingdruk in de winstbox

Tot nu toe wordt in de winstbox een lager tarief geheven over de winst, zijn alle faciliteiten vervallen of aangepast en wordt het fictieve arbeidsgedeelte van de winst belast in box 1. Het effectieve tarief in de winstbox is in Bijlage XV berekend met de aanpassingen van hoofdstuk drie en vier. Bij een winst van € 16.050 is de belastingdruk in de winstbox iets hoger dan van de werknemers. Verder is te zien dat de lagere winsten hoger worden belast en de ondernemers met hogere winsten effectief minder betalen dan de werknemers. Volgens de studies van *Jacobs* is dit economisch gezien de beste methode. Als een basisaftrek wordt gebruikt zal dit veranderen. Bij een lagere winst wordt de effectieve belastingdruk lager en deze stijgt naar mate de winst stijgt. Hiervoor kan gekozen worden om de verschillen in belastingdruk te drukken, waarna deze basisaftrek afgebouwd kan worden. Hoe hoger deze aftrek hoe lager de belastingdruk. Door de basisaftrek te koppelen aan de winst kan de belastingdruk aan de onderkant gedrukt worden. Dan ontstaat echter een nieuw soort zelfstandigenaftrek, welke ervoor zorgt dat het maken van meer winst tot resultaat heeft dat de basisaftrek daalt. Dit is nu juist hetgeen wat de overheid wil voorkomen. De basisaftrek dient dus onafhankelijk te zijn van de winst. De verandering van de FOR zorgt dat de belastbare winst stijgt. Waar voorheen alleen een reserve werd gevormd ten laste van de winst, wordt nu een aftrek verleent van ongeveer 75% van de reserve onder de huidige regeling.

Als de effectieve belastingdruk van de ondernemer in de winstbox wordt vergeleken met die van de werknemer is te zien dat de belastingdruk van de ondernemer over het algemeen lager is.

---

¹⁴⁴ Kam, de Prof. dr. C.A., “Belastingdruk van zelfstandigen en werknemers: globaal evenwicht?” WFR 2009/640

Alleen bij een winst van € 16.050 betalen de ondernemers effectief meer belasting. De verschillen tussen de winstbox en de werknemer zijn wel kleiner geworden. Deze cijfers zijn uiteraard op basis van aannames, waardoor als deze worden losgelaten, de cijfers anders zullen uitpakken. Het verschil tussen de effectieve belastingdruk van een ondernemer en een werknemer wordt gerechtvaardigd door het feit dat een ondernemer onder andere zelf zorg dient te dragen voor verzekeringen, oudedagsvoorziening en een gedeelte van zijn winst dient te gebruiken voor reservering voor investeringen en/of vervangen van activa. Nu is het de vraag of deze verschillen in belastingdruk te rechtvaardigen zijn op basis van het bovenstaande. Deze vergelijking is uiteraard moeilijk objectief te bepalen. Ik ben echter van mening dat door het feit dat het arbeidsgedeelte van de winst wordt belast als inkomen uit arbeid, net als bij werknemers, een grote vooruitgang is geboekt met betrekking tot de rechtvaardiging. Dezelfde soorten inkomen worden op dezelfde manier belast. Het winstgedeelte wordt vervolgens gelijk belast als de winst in de vennootschapsbelasting, wat volgens die route het gelijkheidsbeginsel ondersteunt. Het “werknemersgedeelte” en het “ondernemersgedeelte” van een ondernemer wordt naar hun functie belast. De tariefsverschillen tussen de ondernemer en werknemer worden dus veroorzaakt door de “geoorloofde verschillen”. Daarom ben ik van mening dat de winstbox op basis van de verschillen in belastingdruk tussen de ondernemer en werknemer niet aangepast hoeft te worden.

5.2 De belastingdruk voor resultaatgenieter in verhouding tot de ondernemer

Een andere vergelijking is het verschil in belastingdruk tussen de ondernemer en de resultaatgenieter. In het huidige systeem vallen in box 1 onder het resultaat uit overige werkzaamheden de personen die niet in dienstverband werken en niet als ondernemer worden aangemerkt. Tevens bestaat nog de terbeschikkingstellingsregeling. Deze groep wordt belast in box 1 naar het progressieve tarief evenals de werknemer en de ondernemer. Het verschil in belastingdruk tussen de resultaatgenieter en de ondernemer bestaat uit de ondernemersfaciliteiten, de FOR en de doorschuivingsfaciliteit naar een ondernemers (hierna benoemd als de ondernemersfaciliteiten). De overige stakingsfaciliteiten¹⁴⁵ zijn wel van toepassing op de resultaatgenieter. Daarnaast wordt de winst bepaald volgens goedkoopmansgebruik, zijn bepaalde kosten niet of beperkt aftrekbaar en gelden de afschrijvingsbeperkingen ook voor de resultaatgenieter. De rechtvaardiging voor het niet van toepassing zijn van de ondernemersfaciliteiten voor de resultaatgenieter is het feit dat de resultaatgenieter niet als ondernemer wordt aangemerkt. Om te toetsen of er sprake is van een onderneming moet aan drie criteria voldaan zijn. Er moet sprake zijn van een duurzame organisatie van arbeid en kapitaal, deelname aan het maatschappelijke verkeer en het objectief beogen van winst. Duurzaam houdt in dat de onderneming gericht moet zijn op continuïteit. Het objectief beogen van winst is vaak hetgeen waardoor een persoon niet als ondernemer wordt aangemerkt. Tevens moet nog

---

¹⁴⁵ Zoals de doorschuiving naar ondernemers (art. 3.63), doorschuiving bij staking door overlijden (art. 3.62) of ontbinding van de huwelijksgemeenschap (art. 3.59)

voldaan zijn aan art. 3.8 wet IB –zie hoofdstuk 3 voor uitleg hierover-. Op basis hiervan worden de ondernemers gescheiden van de resultaatgenieters. Daarnaast is nog de scheiding tussen ondernemers die wel en ondernemers die niet aan het urencriterium voldoen. Alleen de ondernemers die aan het urencriterium voldoen hebben recht op de ondernemersfaciliteiten, de FOR en de MKB-winstvrijstelling. Art. 3.63 wet IB geldt wel voor de ondernemers die niet aan het urencriterium voldoen. Hieronder een overzicht van de faciliteiten die van toepassing zijn op de verschillende belastingplichtigen.

	Ondernemer met urencriterium	Ondernemer zonder urencriterium	Resultaatgenieter
Ondernemersfaciliteiten	x		
FOR	x		
MKB-winstvrijstelling	x	X	
Jaarwinstbepaling o.b.v. g.k.g.	x	X	x
Doorschuiven naar ondernemer	x	X	x
Andere doorschuiffaciliteiten	x	X	x

Hier is te zien dat de resultaatgenieter niet veel minder faciliteiten heeft dan de ondernemer die niet aan het urencriterium voldoet. Alleen de MKB-winstvrijstelling is niet op hem van toepassing. Het verschil wordt naar mijn mening gerechtvaardigd, omdat deze personen vaak geen ondernemersactiviteiten verrichten. Het feit dat een overblijfmoeder, een dominee, een freelancer, iemand die een persoon met een persoonsgebonden budget helpt (hierna PGB'er) of een beeldend kunstenaar zouden worden aangemerkt als een ondernemer strookt naar mijn mening niet met de realiteit. De overblijfmoeder heeft vaak maar één of twee gezinnen, zodat sprake zou kunnen zijn van een fictief dienstverband. Zo hebben ook de PGB'er en de dominee vaak maar één of een paar opdrachtgevers. Daarom vind ik het gerechtvaardigd dat in deze situaties geen sprake is van ondernemerschap. Wel blijft deze lijn erg dun. Met betrekking tot de terbeschikingsstellingsregeling ben ik van mening dat deze geen recht hebben op de MKB-winstvrijstelling in verband met het karakter van de bepaling, zoals uitgelegd in hoofdstuk drie.

Als we kijken naar de resultaatgenieters in de winstbox worden de overblijfmoeder en de dominee en dergelijke belast in box 1 in het resultaat uit overige werkzaamheden. Hierdoor verandert er voor deze groep niets. Naar mijn mening is dit gerechtvaardigd, zoals ik hierboven al uiteenzette, omdat deze belastingplichtigen vaak geen ondernemersactiviteiten verrichten en voor sommigen van hen geldt dat ze maar één of enkele opdrachtgevers hebben. De belastingdruk verschilt dan echter wel enorm, zoals te zien was in de vorige paragraaf. De verschillen met de winstbox kunnen oplopen tot wel 16% bij een resultaat van € 96.300. Het is nu de vraag of zo'n groot verschil te rijmen valt met de rechtvaardiging. Wederom is het lastig om dit objectief te bepalen. Ik ben echter van mening dat

omdat deze groep belastingplichtigen zo dicht tegen het werknemerschap aanliggen dat het geoorloofd is om ze op dezelfde manier als de werknemers te belasten.

In hoofdstuk vier is al besproken wat de verschillen zijn tussen de belastingdruk van de medegerechtigden tegenover de ondernemer en de terbeschikkingsteller en de ondernemer om het tarief te bepalen voor deze groepen. Dat onderwerp zal in dit hoofdstuk niet meer aan de orde komen.

5.3 Verschillen tussen werknemers en resultaatgenieter

In de huidige wet kan nog het verschil gemaakt worden tussen de resultaatgenieter en de werknemer. In de overzichten van Bijlage XIII en XVI is te zien dat er geen verschil in belastingdruk is. Het enige verschil is dat bij het bepalen van het resultaat uit overige werkzaamheden de gemaakte kosten afgetrokken mogen worden, waar een werknemer alleen recht heeft op reisaftrek. Dit zorgt voor een klein verschil in effectief tarief. In de winstbox verandert er niets aan het huidige verschil tussen de werknemer en de resultaatgenieter.

5.4 Deelconclusie

Al jaren wordt gestreefd naar een globaal evenwicht tussen de vennootschaps- en de inkomstenbelastingdruk. Winst uit onderneming wordt effectief minder belast dan het resultaat uit overige werkzaamheden of loon uit dienstbetrekking. Dit wordt gerechtvaardigd doordat de winst die een ondernemer maakt bestemd is voor reservering, investering, vervanging, pensioenopbouw en verzekeringen. De verschillen in belastingdruk in de huidige wetgeving tussen ondernemers en werknemers kunnen oplopen tot wel 20%. De verschillen in de effectieve belastingdruk tussen ondernemer en werknemer worden bij invoering van de winstbox bij lagere winsten kleiner omdat de belastingdruk voor de ondernemer met zo'n 20% stijgt, waarna deze bij stijging de winst daalt. Dit zorgt voor een verschil in belastingdruk tussen ondernemers en werknemers bij een modaal inkomen van € 32.100 van 9%. Ik ben echter van mening dat door het feit dat de winst naar zijn verschillende functie wordt belast, de verschillen die nog bestaan geoorloofde verschillen zijn. Als een vergelijking wordt gemaakt tussen de belastingdruk op het resultaat uit overige werkzaamheden en belastingdruk van de ondernemer zien we dezelfde verschillen als bij de werknemer. Het enige verschil is dat de resultaatgenieter kosten kan aftrekken, daar waar de werknemer alleen recht heeft op de reisaftrek. Na invoering van de winstbox vervalt de bron "het resultaat uit overige werkzaamheden".

6 Slot

6.1 Samenvatting

De rechtsvormkeuze dient gemaakt te worden op basis van civiel juridische argumenten en mag niet fiscaal worden beïnvloed. Met de huidige wetgeving is dit wel het geval omdat rechtspersonen en natuurlijke personen anders worden belast met betrekking tot het ondernemerschap. Tussen de inkomsten- en vennootschapsbelasting bestaan verschillen in tarief en grondslag waardoor de effectieve belastingdruk verschilt. Het globale evenwicht tussen deze twee belastingen is niet aanwezig. Hiernaar wordt wel gestreefd door tariefswijzigingen en het invoeren van extra aftrekposten of andere grondslagverbredende of versmallende faciliteiten. Op deze manier zal echter nooit tot een globaal evenwicht worden bereikt. Door de invoering van de winstbox is het mogelijk om dichter bij dit globale evenwicht te komen. De overheid wil de mogelijkheid van de invoering van een winstbox overwegen, maar zal bij de invoering hiervan de vele faciliteiten schrappen, die door de jaren heen zijn ontstaan in de inkomstenbelasting. In de Fiscale Agenda “naar een eenvoudige, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” heeft de wetgever al een opzet gegeven voor de invulling van de winstbox. Zo wordt er gedacht aan een aparte box voor de ib-ondernemer met een lager proportioneel tarief -doordat de ondernemersfaciliteiten worden geschrapt-. Tevens is het de bedoeling om het urencriterium af te schaffen om te komen tot een eenvoudige meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel. De wetgever is van plan om met een verkennende nota in het eerste halfjaar van 2012 te komen met de vormgeving van deze winstbox. Natuurlijk blijven een aantal vragen open. Wat is het subject in de winstbox? Ontstaat een open boxen structuur, door verliesverrekening en de hypotheekrenteaftrek? En hoe wordt de premie volksverzekeringen geheven?

In deze scriptie stond naar aanleiding van het voorgaande de volgende probleemstelling centraal: *“Hoe moet de winstbox voor ondernemers worden vormgegeven om te komen tot een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting?”*

Allereerst is het belangrijk om het subject in de winstbox te bepalen. In het huidige systeem wordt in de vpb-onderneming bij het lichaam dat de onderneming drijft over de winst geheven en bij ib-ondernemingen bij de achterliggende participanten. Om dit verschil weg te nemen kan de vpb-onderneming ook transparant worden, zodat ook hier de achterliggende participanten worden belast. Dit geeft echter problemen met beursgenoteerde ondernemingen. De andere mogelijkheid is om ib-ondernemingen te belasten bij de onderneming en vervolgens een additionele heffing bij de achterliggende participant. Hiervoor zijn drie methoden. Bij het verrekeningsstelsel en de additionele heffing zonder verrekeningssysteem stuiten we op het lock-in effect. Doordat de achterliggende participant pas wordt belast bij uitkering van de winst, wordt winstuitkering uitgesteld, wat

onwenselijk is. Een derde mogelijkheid is de winstsplitsing wat bereikt kan worden door middel van het fence- of source-model. Het fence-model – welke aansluit bij de onttrokken en niet onttrokken winst- geeft ook een lock-in effect waardoor deze afvalt. Het beste model wat overblijft is het source-model. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt tussen het arbeids- kapitaal- en winstgedeelte van de winst. Door dit te splitsen is het mogelijk om de verschillende functies van de winst naar hun functie te belasten. Zo kan het arbeidsgedeelte in box 1 belast worden en het winstgedeelte in de winstbox. Echter door het veranderen van het subject in de winstbox moeten veel artikelen aangepast worden. Tevens dient een toegangscriterium te blijven om de “echte” ondernemers te onderscheiden. Eveneens ben ik van mening dat een verschil bestaat tussen een ib-ondernemer en een vpb-ondernemer. Zo is de BV aansprakelijk daar waar bij bijvoorbeeld een eenmanszaak de natuurlijk persoon aansprakelijk is. De BV is daarnaast in het leven geroepen voor grotere ondernemingen. Door deze verschillen en aanpassingen ben ik van mening dat het voordeel van een winstsplitsing niet opweegt tegenover de nadelen, mits deze winstsplitsing in een ander kader voordelig uitpakt.

Naast de ondernemer bestaan ook resultaatgenieters en de medegerechtigden. De medegerechtigden zijn de personen die anders dan ondernemer deelnemen in de winst. Deze groep behoort niet tot de ondernemers, omdat ze niet aan het huidige criterium van het ondernemerschap voldoen. Doordat in de winstbox een lager tarief zal gelden vanwege de ondernemerfaciliteiten die verdwijnen zou de medegerechtigde hier ook profijt van hebben. Daarom is het verstandig om de medegerechtigde in winstbox onder te brengen vanwege de affiniteit met het ondernemerschap, maar te belasten tegen een hoger tarief. Het resultaat uit overige werkzaamheden is op te splitsen in twee categorieën. De terbeschikkingstellers en de overige groep, zoals de overblijfmoeder, een dominee of freelancer. De overige groep blijft belast in het resultaat uit overige werkzaamheden. De terbeschikkingsteller valt in de winstbox. Doordat bij deze belastingplichtige de opbrengsten dan belast zijn tegen hetzelfde tarief als waar de kosten tegen kunnen worden afgetrokken is geen mogelijkheid meer aanwezig voor het behalen van een belastingvoordeel

Een ander plan van de overheid was om het uren criterium af te schaffen. Om recht te hebben op de ondernemerfaciliteiten dient een belastingplichtige 1225 uur per jaar aan zijn onderneming te besteden. Deze gegevens zijn echter erg lastig om objectief vast te stellen. De belastingplichtige dient een urenregistratie bij te houden wat soms lastig te controleren is. Een mogelijkheid om dit te veranderen was door het uren criterium te verlagen of om een glijdende schaal aan uren te creëren. Hierbij blijft echter hetzelfde probleem bestaan dat de urenregistratie niet te verifiëren is. Een andere mogelijkheid was om op basis van de hoogte van de winst of de omzet te bepalen om een ondernemer recht heeft op de ondernemerfaciliteiten. Naar mijn mening is echter de hoogte van de winst afhankelijk van de economie en branche gerelateerd. Daarnaast heeft dit een tegengestelde werking met het draagkrachtbeginsel. Bij een hogere winst bestaat het recht op faciliteiten waardoor minder belasting is verschuldigd. De laatste optie is om het uren criterium geheel af te schaffen. Doordat de

ondernemersfaciliteiten ook worden geschrapt¹⁴⁶ is het belang van het urencriterium kleiner geworden. Het zorgt dan alleen nog voor dat de deeltijd en hybride ondernemers ook recht hebben op het lagere tarief in de winstbox. Dit kan echter opgevangen worden door het grotendeelscriterium aan te houden. Door als voorwaarde te stellen dat de hybride ondernemer die meer dan 16 uur in dienstbetrekking werkzaam is, fiscaal geen ondernemer is valt deze categorie af. De deeltijdondernemer is naar mijn mening ook gewoon een ondernemer en hij dient ook te voldoen aan het ondernemerschap. Als objectief winst wordt beoogd, wat lastig vast te stellen is als er verlies wordt gemaakt¹⁴⁷, wordt deze belastingplichtige ook aangemerkt als ondernemer. Daarnaast dient naar mijn mening lid 2 van artikel 3.6 gehandhaafd te worden om de ongebruikelijke samenwerkingsverbanden buiten het ondernemerschap te houden.

Stap drie is het afschaffen van de ondernemersfaciliteiten, welke in het leven zijn geroepen om de verschillende functies van de winst te belasten of ondersteunen. De zelfstandigenaftrek is bij een hogere winst lager, waardoor de doorgroei van ondernemingen wordt gestagneerd en heeft daarnaast een tegengestelde werking met de MKB-winstvrijstelling. De startersaftrek is zo laag dat deze geen invloed heeft op de keuze van het starten van een onderneming. De aftrek voor speur- en ontwikkelingswerk is in verhouding tot de kosten die gemaakt worden voor het onderzoek zo laag dat ook deze afgeschaft kan worden. De meewerkaftrek wordt met name gebruikt door kleine ondernemingen, waardoor onrendabele ondernemingen in stand worden gehouden. Daarnaast is er nog een andere faciliteit om de meewerkende partner te ondersteunen. De startersaftrek voor arbeidsongeschikten kan komen te vervallen, omdat het urencriterium wordt afgeschaft. De stakingsaftrek is een regeling uit de Wet op de inkomstenbelasting 1964, waardoor deze voor de huidige wetgeving niet meer dezelfde werking heeft als voorheen. Daarnaast is het bedrag zo laag dat deze geen soelaas biedt tegenover de vaak hoge stakingswinsten en zijn er meerdere mogelijkheden om de stakingswinst door te schuiven of te verlagen. De FOR geeft een vertekend beeld, doordat ondernemers vaak de indruk hebben dat de gevormde reserve een pensioenuitkering is. Het is echter een fiscale faciliteit om de huidige winst te drukken welke belast is bij vrijval. Door de FOR om te zetten in een oudedagsaftrek wordt een aftrekpost gecreëerd op de winst. Deze zal rond de 75% liggen van de reserve die gevormd kan worden door de FOR. Zo worden alle ondernemersfaciliteiten geschrapt, behalve de FOR, die wordt veranderd. Hierdoor kan het tarief in de winstbox lager worden vastgesteld dan het huidige box 1 tarief.

Onder de huidige wetgeving geldt een gesloten boxenstructuur, hierdoor is alleen verliesverrekening mogelijk binnen een box, met uitzondering van box 2. Als dit gehandhaafd wordt

---

¹⁴⁶ Alleen de FOR wordt gewijzigd in een oudedagsaftrek. Hierop hebben alle belastingplichtigen recht die voldoen het aan ondernemerscriterium.

¹⁴⁷ Er moet dan sprake zijn van dat er in het de toekomst winst gemaakt gaat worden. Zeker in deze economische crisis is het voor startende ondernemers lastig om winst te maken in de eerste periode, waardoor het objectief beoogen van winst nog wel eens een struikelblok kan zijn.

met betrekking tot de winstbox kan het inkomen van box 4 –de winstbox- niet verrekend worden met box 1 waarin de hypotheekrente aftrek in zit. Als de onderneming wordt belast op basis van de winstsplitsing methode in plaats van de achterliggende participant, is het mogelijk om de gesloten boxenstructuur te handhaven. De premieheffing volksverzekeringen wordt geheven over het fictief arbeidsinkomen. Dit gedeelte van de winst wordt bepaald aan de hand van de hoogte van de winst. Door deze voordelen ben ik van mening dat het noodzaak is om de onderneming te belasten op basis van de winstsplitsing methode.

In de winstbox ontstaat een beter globaal evenwicht dan in de huidige wetgeving. Echter blijft er een verschil bestaan tussen effectieve belastingdruk vanwege de tariefverschillen en de verschillen in grondslag. De tariefsverschillen worden rechtgetrokken doordat het tarief in de winstbox wordt gesteld op 25.5% evenals het vennootschapsbelastingtarief is hier geen verschil meer in. Met betrekking tot de grondslag wordt én het eigen vermogen én het vreemd vermogen aftrekbaar van de winst om overfinanciering met vreemd vermogen tegen te gaan. Daarnaast wordt art 10b wet VPB ook van toepassing op de ib-ondernemer en wordt art. 3.63 wet IB ook van toepassing op ab-houders in box 2. De andere verschillen in grondslag kunnen niet gelijk getrokken worden of gelden al voor beide vanwege de structuur van de onderneming.

Als we kijken naar de verschillen in de effectieve belastingdruk tussen enerzijds het resultaat uit overige werkzaamheden en dienstbetrekking en anderzijds winst uit onderneming, dan is te zien dat de winst uit onderneming effectief een lagere belastingdruk heeft. Dit kan oplopen tot zo'n 20%. Deze verschillen hebben met name te maken met de faciliteiten waar alleen een ondernemer gebruik van kan maken. Bij invoering van de winstbox worden deze verschillen in belastingdruk kleiner voor lagere winsten kleiner. Deze berekeningen zijn echter gemaakt op basis van bepaalde aannames. In de praktijk kunnen deze verschillen veranderen.

6.2 Conclusie

Het antwoord op de hoofdvraag is niet in één zin samen te vatten. Hierna volgt een kort overzicht van hoe naar mijn mening de winstbox het beste uit zou kunnen zien en welke aanpassingen moeten worden gedaan om te komen tot een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting.

	Subject	Grondslag	Tarief	Gem. Effectieve belastingdruk**
Box 1	werknemers, categorie III resultaat uit overige werkzaamheden*	loon uit dienstbetrekking, inkomsten uit fictieve dienstbetrekking, loon uit ondernemerschap	proportioneel tot maximaal 52%	27,83%
Box 2	aanmerkelijk belanghouders	voordelen uit aanmerkelijkbelang	25%	25%
Box 3	natuurlijk persoon	voordelen uit sparen en beleggen		1,20%
Box 4	ondernemer, terbeschikkingsteller	winst, voordelen uit terbeschikkingstelling	25.5%	20,1%***
	medegerechtigde	winst	hoger dan 25.5%	Onbekend
VPB	Rechtspersonen	Winst	25.5%	20,1%****

* onder andere dominee, overblijfmoeder, kunstenaar

** op basis van Bijlage XIII en XV

*** hierin zit al de druk bij met betrekking tot het loongedeelte van de winst, belast in box 1

**** evenals de winstbox

In box 1 is de winst uit onderneming geschrapt, welke is overgebracht naar box 4. In box 1 blijft het loon uit dienstbetrekking. Het resultaat uit overige werkzaamheden blijft bestaan, alleen de terbeschikkingstellingsregeling wordt ondergebracht in box 4. De grondslag voor box 1 zal niet wijzigen. In box 2 en box 3 zal eveneens niets wijzigen. In box 4 wordt de huidige ondernemer ondergebracht samen met de terbeschikkingsteller. Alle ondernemersfaciliteiten zijn geschrapt op de FOR na. De FOR wordt omgezet in een oudedagsaftrek, waardoor een aftrekpost ontstaat op de behaald winst. Omdat de ondernemersfaciliteiten zijn geschrapt is het urencriterium komen te vervallen. Een andere verandering is het feit dat de onderneming belast is in box 4 in plaats van de ondernemer. Het arbeidsgedeelte – wat bepaald wordt naar rato van de winst met een maximum van € 42.000 naar art. 12a wet LB- van de winst wordt belast in box 1 en de overige winst in box 4. Hierdoor kan de gesloten boxenstructuur blijven bestaan en is het makkelijk om de hypotheekrenteaf trek toe te passen en de premie volksverzekeringen te heffen over het arbeidsgedeelte. Daarnaast is een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting ontstaan, doordat de ondernemer in de inkomsten- en de vennootschapsbelasting op dezelfde wijze worden belast. Deze techniek wordt namelijk ook in de vennootschapsbelasting toegepast. Het lock-in effect van het huidige systeem in de vennootschapsbelasting is dan verdwenen. De terbeschikkingsteller wordt eveneens belast in de winstbox, waardoor de inkomsten en de kosten tegen hetzelfde tarief belast en aftrekbaar zijn.

Daarnaast wordt de grondslag van de inkomstenbelasting aangepast. Voor het eigen vermogen kan een vermogensaftrek op de winst plaatsvinden en de kosten van het vreemd vermogen zijn aftrekbaar van de winst om de fiscale prikkel tot overfinancieren met vreemd vermogen tegen te gaan. De percentage dat aftrekbaar is van het eigen ven vreemde vermogen dient hetzelfde te zijn. Daarnaast

wordt art. 10b wet VPB ook van toepassing op de ib-ondernemer en wordt art. 3.63 wet IB ook van toepassing op ab-houders in box 2. De andere verschillen in grondslag kunnen niet gelijk getrokken worden of gelden al voor beide vanwege de structuur van de onderneming. Zoals te zien is in bovenstaand overzicht komt de effectieve belastindruk dicht bij elkaar te liggen. Door deze aanpassingen door te voeren wordt op basis van de grondslag en het tarief tot een meer rechtsvormneutrale ondernemingswinstbelasting gekomen.

Literatuurlijst

Kamerstukken

- Kamerstukken I 1982/83, 17 943, nr. 84
- Kamerstukken II 1997/98, 25 810, nr. 2
- Kamerstukken II 1998/99, 26 727, nr.3
- Kamerstukken II 2004/05, 30 107, nr. 2
- Kamerstukken II 2005/06, 29 949, nr. 56
- Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 3
- Kamerstukken II 2008/09, 31 704, nr. 2
- Besluit van 6 maart 2003, nr. CPP2003/490M

Boeken

- Prof.dr. E.J.W. Heithuis e.a., Fed Fiscale Studieserie, “ *Inkomstenbelasting*”, derde druk, Kluwer, Deventer, 2007
- Ruesink Msc, S.J. “ *Het nondiscriminatiebeginsel en derde landen*”, NOB, Kluwer, Deventer 2008
- Sillevius, Mr.L.W. e.a., Cursus Belastingrecht, *inkomstenbelasting*, Studenteneditie 2008-2009, Kluwer, Deventer, 2008
- Stevens, L.G.M. prof. dr., “ *Evaluatie Wet IB 2001 in de winstsfeer*” Fiscale Brandnetels, Kluwer, Deventer, 2004

Artikelen

- Albrechtse, Dr.D.A en Vries, de mevr. E.J. MSC, “ *Naar een meer rechtsvormneutrale belastingheffing over ondernemingswinsten: de winstbox*” WFR 2009/381
- Bergman, C.M. “ *Het gelijkheidsbeginsel als algemeen beginsel van behoorlijk bestuur*” NTFR Beschouwingen 2010/39 nr. 11
- Eijdsen, Mr. J.A.R. van, “ *FOR, zelfstandigenaftrek, meewerkaftek en Tante Agaath-lening*”, TFO 200/164
- Dijck, Mr. J.E.A.M van, “ *Belastingheffing van ondernemingen ongeacht de rechtsvorm*”, WFR 1988/1661
- EIM, “ *Ondernemen makkelijker én leuker? Evaluatie zelfstandigenaftrek en enkele andere fiscale instrumenten gericht op ondernemerschap*”, 31 augustus 2005
- Es, Mr. J.A.G van., “ *Afweging Bv of eenmanszaak; tendens in de tijd*”, TFO 2007/94
- Essers, Prof. Dr.P.H.J., “ *De ondernemingsfaciliteiten kunne het beste worden vervangen door een ondernemingswinstbelasting*”, WFR 2009/603

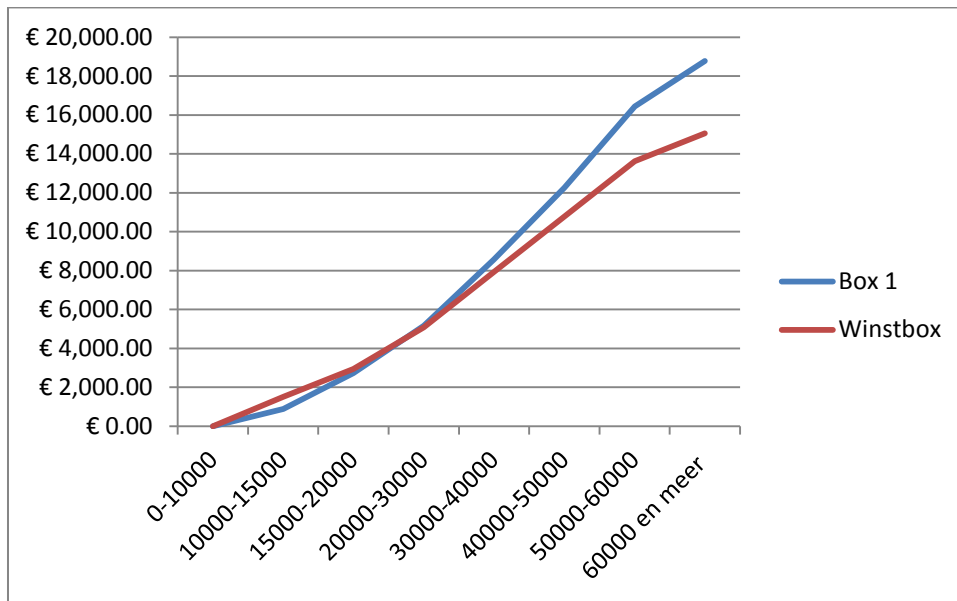
- Fiscale Agenda “naar een eenvoudiger, meer solide en fraudebestendiger belastingstelsel” (2011)
- Jacobs, B. , *Een economische Analyse van een Optimaal Belastingstelsel voor Nederland, Essay studievereniging belastingstelsel*” 4 oktober 2010
- Kam, de Prof. dr. C.A., “ *Belastingdruk van zelfstandigen en werknemers: globaal evenwicht?*” WFR 2009/640
- Kempen, van M.L.M., “ *De fiscale behandeling van vennoten in personenvennootschappen in de Wet inkomstenbelasting 2001*”, TFO 2000/51
- Mourik van, “ *Huwelijksvermogensrecht*”, WPNR 2012/6913
- Rapport Continuïteit en vernieuwing
- Regeerakkoord VVD-CDA 2010
- Stevens, mr. W. en Leenman, mr.J.J.L., “ *Via een winstbox naar een meer rechtsvormneutrale winstbelasting?*”, WFR 2009/627
- Stevens, L.G.M. prof. dr., “ *Globaal evenwicht gewenst?*” WFR 2010/1200 Fiscale Beleidsnotities
- SER-advies, “ *Zzp’ers in beeld, een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel*”, advies 10/04, oktober 2010

Jurisprudentie

- HR 24 december 1957, nr 13 378, BNB 1958/84
- HR 1 juli 1964, nr. 15 251, BNB 1964/259
- HR 7 oktober 1981, nr. 20 733, BNB 1981/299
- HR 28 juni 1995, BNB 1995/212
- HR 18 maart 1998, nr. 33 178
- HR 25 maart 1998, nr. 33 420
- HR 17 augustus 1998, 33 078 en 33 079, BNB 1999/122 en 123
- HR 14 maart 2003, nr. 37 975
- Hof Arnhem 2 november 2004, nr. 03/00095
- Hof Leeuwarden 19 november 2004, nr. 03/0876
- HR 10 juni 2005 nr. 38 600
- HR 26 februari 2010, nr. 43 270, 43 475 en 44 064
- RB Haarlem 1 februari 2012, nr. 11/3404

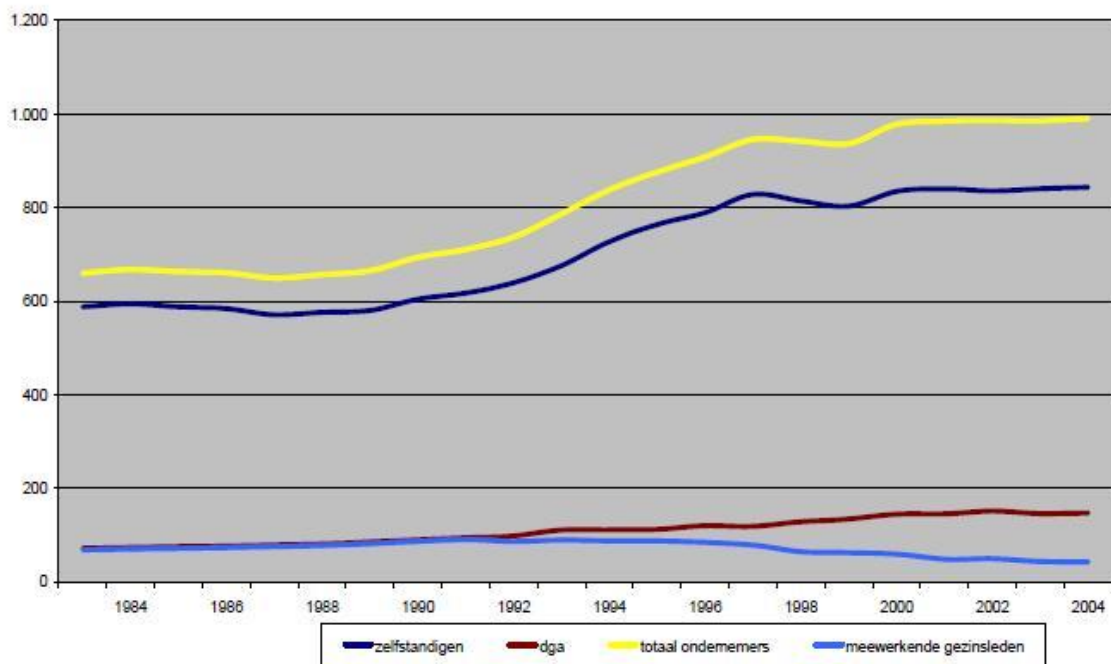

Bijlage I Te betalen belasting in Box 1 of de winstbox

Bijlage II Aantal ondernemers 1884-2004

figuur 1 Ontwikkeling aantal ondernemers en meewerkende gezinsleden

Bron: EIM op basis van CBS (Sociaal Statistisch Bestand).

Bijlage III Aantal ondernemers 1999-2008

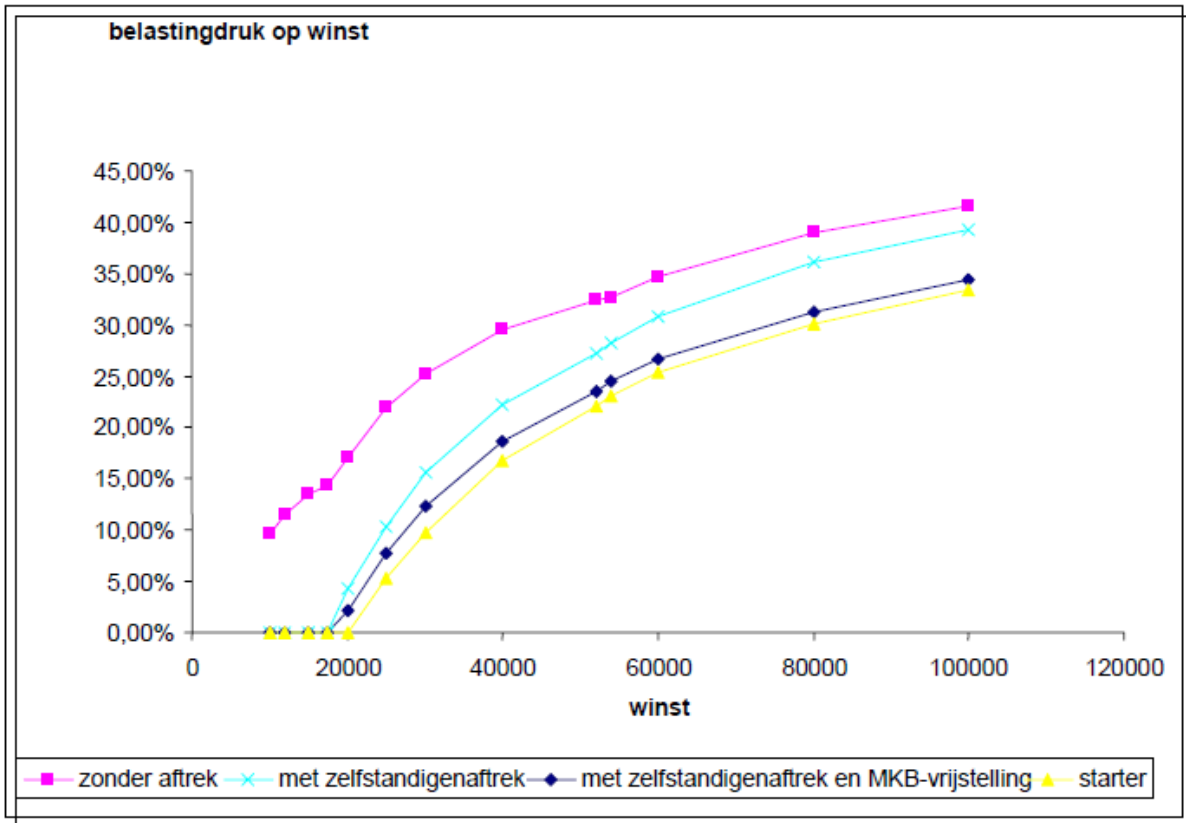
Jaar	Ondernemers, totaal	DGA	Zelfstandigen, totaal	Zelfstandigen	Zelfstandigen
				geen werknemer	Tevens werknemer
1999	929.500	133.800	795.800	633.100	162.700
2000	957.400	139.000	818.400	647.600	170.700
2001	970.300	145.700	824.700	653.900	170.700
2002	968.800	152.000	816.900	651.800	165.000
2003	970.700	155.400	815.400	652.700	162.700
2004	948.000	155.800	792.200	644.900	147.200
2005	969.100	162.100	806.900	651.500	155.500
2006	1.038.500	182.300	856.300	680.400	175.900
2007	1.087.600	200.000	887.600	708.900	178.800
2008	1.116.900	205.000	912.000	730.200	181.700

Bijlage IV Zelfstandigenaftrek 2011

De winst is gelijk aan of niet meer dan	maar minder dan		dan bedraagt de zelfstandigenaftrek	
		€ 14.045		€ 9.484
€ 14.045		€ 16.295		€ 8.817
€ 16.295		€ 18.540		€ 8.154
€ 18.540		€ 53.070		€ 7.266
€ 53.070		€ 55.315		€ 6.633
€ 55.315		€ 57.565		€ 5.931
€ 57.565		€ 59.810		€ 5.236
€ 59.810		-		€ 4.602

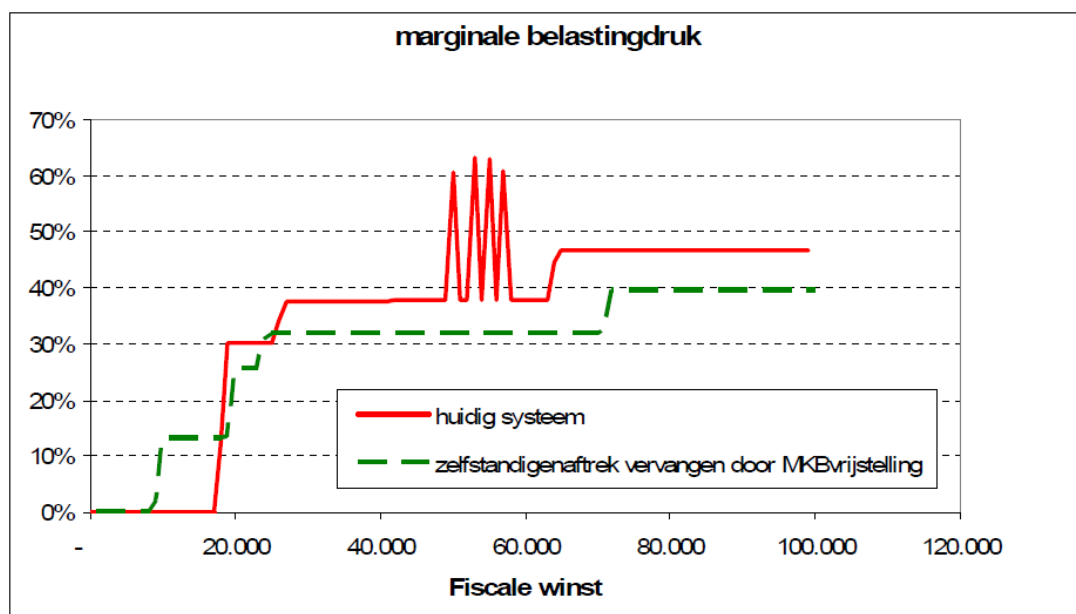
Bijlage V Bijlage belastingplan 2009 Figuur 2.1

Figuur 2.1: Gemiddelde belastingdruk voor een IB-ondernemer

Bijlage VI Bijlage belastingplan 2009 Figuur 4.1

Figuur 4.1 Marginale druk huidig regime en na omzetten zelfstandigenaftrek in MKB-winstvrijstelling

Bijlage VIII Speur- en ontwikkelingswerk

Research en development				Bron: CBS statline
Onderwerpen	Totaal R&D-uitgaven	Bedrijven	Instellingen	Hoger onderwijsinstellingen
Perioden	mln euro	mln euro	mln euro	mln euro
2002	8747	4543	1164	3040
2003	9146	4804	1216	3126
2004	9470	5071	1253	3146
2005	9772	5169	1216	3387
2006	10175	5480	1260	3435
2007	10342	5495	1259	3588
2008	10502	5263	1259	3980
2009	10408	4900	1327	4181
2010	10769	5095	1279	4395

Bedrijven met innovaties; kerncijfers		
Onderwerpen	Innovatoren	Innovatoren met afgeronde innovaties
Perioden	aantal	aantal
1994 - 1996	17193	15436
1996 - 1998	19381	16687
1998 - 2000	18346	17081
2000 - 2002	11755	10294
2002 - 2004	14450	13770
2004 - 2006	15464	14688
2006 - 2008	14152	13301

Bijlage IX Meewerkaf trek 2012

Aantal uren gewerkt door de partner is		
gelijk aan of meer dan	maar minder dan	meewerkaf trek
525	875	1,25% van de winst
875	1225	2% van de winst
1225	1750	3% van de winst
1750	-	4% van de winst

Bijlage X Belastingtarief inkomstenbelasting 2012

Hoogte inkomen	maar niet hoger dan	tarief
-	18945	33%
18945	33863	41.95%
33863	56491	42%
56491	-	52%

Bijlage XI Gemiddeld jaarinkomen

Gemiddeld inkomen; personen in particuliere huishoudens					
Perioden	2006	2007	2008	2009	2010**
Totaal personen	19500	20400	21400	21800	22100

Bijlage XII Belastingdruk ondernemers 2012

Winst uit onderneming	€16.050	€ 32.100	€ 64.200	€ 96.300
Af: dotatie FOR	€ 1.926	€ 3.852	€ 7.704	€ 11.556
Af: zelfstandigenaftrek	€ 7.280	€ 7.280	€ 7.280	€ 7.280
winst na ondernemersfaciliteiten	€ 6.844	€ 20.968	€ 49.216	€ 77.464
Af: MKB-winstvrijstelling	€ 821	€ 2.516	€ 5.906	€ 9.296
Belastbare winst	€ 6.023	€ 18.452	€ 43.310	€ 68.168
Belasting	€ 1.994	€ 6.108	€ 16.497	€ 28.105
Af: algemene heffingskorting	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033
Af: arbeidskorting	€ 1.611	€ 1.611	€ 1.533	€ 1.533
Te betalen IB	€-1.650	€ 2.464	€ 12.931	€ 24.539

Belastingdruk	-10,3%	7,7%	20,1%	25,5%
----------------------	---------------	-------------	--------------	--------------

Bijlage XIII Belastingdruk werknemers 2012

Inkomen	€ 16.050	€ 32.100	€ 64.200	€ 96.300
Belasting	€ 5.297	€ 11.770	€ 26.022	€ 42.714
Bruto loon	€ 10.753	€ 20.330	€ 38.178	€ 53.586
Af: heffingskorting	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033
Af: arbeidskorting	€ 1.611	€ 1.611	€ 1.533	€ 1.533
Te betalen IB	€ 1.653	€ 8.126	€ 22.456	€ 39.148

Belastingdruk **10,3%** **25,3%** **35,0%** **40,7%**

Bijlage XIV Belastingdruk resultaatgenieters 2012

Resultaat uit overige werkzaamheden	€ 16.050	€ 32.100	€ 64.200	€ 96.300
Belastbare winst	€ 16.050	€ 32.100	€ 64.200	€ 96.300
Belasting	€ 5.297	€ 11.770	€ 26.022	€ 42.714
Af: algemene heffingskorting	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033
Af: arbeidskorting	€ 1.611	€ 1.611	€ 1.533	€ 1.533
Te betalen IB	€ 1.653	€ 8.126	€ 22.456	€ 39.148

Belastingdruk **10,3%** **25,3%** **35,0%** **40,7%**

Bijlage XV Belastingdruk ondernemers in winstbox

Winst uit onderneming	€16.050	€ 32.100	€ 64.200	€ 96.300
Af: oudedagsaftrekaftrek*	€ 1.444	€ 2.889	€ 5.778	€ 8.667
Belastbare winst	€14.606	€ 29.211	€ 58.422	€ 87.633
<i>Arbeidsgedeelte van de winst**</i>	<i>€ 4.815</i>	<i>€ 12.840</i>	<i>€ 32.100</i>	<i>€ 42.000</i>
<i>Belastbare winst na aftrek arbeidsgedeelte</i>	<i>€ 9.791</i>	<i>€ 16.371</i>	<i>€ 26.322</i>	<i>€ 45.633</i>
Belasting over winst	€ 2.498	€ 4.174	€ 6.712	€ 11.636
Belasting over arbeid	€ 3.240	€ 4.250	€ 11.788	€ 15.944
Af: algemene heffingskorting	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033	€ 2.033
Af: arbeidskorting	€ 1.611	€ 1.611	€ 1.533	€ 1.533
Te betalen IB	€ 2094	€ 4.781	€ 14.934	€ 24.014

Belastingdruk **13,0%** **14,8%** **23,3%** **24,9%**

* De FOR is omgezet in een oudedagsaftrek. Naar berekeningen van *Stevens* kan ongeveer 75% van de huidige dotatie aan de FOR als aftrek worden gebruikt. Hier is dan ook van uitgegaan.

** Het arbeidsgedeelte is bij de lagere winst bepaald op 50% van de belastbare winst. In de praktijk wordt dit beoordeeld aan de hand van de afroom methode, of kan op basis van artikel 12a wet LB het fictief loon worden verlaagd. Dit is dus een schatting. Bij de hogere winsten is het fictief loon van € 42.000 aangehouden.